

GENERALFORSAMLING

Det innkalles til ordinær generalforsamling i Tafjord Kraft AS torsdag 6. juni 2013 kl 14:30 auditoriet i administrasjonsbygget i Holen.

Sakliste

1. Åpning av generalforsamlingen ved styrets leder
2. Registrering av møtende aksjeeiere og evt. fullmektiger
3. Valg av møteleder
4. Godkjenning av innkallingen og dagsorden med sakliste
5. Valg av en person til å undertegne protokollen sammen med møtelederen
6. G-sak 01/13: Åpen generalforsamling
7. G-sak 02/13: Godkjenning av årsregnskap 2012 for morselskap og konsern, herunder utdeling av utbytte
8. G-sak 03/13: Godkjenning av årsberetning 2012
9. G-sak 04/13: Valg av styremedlemmer
10. G-sak 05/13: Fastsettelse av godtgjørelse til styremedlemmer
11. G-sak 06/13: Godkjenning av godtgjørelse til revisor
12. Styreleder: Om eierstyring og selskapsledelse i TAFJORD - egenevaluering mot norsk anbefaling
13. Styreleder: Om styrets egenevaluering
14. Daglig leder: Om status og fremtidsutsikter for TAFJORD

Ålesund, 16. mai 2013

Bjørn Tømmerdal
styreleder

Vedlagt følger saksdokumenter.

G-SAK

Til generalforsamlingen i Tafjord Kraft AS

Møtedato: 06.06.2013

G-sak 01/13: Åpen generalforsamling

Ordinær generalforsamling i 2007 behandlet G-sak 10: Generalforsamlingens møter – bør de være åpne for pressen, med følgende enstemmige vedtak:

Tafjord Kraft legger fortsatt til grunn aksjelovens hovedregel for generalforsamlingens møter, og viderefører en praksis der selskapets generalforsamling avholdes som et lukket møte, uten møteadgang for pressen.

Aksjelovens utgangspunkt er at generalforsamling er et lukket møte mellom aksjeeierne. Generalforsamlingen kan imidlertid ved eget vedtak avvike fra denne hovedregelen. Utviklingen den senere tid går mot større åpenhet. Sett i lys av mellom annet TAFJORD sitt omdømme anbefaler styret en praksis med åpen generalforsamling. Generalforsamlingen står imidlertid fritt til å beslutte å lukke møtet når behandlingen av en sak krever det.

Styret anbefaler generalforsamlingen å gjøre slikt

vedtak:

Generalforsamlingen er av den oppfatning at TAFJORD er mest tjent med at dagens praksis med lukket generalforsamling i Tafjord Kraft AS avvikles.

Tafjord Kraft AS

Bjørn Tømmerdal
styreleder

Erik Espeset
daglig leder

G-SAK

Til generalforsamlingen i Tafjord Kraft AS

Møtedato: 06.06.2013

G-sak 02/13: Godkjenning av årsregnskap 2012 for morselskap og konsern, herunder utdeling av utbytte

Vedlagt følger årsregnskap bestående av resultatregnskap, balanse, kontantstrømoppstilling og noteopplysninger, samt erklæring fra styrets medlemmer og daglig leder om årsregnskapet og årsberetningen. Videre er lagt ved revisjonsberetning datert 4. april 2013.

Styret anbefaler generalforsamlingen å gjøre slikt

vedtak:

Forslaget til årsregnskap 2012 godkjennes.

Årets resultat i Tafjord Kraft AS disponeres slik:

- til utbytte	kr 87 500 000
- overført til fond for vurderingsforskjeller	kr 31 509 840
- overført fra annen egenkapital	<u>kr - 56 114 343</u>
- sum årets overskudd	<u>kr 62 895 497</u>

Tafjord Kraft AS

Bjørn Tømmerdal
styreleder

Erik Espeset
daglig leder

Tafjord Kraft AS

Mor- og konsernregnskap for 2012

TAFJORD konsernet

Resultatregnskap (alle tall i 1 000 kr)

TAFJORD konsernet				Tafjord Kraft AS	
2011	2012		Note	2012	2011
646 299	555 883	Energisalg inkl. fjernvarme	2		
213 748	201 823	Nettleieinntekt			
46 053	53 374	Inntekter fra avfallsmottak			
121 240	82 181	Inntekter fra bredbåndtjenester			
56 684	46 543	Annen driftsinntekt		40 900	40 890
1 084 025	939 804	Sum inntekter	3/11	40 900	40 890
187 214	123 494	Energikjøp/varekost	2		
52 577	43 046	Nettleiekostnad			
173 937	181 591	Lønnskostnad	4	29 171	26 226
167 488	170 110	Avskrivning på varige driftsmidler	5/6	8 529	9 080
16 735	45	Nedskr. av varige driftsmidler	6		
180 826	164 611	Annen driftskostnad		19 484	24 352
778 775	682 897	Sum driftskostnader		57 184	59 658
305 249	256 907	Driftsresultat	3	-16 284	-18 768
4 746	-1 035	Resultat fra investering i datterselskap/TS	17	103 857	151 981
31 807	26 671	Renteinntekt fra foretak i samme konsern	16	46 855	59 890
0	31 500	Annen finansinntekt		795	1 626
		Nedskrivning av finansielle anleggsmidler	13	1 200	0
85 193	84 389	Rentekostnad til foretak i samme konsern		3 593	4 109
		Annen finanskostnad	14	82 612	82 728
-48 640	-90 253	Netto finansposter		64 102	126 660
256 609	166 654	Ordinært resultat før skattekostnad		47 818	107 891
147 748	113 011	Skattekostnad på ordinært resultat	7	-15 077	-12 236
108 861	53 643	Ordinært resultat		62 895	120 127
108 861	53 643	Årsresultat		62 895	120 127
108 861	53 643	Majoritetsandel			
0	0	Minoritetsandel			
		Anvendelse av årsresultatet			
		Fond for vurderingsforskjeller	8	31 510	20 701
		Foreslått utbytte	8/9	87 500	76 200
		Annen egenkapital	8	-56 114	23 226

TAFJORD konsernet

Balanse (alle tall i 1 000 kr)

TAFJORD konsernet			Tafjord Kraft AS	
2011	2012	Note	2012	2011
Eiendeler				
Anleggsmidler				
Immaterielle eiendeler				
0	4 141	6	4 141	0
62 797	18 228	7	8 743	15 439
31 408	23 076	6		
2 188	2 945	5/6	1 495	13
96 393	48 389	Sum immaterielle eiendeler	14 380	15 452
Varige driftsmidler				
15 897	15 897	6		
1 087 842	1 052 190	6		
492 640	479 450	6		
164 905	159 330	5/6	104 562	109 060
96 195	115 656	5/6	2 170	2 945
639 244	708 233	6		
375 477	453 616	5/6	10 001	8 558
2 872 200	2 984 371	Sum varige driftsmidler	116 734	120 563
Finansielle anleggsmidler				
		1/13/17	1 690 461	1 364 425
		16/18	1 516 781	1 680 781
175 701	174 666	13/17	3 158	3 580
408 000	402 900	17		
50 211	18 123	13	4 758	6 958
7 443	7 759	13/18	5 138	5 352
641 355	603 447	Sum finansielle anleggsmidler	3 220 296	3 061 096
3 609 948	3 636 208	Sum anleggsmidler	3 351 409	3 197 111
Omløpsmidler				
12 658	12 398	1	233	200
Fordringer				
133 677	150 355	16	15 187	10 123
39 237	25 815	16	145 058	191 907
172 914	176 170	Sum fordringer	160 245	202 031
Investeringer				
362	0	13	0	0
362	0	Sum investeringer	0	0
56 420	35 207	10/15	10	3 869
242 353	223 775	Sum omløpsmidler	160 488	206 100
3 852 300	3 859 983	Sum eiendeler	3 511 897	3 403 211

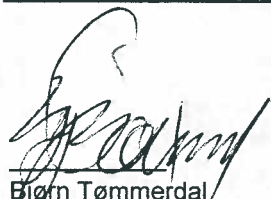
TAFJORD konsernet

Balanse (alle tall i 1 000 kr)

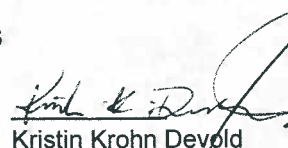
TAFJORD konsernet			Tafjord Kraft AS	
2011	2012	Note	2012	2011
		Egenkapital og gjeld		
		Egenkapital		
		Innskutt egenkapital		
400 000	400 000	Aksjekapital 8/9	400 000	400 000
111 244	111 244	Overkursfond 8/9	111 244	111 244
511 244	511 244	Sum innskutt egenkapital	511 244	511 244
		Opptjent egenkapital		
		Fond for vurderingsforskjeller 8	378 711	257 098
500 526	573 667	Annen egenkapital (majoritets andel) 8/9	236 420	275 640
500 526	573 667	Sum opptjent egenkapital	615 131	532 738
1 011 770	1 084 910	Sum egenkapital 1	1 126 375	1 043 982
		Gjeld		
		Avsetning for forpliktelser		
278 229	144 433	Pensjonsforpliktelser 4	24 882	47 967
1 920	1 951	Andre avsetninger for forpliktelser 13/17		
280 149	146 383	Sum avsetning for forpliktelser	24 882	47 967
		Annen langsiktig gjeld		
1 400 000	1 650 000	Obligasjonslån/sertifikatlån 14	1 650 000	1 400 000
470 000	470 000	Ansvarlig lånekapital 14	470 000	470 000
36 512	59 446	Øvrig langsiktig gjeld 14		
1 906 512	2 179 446	Sum annen langsiktig gjeld	2 120 000	1 870 000
		Kortsiktig gjeld		
200 000	0	Andel av sertifikatlån 14	0	200 000
	40 328	Kassekredittgjeld	40 328	0
66 512	59 533	Leverandørgjeld 16	3 969	4 604
149 008	110 110	Betalbar skatt 7	0	642
54 393	49 851	Skyldige offentlige avgifter	2 029	2 222
76 200	87 500	Utbytte/konsernbidrag 8	87 500	77 546
107 756	101 920	Annen kortsiktig gjeld	106 815	156 248
653 869	449 242	Sum kortsiktig gjeld	240 640	441 262
2 840 531	2 775 072	Sum gjeld	2 385 522	2 359 229
3 852 300	3 859 983	Sum egenkapital og gjeld	3 511 897	3 403 211

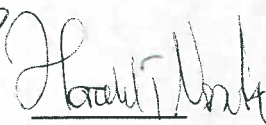
Alesund, 4. april 2013

Styret i Tafjord Kraft AS

Bjørn Tømmerdal
styreleder

Atle Neteland
nestleder

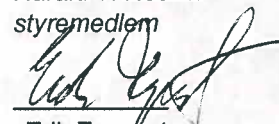

Kristin Krohn Devold
styremedlem

Harald T. Nesvik
styremedlem

Anne Lise M. Ulla
styremedlem

Per Kåre Skudal
styremedlem
(ansatt valgt repr.)

Bjørnar Dahle
styremedlem
(ansatt valgt repr.)

Erik Espeset
daglig leder

TAFJORD konsernet

Mor- og konsernregnskap for 2012

Kontantstrømoppstilling (alle tall i 1 000 kr)

TAFJORD konsernet			Tafjord Kraft AS	
2011	2012	Note	2012	2011
Kontantstrømmer fra operasjonelle aktiviteter				
256 609	166 654	Resultat før skattekostnad	47 818	107 891
-219 235	-149 008	Årets betalte skatt	-642	-47 751
-161	-230	Tap/gevinst ved salg av anleggsmidler		
0	253	Tap/gevinst ved salg av aksjer	253	0
167 488	170 155	Ordinære avskrivninger	8 529	9 080
16 735	0	Nedskrivning driftsmidler		
41 814	-23 397	Endring i varel., kundeford. og leverandørgjeld	-5 732	-5 448
-4 863	14 842	Forskj. kostn.f pensj. og inn-/utbet. i pensj.ordn.	379	-2 785
-4 746	1 035	Resultat v/bruk av egenkapital- og bruttometode	-103 857	-151 981
0	31 500	Nedskrivning finansielle anleggsmidler	1 200	0
-464	2 522	Endring i andre tidsavgrensingsposter	-60 213	96 008
253 177	214 327	Netto kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter	-112 265	5 014
Kontantstrømmer fra investeringsaktiviteter				
0	-1 565	Utbetalinger ved kjøp av immaterielle eiendeler	-1 565	0
172	1 347	Innbetalinger ved salg av varige driftsmidler		
-270 626	-255 510	Utbetalinger ved kjøp av varige driftsmidler	-8 758	-4 224
		Utbetalinger ved kjøp av aksjer i datterselskap	-204 000	0
		Innbetalinger ved gjeldskonvertering til egenkapital	200 000	0
0	960	Innbetalinger ved salg av aksjer i andre foretak	960	0
-19 241	0	Utbetalinger ved kjøp av aksjer/andeler i andre foretak	0	-75 136
31 030	5 100	Endring i andre investeringer/utlån	-36 000	-69 391
-258 666	-249 668	Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter	-49 363	-148 751
Kontantstrømmer fra finansieringsaktiviteter				
750 000	650 000	Innbetalinger ved opptak av ny langsiktig gjeld	650 000	750 000
150 000	0	Innbetalinger ved opptak av ny kortsiktig gjeld		150 000
-736 140	-400 000	Utbetalinger ved nedbetaling av langsiktig gjeld	-600 000	-732 000
0	-200 000	Utbetalinger ved nedbetaling av kortsiktig gjeld		
0	40 328	Netto endring i kassekreditt	40 328	-107 392
		Utbetalinger av konsernbidrag	-1 346	0
-114 500	-76 200	Utbetalinger av utbytte	-76 200	-114 500
		Innbetalinger av konsernbidrag/utbytte	144 986	201 227
49 360	14 128	Netto kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter	157 768	147 335
0	0	Valutakursendringer, kontanter og kontantekvivalenter	0	0
43 871	-21 213	Netto endring i kontanter og kontantekvivalenter	-3 860	3 598
12 549	56 420	Kontanter og kontantekvivalenter 01.01	3 869	272
56 420	35 207	Kontanter og kontantekvivalenter 31.12	10	3 869

Note 1 Grunnleggende regnskapsprinsipper - vurdering og klassifisering - andre forhold (morselskap og konsern)

Årsregnskapet for TAFJORD består av resultatregnskap, balanse, kontantstrømoppstilling og noteopplysninger og er avlagt i samsvar med aksjelov, regnskapslov og god regnskapsskikk gjeldende pr. 31. desember 2012. For å gjøre årsregnskapet lettere å lese, er det redigert slik at regnskapsoppstillingene er sammendratt i formen. Den nødvendige spesifiseringen er gjort i notene. Notene er følgelig en integrert del av årsregnskapet.

Årsregnskapet er basert på de grunnleggende prinsipper om historisk kost, sammenlignbarhet, fortsatt drift, kongruens og forsiktighet. Transaksjoner regnskapsføres til verdien av vederlaget på transaksjonstidspunktet. Regnskapsprinsippene utdypes nedenfor. Når faktiske tall ikke er tilgjengelige på tidspunkt for regnskapsavleggelsen, tilsier god regnskapsskikk at ledelsen beregner et best mulig estimat for bruk i resultatregnskap og balanse. Det kan fremkomme avvik mellom estimerte og faktiske tall.

Eiendeler/gjeld som knytter seg til varekretsløpet og poster som forfaller til betaling innen ett år etter balansedagen, er klassifisert som omløpsmidler/kortsiktig gjeld. Vurdering av omløpsmidler/kortsiktig gjeld skjer til laveste/høyeste verdi av anskaffelseskost og virkelig verdi. Virkelig verdi er definert som antatt fremtidig salgspris redusert med forventede salgskostnader. Andre eiendeler er klassifisert som anleggsmidler. Vurdering av anleggsmidler skjer til anskaffelseskost. Anleggsmidler som forringes avskrives. Dersom det finner sted en verdiendring som ikke er forbigående, foretas en nedskrivning av anleggsmidlet. Tilsvarende prinsipper legges normalt til grunn for gjeldsposter. Utenlandsk valuta omregnes til norske kroner ved å benytte valutakursen på balansedagen.

Det er i henhold til god regnskapsskikk noen unntak fra de generelle vurderingsreglene. Disse unntakene er kommentert i de respektive noter. Ved anvendelse av regnskapsprinsipper og presentasjon av transaksjoner og andre forhold, legges det vekt på økonomiske realiteter, ikke bare juridisk form. Betingede tap som er sannsynlige og kvantifiserbare, kostnadsføres. Det presenteres tall for virksomhetsområder, blant annet av hensyn til at konsernet har et datterselskap som har monopolkonsesjon for nettdrift i nærområdet. Tallene er avstemt mot konsernets resultat- og balanse.

Sammenligningstall

Det foreligger konsernkontoavtale mellom hovedbankforbindelsen på den ene siden og selskaper i TAFJORD på den andre siden. Morselskapet Tafjord Kraft AS er konsernkonto innehaver, mens datterselskapene er underkonto innehavere i konsernkontosystemet. Konsernkonto innehaver og underkonto innehavere er solidarisk ansvarlig for mellomværende mot hovedbankforbindelsen. Fra og med 2012 blir kassekreditt, eventuelt bankinnskudd, som inngår i konsernkontosystemet klassifisert som annen kortsiktig gjeld /annen kortsiktig fordring. Tallene i balansen for 2011 er omarbeidet for å gjøre tallene sammenlignbare i morselskapet. Tilsvarende omarbeiding er foretatt i kontantstrømoppstillingen for morselskapet.

Inntektsføring

Inntekt resultatføres når den er opptjent. Inntektsføring skjer følgelig normalt på leveringstidspunktet ved salg av varer og tjenester. For anleggskontrakter anvendes løpende inntektsføring. For identifiserte tapsprosjekter, foretas det avsetning for hele det forventede tapet. Valutatap/-gevinst på sikring av kraftsalg (NOK/EURO) regnskapsføres under driftsinntekter.

Med henvisning til foreløpig norsk regnskapsstandard vedrørende finansielle eiendeler og forpliktelser kan opplyses at selskapet praktiserer sikringsbokføring for kontantstrømsikring i henhold til standarden og at verdiendringer ikke regnskapsføres.

Kostnadsføringstidspunkt / sammenstilling

Utgifter sammenstilles med og kostnadsføres samtidig med de inntekter utgiftene kan henføres til. Utgifter som ikke kan henføres direkte til inntekter, kostnadsføres når de påløper.

Konsolideringsprinsipper

Konsernregnskapet omfatter de selskap hvor morselskapet og datterselskap direkte eller indirekte har bestemmende innflytelse. Konsernregnskapet viser selskapenes økonomiske stilling, resultat av årets virksomhet og kontantstrømmer som en samlet økonomisk enhet. Det er anvendt enhetlige regnskapsprinsipper for alle selskap som inngår i konsernet.

TAFJORD konsernet

Mor- og konsernregnskap for 2012

Alle vesentlige transaksjoner og mellomværende mellom selskaper i konsernet er eliminert, blant annet eierandeler i datterselskaper. Minoritetseiernes andel av resultat og balanse i datterselskap, fremgår av konsernets talloppstillinger.

Investering i datterselskaper og tilknyttede selskaper

Tafjord Kraft AS eier 100 % av datterselskapene Tafjord Kraftproduksjon AS (TKP), Tafjord Kraftnett AS (TKN), Tafjord Kraftvarme AS (TKV), Tafjord Marked AS (TM) og Tafjord Elektro AS (TE).

I tillegg inngår også følgende mindre selskaper i konsernet TAFJORD: Nordvest Kraft AS (100%), Nørdalsjuva Kraftverk AS (100%), Røelva Kraft AS (100%) og Stavåna Kraft AS (100%).

Morselskapets inntekt fra investering i datterselskap er basert på resultat etter skatt i datterselskapene, med tillegg av inntektsføring av utsatt inntekt og avskrivning på merverdier.

Ved årets utgang hadde Tafjord Kraft AS, direkte eller indirekte, en eierandel på mellom 20 % og 50 % i følgende selskaper, og som følgelig er behandlet som tilknyttede selskaper (TS) og regnskapsført etter egenkapitalmetoden:

- Naturgass Møre AS
- Industrikraft Møre AS (TS til TKP)
- Svelgen Kraft Holding AS (TS til TKP)
- Elsikkerhet Møre AS (TS til TKN)

Felles kontrollert virksomhet

Med felleskontrollert virksomhet menes virksomhet der et konsernselskap, sammen med ett eller flere andre selskaper, i fellesskap kontrollerer virksomheten.

Tafjord Kraftproduksjon AS (TKP) sine andeler av eiendelene i Øvre Otta DA og Grytten Kraftverk er behandlet i samsvar med Foreløpig Norsk Regnskapsstandard om deltakelse i felleskontrollert virksomhet. Andel av eiendeler, gjeld, inntekter og kostnader i felleskontrollert virksomhet er konsolidert brutto. Andel av produsert kraft som etter samarbeidsavtale tas ut fra felleskontrollert virksomhet og videreselges av selskapet, inkluderes som del av kraftsalgsinntekter.

Andre driftsinntekter (-kostnader)

Vesentlige inntekter og kostnader som ikke har sammenheng med den ordinære virksomheten, klassifiseres som andre driftsinntekter og -kostnader.

Erstatninger/konsesjonskraft

Det ytes ulempeerstatninger og vederlag for bruksrett til vannfall og grunn i form av engangserstatninger, årlige erstatninger og konsesjonskraft. Engangserstatninger aktiveres på anlegg og avskrives. Årlige erstatninger kostnadsføres i resultatregnskapet og uttak av tilkjent konsesjonskraft inngår i posten energisalg.

Immaterielle eiendeler

Datterselskapet Tafjord Kraftnett AS har langsiktige konsesjoner i nærområdet på nettdrift og derved salg av nett-tjenester. I forbindelse med etablering av selskapet ble verdien av konsesjonene i Ålesund og Sula kommuner klassifisert som en immateriell eiendel som skal avskrives lineært over 20 år.

Konsesjonene er eliminert på konsernivå.

Konsernet har balanseført goodwill tilknyttet ulike oppkjøp de siste årene. Merverdier tilknyttet sluttbrukerkunder strøm blir i konsernregnskapet klassifisert som goodwill med avskrivning over 10 år, mens merverdier tilknyttet bredbåndskunder avskrives over 5 år.

Utgifter forbundet med forskning og utvikling kostnadsføres normalt løpende.

Varige driftsmidler

Varige driftsmidler føres i balansen til anskaffelseskost, fratrukket akkumulerte av- og nedskrivninger. Dersom den virkelige verdien av et driftsmiddel er lavere enn bokført verdi, og dette skyldes årsaker som ikke antas å være forbigående, skrives driftsmidlet ned til virkelig verdi. Utgifter forbundet med normalt vedlikehold og reparasjoner blir løpende kostnadsført. Utgifter ved større utskiftninger og fornyelser som øker driftsmidlenes levetid vesentlig, aktiveres. Driftsmidler som erstattes, kostnadsføres. Et driftsmiddel anses som varig dersom det har en økonomisk levetid på over 3 år, samt en kostpris på over kroner 15.000. Renter som knytter seg til anlegg under oppføring blir aktivert som en del av kostprisen. Kostpris

TAFJORD konsernet

Mor- og konsernregnskap for 2012

for egentilvirkede varer er direkte materialer, direkte lønn samt andel av indirekte tilvirkningskostnader, mens kostpris for kjøpte driftsmidler er anskaffelseskost.

Avskrivninger

Ordinære avskrivninger er beregnet lineært over driftsmidlenes økonomiske levetid med utgangspunkt i historisk kostpris. Tilsvarende prinsipper legges til grunn for immaterielle eiendeler. Avskrivningene er klassifisert som ordinære driftskostnader.

Varelager

Varelageret er oppført til kostpris, redusert for ukurans.

Fordringer

Fordringer er oppført til pålydende med fradrag for forventede tap.

Valuta

Pengeposter i utenlandsk valuta vurderes etter kursen ved regnskapsårets slutt.

Pensjonsforpliktelser og pensjonskostnad

Selskapet og konsernet har pensjonsordninger som gir de ansatte rett til avtalte fremtidige pensjonsytelser, kalt ytelsesplaner. Pensjonsforpliktelser beregnes etter lineær opptjening på basis av forutsetninger om antall opptjeningsår, diskonteringsrente, fremtidig avkastning på pensjonsmidler, fremtidig regulering av lønn, pensjoner og ytelser fra folketrygden og aktuarmessige forutsetninger om dødelighet, frivillig avgang, osv. Pensjonsmidlene vurderes til virkelig verdi. Netto pensjonsforpliktelse består av brutto pensjonsforpliktelse fratrukket virkelig verdi av pensjonsmidler. Netto pensjonsforpliktelser på underfinansierte ordninger er balanseført som langsiktig rentefri gjeld, mens netto pensjonsmidler på overfinansierte ordninger er balanseført som langsiktig rentefri fordring dersom det er sannsynlig at overfinansieringen kan utnyttes.

Netto pensjonskostnad, som utgjør årets pensjonsopptjening, rentekostnad på forpliktelsen, fratrukket estimert avkastning på pensjonsmidlene, inkludert arbeidsgiveravgift, klassifiseres som ordinær driftskostnad, og er presentert sammen med lønn og andre ytelser.

Utsatt skatt og skattekostnad

Utsatt skatt beregnes på bakgrunn av midlertidige forskjeller mellom regnskapsmessige og skattemessige verdier ved utgangen av regnskapsåret. Ved beregningen benyttes nominell skattesats. Positive og negative forskjeller vurderes mot hverandre innenfor samme tidsintervall. Visse poster vurderes likevel særskilt, herunder pensjonsforpliktelser. Utsatt skattefordel oppstår dersom en har midlertidige forskjeller som gir opphav til skattemessige fradrag i fremtiden. Årets skattekostnad består av endringer i utsatt skatt og utsatt skattefordel, sammen med betalbar skatt for inntektsåret.

Grunnrente er et eget skattefundament innen kraftproduksjon, og skatt på grunnrente skal i utgangspunktet beregnes og behandles for hvert enkelt kraftverk med merkeytelse over 5.500 kVA. Denne skatt kommer i tillegg til alminnelig skatt på overskudd.

Grunnrenteskatten utgjør 30 % av netto grunnrenteinntekt ved det enkelte kraftverk. Eventuell negativ grunnrenteinntekt pr. kraftverk kan fremføres mot senere positiv grunnrenteinntekt med renter i samme eller andre eide kraftverk. Denne inngår da som en del av grunnlaget for beregning av utsatt skattefordel i grunnrentebeskatningen, sammen med utsatt skatt/skattefordel knyttet til midlertidige forskjeller vedrørende driftsmidler i kraftproduksjonen. Utsatt skattefordel knyttet til negativ grunnrenteinntekter og grunnrenteskatt på midlertidige forskjeller blir aktivert for kraftverk som er i skatteposisjon eller vil komme i skatteposisjon innen en definert tidshorisont (5-10 år). Ved beregningen benyttes nominell skattesats.

Kontantstrømoppstilling

Kontantstrømoppstillingen er utarbeidet etter den indirekte metoden. *Kontanter og kontantekvivalenter* omfatter kontanter, bankinnskudd og andre kortsiktige, likvide plasseringer som umiddelbart og med uvesentlig kursrisiko kan konverteres til kjente kontantbeløp og med forfallsdato kortere enn tre måneder fra anskaffelsesdato.

TAFJORD konsernet
Mor- og konsernregnskap for 2012

Note 2 – Krafthandel

Regnskapsmessig behandling av engroskontrakter i produksjonsselskapet

Konsernet v/Tafjord Kraftproduksjon AS har bygget opp to kontraktporteføljer – produksjon og trading. Målet for produksjonsporteføljen er å avdempe virkningen av prissvingninger i kraftmarkedet, samt å oppnå høyest mulig avkastning ved ønsket risiko. For trading-porteføljen er målet høyest mulig avkastning innenfor definerte risikorammer.

Krafthandelen består av kjøp og salg i spot-markedet i kombinasjon med sikring gjennom finansielle kontrakter. I den finansielle handelen benyttes både standardiserte terminkontrakter og opsjoner mot den nordiske kraftbørsen Nasdaq, standardiserte og spesielle bilaterale prissikringsavtaler, samt bilaterale opsjoner. Ved bruk av opsjoner blir opsjonspremien kostnadsført i leveringsperioden.

Produksjonsporteføljen er en ren sikringsportefølje og har 2-3 års horisont. Verdsetting av denne er utfra porteføljeprinsippet hvor kontraktmassen vurderes mot produksjonskost. I den grad det samlet fremkommer urealisert tap kostnadsføres disse.

Tradingporteføljen vurderes mot markedspriser og verdsettes samlet etter laveste verdis prinsipp på balansetidspunktet.

Pr. 31.12.2012 har selskapet slike kontrakter i produksjonsporteføljen:

Kontraktsvolum i GWh	2013-2016	2017-2018
Salg	923	192
Kjøp	152	0
Netto salg	772	0

Kontraktsvolum for perioden 2017 - 2018 er kun konsesjonskraft

Etter vurdering av TKP's kjøps- og salgskontrakter, samt egen produksjon, har en ikke funnet det nødvendig å foreta noen tapsavsetninger. I overnevnte vurdering er selvkost (konsesjonskraftpris for år 2013) for egenproduksjon lagt til grunn. Kontraktpriser og Nasdaq's noterte markedspriser pr. 31.12.2012 er lagt til grunn for kontrakter og usolgt overskuddsvolum.

Spesielle kraftleveringsforpliktelser

Selskapet har forpliktelse til å levere 88 GWh konsesjonskraft årlig til kommuner knyttet til kraftutbygging i Tafjord-vassdraget. Som deleier i Øvre Otta - vassdraget har selskapet også årlige konsesjonskraftforpliktelser på i størrelsesorden 6,6 GWh til Skjåk kommune. Levering skjer til gjeldende konsesjonskraftpris. Selskapet har evigvarende fallrettigheter.

Magasinbeholdninger

Det foretas ingen balanseføring av magasinbeholdninger. Vannbeholdningen ved årets slutt vil imidlertid ha betydning for fremtidig produksjonsevne og dermed for fremtidige salgsinntekter eller kraftkjøpskostnader.

Våre magasinbeholdninger viser slik utvikling:

	2012	2011	2010	2009	2008
Vannbeholdning i GWh pr. 31.12.	452	564	278	413	458
Magasinfylling i prosent	55	69	34	53	59
Årets produksjon i GWh	1 509	1 257	1 090	1 336	1 552

TAFJORD konsernet
Mor- og konsernregnskap for 2012

Regnskapsmessig behandling av sluttbrukeromsetningen

Sluttbrukeromsetningen innen strømsalg er delt inn i porteføljer og risikogrupper.

Risiko knyttet til de ulike porteføljer vurderes fortløpende, og det gjøres avsetninger for evt. tap pr. portefølje og risikogruppe.

Tafjord Marked AS har ansvar for salg og leveranse av strøm- og telecomprodukter til bedrifts- og privatmarkedet. Risiko for Tafjord Marked AS i denne forbindelse er avgrenset til normal markeds- og kredittrisiko.

TAFJORD konsernet

Mor- og konsernregnskap for 2012

Note 3 - Segmentinformasjon

Konsernets virksomhet (TAFJORD) er organisert i ulike datterselskaper som egne økonomiske enheter. For nevnte selskaper foreligger det adskilt finansiell informasjon om forretningsvirksomheten, og som ledelsen følger opp. Inndelingen i driftssegmenter i konsernet omfatter i hovedsak følgende datterselskaper i tillegg til morselskapet Tafjord Kraft AS:

1. Tafjord Kraftproduksjon AS (TKP), som dekker all energiproduksjon og krafthandel, bortsett fra fjernvarme.
2. Tafjord Kraftnett AS (TKN) omfatter monopolvirksomhet vedrørende overføring og distribusjon av elkraft, samt er konsernets infrastruktureier for telekomvirksomheten.
3. Tafjord Kraftvarme AS (TKV) omfatter sluttbehandling av restavfall samt produksjon og distribusjon av fjernvarme. I tillegg produserer selskapet en mindre mengde strøm i et energigjenvinningsanlegg.
4. Tafjord Marked AS (TM) omfatter markedsføring og salg til sluttbruker av konsernets energi - og telekomtjenester.
5. Tafjord Elektro AS (TE) driver installasjonsvirksomhet og elektrotbutikk.
6. Tafjord Kraft AS (TK) er morselskap i konsernet og yter felles stabstjenester til sine døtre.

Alle tall i tabelloppsettet nedenfor er ihht NGAAP og elimineringskolonnen angir interne transaksjoner mellom konsernselskaper.

(alle tall i hele 1 000 kr)

	TAFJORD	TKP	TKN	TKV	TM	TE	TK	Eliminering
Eksterne driftsinntekter	939 804	473 780	275 831	110 483	399 301	13 414	3 360	-336 365
Interne driftsinntekter	0	4 805	13 254	-	8 095	1 268	37 540	-64 961
Totale driftsinntekter	939 804	478 585	289 085	110 483	407 395	14 682	40 900	-401 326
Av-/nedskrivninger	170 155	45 634	76 424	31 987	2 614	300	8 529	4 669
Driftsresultat	256 907	236 839	18 534	20 114	5 417	-3 046	-16 284	-4 669
Netto finanposter	90 253	31 862	12 548	10 725	-2 982	80	-64 102	102 123
Skattekostnader	113 011	120 964	1 737	2 809	2 413	-860	-15 077	1 026
Resultat etter skatt	53 643	86 166	4 250	6 580	5 992	-2 265	62 895	-109 974
Investeringer	257 075	47 898	152 323	29 622	15 651	1 259	10 323	0
Balanse pr 31. desember								
Sum eiendeler	3 859 983	1 817 221	1 301 395	545 688	213 506	13 829	3 511 897	-3 543 554

TAFJORD konsernet
Mor- og konsernregnskap for 2012

Note 4 Lønns- og personalkostnader / antall ansatte / godtgjørelser/ pensjon / lån til ansatte (mor og konsern)

(alle tall i hele 1 000 kr)

	Konsern		Mor	
	2012	2011	2012	2011
Personalkostnader				
Lønninger	151 188	149 766	20 496	18 048
Folketrygdavgift	22 924	23 585	3 286	3 385
Pensjonskostnader	27 582	21 713	3 069	2 699
Aktiverte personalkostnader	-29 120	-30 063		
Andre lønns- og personalkostnader	9 018	8 935	2 320	2 094
Personalkostnader	181 591	173 937	29 171	26 226

Gjennomsnittlig antall årsverk **249** 256 **29** 29

Ytelser til ledende ansatte	Lønn	Arlig kostnad		Annen godtgj.
		Bonus	pensjon	
Sverre Devold - konsernsjef (sluttet 31.12.2012)	1 705		0	31
Ole Bjørn Alvestad - daglig leder Tafjord Kraftproduksjon AS	1 120	54	266	12
Bjørn Siem - daglig leder Tafjord Kraftnett AS	1 118	43	0	10
Odd Helland - daglig leder Tafjord Kraftvarme AS	1 116	43	230	12
Gunnar Hareide - daglig leder Tafjord Marked AS	1 127	54	378	12
Torkjell Døving - daglig leder Tafjord Elektro AS	745	29	264	12

Konsernsjefen er ansatt på fastlønn og har ingen bonus- eller opsjonsordning. Ansettelsesavtalen med konsernsjef inneholder bestemmelser som innebærer fratredelse i stillingen senest ved fylte 62 år, med mulighet til videre engasjement etter nærmere avtale. Sverre Devold fratradte som konsernsjef ved siste årsskifte. Ved fratredelse vil pensjonsbestemmelser som gir kompensasjon for 75 prosent av lønn gjelde frem til fylte 67 år, fra hvilket tidspunkt vedtektene i selskapets kollektive pensjonsordning gjøres gjeldende. Den kollektive pensjonsordningen gir en pensjon på 66% av pensjonsgrunnlaget - sistnevnte begrenset oppad til 14 G for konsernsjef, samtidig som pensjonen avkortes for eventuell manglende full opptjeningstid fra fylte 67 år.

Øvrige ledende ansatte, og som er nevnt overfor, kan også velge å ta ut førtidspensjon fra fylte 62 år. I motsetning til konsernsjef har disse selskapslederne i dag en prestasjonsbasert bonusordning på inntil 6 % av grunnlønn. Kompensasjonen ved eventuell uttak av førtidspensjon er satt til 66% av lønn. Når det gjelder bonus for selskapsledere så ligger utbetalt bonus i 2012 omtrent på nivå med den opptjente bonus. Ingen ledende ansatte har lån i TAFJORD konsernet.

Øvrige ansatte har lån som beløper seg til 0,55 mill. kr. Lånemassen er knyttet til ansattes boligbygging i Tafjord og er rente og avdragsfritt. Alle lånene er sikret ved pant i fast eiendom. Øvrige ansatte har en bonusordning innenfor en maksimal ramme på 24 000 kr.

Ytelser til styremedlemmer	Lønn	Bonus	Honorar	Annen godtgj.
Asbjørn Rutgersen - styreleder 1.halvår			74	31
Bjørn Tømmerdal - styreleder 2.halvår			74	
Atle Neteland - nestleder			Honoraret tilfaller arbeidsgiver	
Harald Tom Nesvik - styremedlem			94	
Anne Lise M. Ulla - styremedlem			94	12
Anne Dyb Liaaen - styremedlem 1.halvår			47	12
Kristin Krohn Devold - styremedlem 2.halvår			47	
Kurt Stenseth - vara styremedlem			14	
Bjørnar Dähle - styremedlem ansattvalgt	490	13	94	12
Per Kåre Skudal - styremedlem ansattvalgt	697	16	94	12
Halvar Tafjord - vara styremedlem ansattvalgt			15	

Styremedlem ansatt i BKK-konsernet mottar ikke styrehonorar personlig. Honoraret blir isteden utbetalt til arbeidsgiver.

Revisor	Konsern		Morselskap	
	2012	2011	2012	2011
Lovpålagt revisjon	1 210	621	268	190
Andre attestasjonstjenester	209	98	45	40
SUM	1 420	719	313	230

Pensjonskostnader - midler og forpliktelser

TAFJORD konsernet implementerte fra 1.1.2009 IAS 19 (NRS 6A). Det benyttes ikke korridorløsning, alle estimatavvik amortiseres umiddelbart og føres rett mot egenkapitalen.

TAFJORD har egen pensjonskasse, sammen med bl.a. BKK, og som er administrert av Gabler AS. Pr. 31.12.2012 er tilsammen 27 selskap medlem av pensjonskassen.

Aktuarberegninger er utført av aktuar i dette selskap. Pensjonskassen følger regelverket for offentlige pensjonskasser. Pensjonsytelsene er i den sikrede ordning ved full opptjening (30 år) 66% av pensjonsgrunnlaget opp til 12 G (ca. kr. 985.000). Pensjonsreformen av 2010 vil eventuelt kunne ha betydning for denne delen av ytelsen. Dette er imidlertid ikke hensyntatt i aktuarens beregninger for dem som er født etter 1953. Effekten av at årskullene til og med 1953 er gitt en garanti om en ytelse på 66% av sluttlønn samtidig som folketrygdens ytelser er levealdersjustert, ble hensyntatt i aktuarberegningen og kostnadsført som planendring i 2011.

De usikrede ordningene består av AFP og direktørpensjoner. I noten er AFP og direktørpensjoner vist samlet under betegnelsen usikrede ordninger. TAFJORD har videreført den offentlige AFP som løper fra 62 til 67 år. For nye AFP - tilfeller (fra 2011) må selskapene finansiere ordningen 100% selv. De som hadde tatt ut AFP før 2011 fortsetter i Fellesordningen for avtalefestet pensjon. Arbeidsgiver betaler her en egenandel på 25% av utbetalt pensjon.

TAFJORD-konsernet har vurdert at markedet for obligasjoner med fortrinnsrett (OMF) kan legges til grunn i beregning av pensjonsforpliktelser etter IAS 19. Derfor er diskonteringsrenten fastsatt med referanse til renten på OMF og ikke statsrente.

Forvaltningskapitalen i kassen var ved årsskiftet ca. 2.800 mill. kr. Pensjonskassens premiereserver og premiefond forvaltes som egen investeringsportefølje med virkning fra 1.1.2009. Styret i pensjonskassen fastsetter kassens investeringsstrategi. Midlene forvaltes ut fra en strategi som innebærer høy aksjeandel når kassens bufferkapital tillater det og tilsvarende lav andel når risikoevnen til kassen er lav. Strategien skal forsøke å balansere at kassen med stor sannsynlighet når avkastningskravet på 3 % hvert år samtidig som en langsiktig oppnår en høy avkastning ved å ha en høy aksjeandel. Overordnet mål med forvaltningen er å bevare egenkapitalen, deretter å oppnå en høyest mulig avkastning. Ved årsskiftet var aksjeandelen ca. 36 %. Kassen skal minimum ha 45 % av midlene i renteinstrumenter. Durasjonen på renteporteføljen var ca. 3,7 år. Ved utgangen av året hadde kassen en bufferkapital på ca. 138 % av samlet tapspotensial. Risikovektet krav til egenkapital utgjør 106 mill. kr., mens ansvarlig kapital i kassen er 195 mill. kr.

Pensjonsordningen i TAFJORD omfatter 258 aktive og 165 pensjonister. I morselskapet Tafjord Kraft AS er det 31 aktive og 67 pensjonister.

De aktuarmessige beregningene bygger på følgende forutsetninger:

	2012	2011
1. Diskonteringsrente	3,0 %/3,8 %	3,7 %/3,0 %
2. Forventet avkastning	4,5 %	4,5 %
3. Forventet lønnsvekst	3,8 %	4,0 %
4. Forventet G-regulering	3,5 %	3,8 %
5. Forventet regulering av pensjoner under utbetaling	2,8 %	3,0 %
6. Uttakstilbøyelighet vanlig AFP	10,0 %	10,0 %
7. Uttakstilbøyelighet direktørpensjon v/62 år	50,0 %	50,0 %
8. Demografiske forutsetninger	Gap07/IR73	Gap07/IR73

Betegnelsen Gap07 betyr Gabler Wassums dynamiske dødelighetstabeller fra 2007, IR73 er uføre- tabeller fra 1973. Der forutsetninger har to tall for samme år, benyttes det første for kostnaden og det siste for forpliktelsene i utgående balanse.

TAFJORD konsernet
Mor- og konsernregnskap for 2012

(alle tall i hele 1 000 kr)	Tafjord Kraft AS total		Tafjord Kraft AS sikret		Tafjord Kraft AS usikret	
	31.12.2012	31.12.2011	31.12.2012	31.12.2011	31.12.2012	31.12.2011

Dato for regnskapsavslutning	31.12.2012	31.12.2011	31.12.2012	31.12.2011	31.12.2012	31.12.2011
A. Periodens pensjonskostnad						
Årets pensjonsopptjening (Service Cost)	3 034	2 640	2 799	2 322	235	318
Arbeidsgiveravgift av årets opptjening	428	300	395	231	33	69
Rentekostnad på pensjonsforpliktelsen	3 470	3 328	3 239	3 155	231	174
Forventet avkastning på pensjonsmidler	-3 222	-3 635	-3 222	-3 635	0	0
Resultatført planendring	0	1 034	0	114	0	920
Medlemsinnskudd	-357	-318	-357	-318	0	0
Resultatført pensjonskostnad	3 353	3 349	2 854	1 868	499	1 481

B. Balanseført pensjonsforpliktelse						
DBO ved periodens slutt	111 463	118 786	102 872	110 170	8 591	8 616
Midler ved periodens slutt	86 581	70 819	86 581	70 819	0	0
Balanseført pensjonsforpliktelse inkl arb.g.avgift	24 882	47 967	16 291	39 351	8 591	8 616

C. Avstemming pensjonsforpliktelse						
Pensjonsforpliktelse i inngående balanse	47 967	27 528	39 351	22 175	8 616	5 353
Resultatført pensjonskostnad	3 353	3 349	2 854	1 868	499	1 481
Aktuarielt tap (gevinst) ført mot egenkapital	-23 464	23 224	-23 074	21 442	-390	1 782
Innbetalinger inkl arb.g.avg.	-2 839	-6 135	-2 839	-6 135	0	0
Utbet. pensjon over drift ekskl. arb.g.avgift	-135	0	0	0	-135	0
Balanseført pensjonsforpl. ved periodens slutt	24 882	47 967	16 291	39 351	8 591	8 616

(alle tall i hele 1 000 kr)	Tafjord Konsern total		Tafjord Konsern sikret		Tafjord Konsern usikret	
	31.12.2012	31.12.2011	31.12.2012	31.12.2011	31.12.2012	31.12.2011

A. Periodens pensjonskostnad						
Årets pensjonsopptjening (Service Cost)	24 563	17 857	21 311	16 568	3 252	1 289
Arbeidsgiveravgift av årets opptjening	3 417	3 017	2 968	2 036	448	981
Rentekostnad på pensjonsforpliktelsen	16 535	15 746	14 807	14 641	1 727	1 105
Forventet avkastning på pensjonsmidler	-13 465	-15 191	-13 465	-15 162	0	-29
Resultatført planendring	0	6 286	0	774	0	5 511
Medlemsinnskudd	-2 656	-2 473	-2 656	-2 473	0	0
Resultatført pensjonskostnad	28 394	25 242	22 967	16 385	5 427	8 858

B. Balanseført pensjonsforpliktelse						
DBO ved periodens slutt	464 202	582 259	411 659	523 584	52 543	58 675
Midler ved periodens slutt	319 769	304 030	319 769	304 030	0	0
Balanseført pensjonsforpliktelse inkl arb.g.avgift	144 433	278 229	91 889	219 554	52 543	58 675

C. Avstemming pensjonsforpliktelse						
Pensjonsforpliktelse i inngående balanse	278 229	156 691	219 554	128 022	58 675	28 668
Resultatført pensjonskostnad	28 394	25 242	22 967	16 385	5 427	8 858
Aktuarielt tap (gevinst) ført mot egenkapital	-148 608	118 900	-139 251	96 128	-9 357	22 772
Innbetalinger inkl arb.g.avg.	-11 380	-21 181	-11 380	-20 981	0	-201
Utbet. pensjon over drift ekskl. arb.g.avgift	-2 202	-1 422	0	0	-2 202	-1 422
Balanseført pensjonsforpl. ved periodens slutt	144 433	278 229	91 889	219 554	52 543	58 675

TAFJORD konsernet

Mor- og konsernregnskap for 2012

Note 5 Varige driftsmidler - Morselskap

(alle tall i hele 1 000 kr)

	31.12.2012		31.12.2011		
	Organisasjon/ Immateriell eiendel	Bygninger	Transport- midler	Maskiner/ inventar	Sum
Anskaffelseskost 01.01	257	136 910		34 673	171 840
Tilgang kjøpte driftsmidler	1 565	114	298	4 979	6 956
Anskaffelseskost 31.12	1 822	137 024	298	39 652	178 796
Akk. avskrivninger pr. 01.01	244	27 850	-	26 114	54 209
Akkumulerte avskrivninger 31.12	327	32 462	31	29 918	62 738
Balanseført verdi pr. 31.12	1 495	104 562	267	9 734	116 058

I tillegg kommer programvare og anlegg under arbeid pr. 31.12.2012 for morselskapet på hhv 4,1 mill. kr og 2,2 mill. kr.

Arets avskrivninger

Økonomisk levetid
Avskrivningsplan

	83	4 611	31	3 804	8 529	9 080
Inntil 5 år Lineær		Inntil 50 år Lineær	Inntil 8 år Lineær	Inntil 8 år Lineær		

TAFJORD konsernet
Mor- og konsernregnskap for 2012

	31.12.2012		31.12.2011	
		Sum		Sum
Note 6 Varige driftsmidler - Konsern (alle tall i hele 1 000 kr)				
Anskaffelseskost 01.01	15 897	4 471 429	60 129	4 197 902
Tilgang kjøpte driftsmidler	938	50 010		92 641
Tilgang leasede driftsmidler		24 863		245
Tilgang egentilvirkede driftsmidler		181 534		205 419
Avgang		-7 005		-24 755
Anskaffelseskost 31.12	15 897	4 720 831	60 129	4 471 451
<i>Arets akt. lånekostnader på egentilvirkede driftsmidler</i>	870	2 331		4 947
Akk. av-/nedskrivninger pr. 01.01	48 441	1 661 828	28 721	1 504 223
Akkumulerte avskrivninger 31.12	51 870	1 818 819	37 053	1 668 596
Akk. avskrivninger v/avgang 31.12.	3 084	-5 888		-19 865
Akkumulerte nedskrivninger 31.12	159 330	13 164		13 119
Balansført verdi pr. 31.12	15 897	2 894 736	23 076	2 809 601
Arets avskrivninger	6 513	170 110	8 333	167 487
Arets nedskrivninger		45		10 005
Økonomisk levetid	Inntil 50 år	Inntil 35 år	Inntil 5 år	Inntil 10 år
Avskrivningsplan	Lineær	Lineær	Lineær	Lineær

Goodwill-posten kan henføres til verdien av kjøpt kundeportefølle. Porteføljene antas ikke å forringes i verdi raskere enn 5 - 10 års avskrivning skulle tilsi. I tillegg kommer anlegg under arbeid og programvare under arbeid med kr 119,8 mill. kr.

Konsernet leier fiberanlegg på langsiktige avtaler på inntil 20 år. Disse er klassifisert som finansielle leieavtaler og aktiveres og avskrives over leieperioden. Bokført verdi på disse anlegg er 59,4 mill. kr pr. 31.12.2012. Årets avskrivning er 2,5 mill. kr

TAFJORD konsernet
Mor- og konsernregnskap for 2012

Note 7 Skatt (morselskap og konsern)
 (alle tall i hele 1 000 kr)

	Konsern		Mor	
	2012	2011	2012	2011
Betalbar skatt fremkommer slik:				
Ordinært resultat før skattekostnad			47 818	107 891
Permanente forskjeller			25 865	-22 833
Resultatandel vedr. investering i datterselskap og tilknytt selskap			-103 857	-151 981
Mottatt konsernbidrag			54 086	48 946
Endring midlertidige forskjeller			-23 912	21 617
Grunnlag betalbar skatt			0	3 640
Skatt 28%			0	1 019
Betalbar skatt på årets resultat			0	1 019
Årets skattekostnad fremkommer slik:				
Betalbar skatt på årets resultat	57 777	79 832	0	1 019
Betalbar grunnrenteskatt	52 333	69 176		
Brutto endring utsatt skatt	43 687	-39 618	6 695	-6 053
Skatt på mottatt konsernbidrag			-15 144	-13 705
Endring utsatt skatt grunnrenteskatt	883	5 089		
Utsatt skatt vedrørende EK-justering	-41 610	33 292	-6 570	6 503
Diverse korreksjoner tidligere år	-59	-23	-59	0
Årets totale skattekostnad	113 011	147 748	-15 077	-12 236
	31.12.2012	31.12.2011	31.12.2012	31.12.2011
Betalbar skatt i balansen fremkommer slik:				
Betalbar skatt på årets resultat	57 777	79 832	0	1 019
Samordning av fellesskatt mot naturressursskatt	-16 844	-16 738		
Naturressursskatt	16 844	16 738		
Betalbar grunnrenteskatt	52 333	69 176		
Skatt på avgitt konsernbidrag		0	0	-377
Sum betalbar skatt	110 110	149 008	0	642
Spesifikasjon av grunnlag for utsatt skatt:				
Forskjeller som utlignes:				
Anleggsmidler	98 833	67 970	-3 828	-4 075
Omløpsmidler	-4 044	-1 712	-200	-200
Gevinst- og tapskonto	-2 371	-2 963	-2 317	-2 896
Andre midlertidige forskjeller	-55 115	-50 176		
Underskudd til fremføring	-1 956	0		
Sum	35 346	13 118	-6 345	-7 172
Utsatt skatt (+)/ -fordel (-)	9 897	3 673	-1 777	-2 008
Forskjeller som ikke utlignes:				
Pensjonsforpliktelser	-144 433	-278 229	-24 882	-47 967
Sum	-144 433	-278 229	-24 882	-47 967
Utsatt skattefordel	-40 441	-77 904	-6 967	-13 431
Netto utsatt skattefordel	-30 544	-74 231	-8 743	-15 439
Utsatt skatt grunnrente (30%)	12 317	11 434		
Sum utsatt skattefordel	-18 228	-62 797		
Sammenheng mellom skattekostnad og skatt beregnet av resultat før skatt:				
28% av resultat før skatt eks. innt. på inv. i DS	2 012	2 011	2 012	2 011
Effekt av permanente forskjeller	49 122	74 729	-15 691	-12 345
Effekt av kostnad grunnrenteskatt	10 732	-1 223	672	109
Diverse korreksjoner tidligere år	53 216	74 264		
	-59	-23	-59	0
Skattekostnad i henhold til resultatregnskap	113 011	147 748	-15 077	-12 236
Effektiv skattesats	68 %	58 %		

TAFJORD konsernet

Mor- og konsernregnskap for 2012

Grunnrentebeskatning

Følgende tilleggsinformasjon kan gis omkring konsernets grunnrentebeskatning, utover det som fremgår av note 1:

(tall i hele mill. kr.)	Sum kraftverk med negativ framførbar grunnrente- inntekt	Sum kraftverk med positiv grunnrente- inntekt
Saldo neg. grunnrenteinntekt 01.01.12	-45,1	-
Renter av neg. grunnrenteinntekt 01.01.12	-1,4	-
Grunnrenteinntekt 2012 (- = negativ)	6,9	174,4
Akk. saldo neg. grunnrenteinntekt 31.12.12	-39,5	-
Grunnlag grunnrenteskatt	-	168,5
Betalbar grunnrenteskatt 2012	0	52,3

Total utsatt skattgjeld knyttet til grunnrente er pr. 31.12.2012 balanseført med 12,3 mill.kr. Av dette utgjør utsatt skattefordel knyttet til negativ grunnrenteinntekt 11,84 mill. kroner, mens utsatt skatteforpliktelse knyttet til midlertidige forskjeller i grunnrenteskatt utgjør 24,16 mill.kroner.

Det foretas løpende simuleringer av hvert enkelt kraftverk med prisbaner og øvrige forutsetninger som vi anser som realistiske. Vi forutsetter nå at alle TAFJORD sine kraftverk, som blir berørt av grunnrentebeskatningen, kommer i grunnrenteposisjon innenfor en tidshorisont på 5 - 10 år.

TAFJORD konsernet
Mor- og konsernregnskap for 2012

Note 8 Egenkapital for Tafjord Kraft AS (morselskap)

(alle tall i hele 1 000 kr)

	Aksjekapital	Overkursfond	Fond for vurd.	Annen Egenkapital	Sum
Egenkapital 31.12.2011	400 000	111 244	257 098	275 640	1 043 982
Årets endring i egenkapital:					
Årets estimatavvik vedrørende pensjoner			90 103	16 894	106 998
Årsresultat			31 510	31 386	62 895
Avsatt utbytte				-87 500	-87 500
Egenkapital 31.12.2012	400 000	111 244	378 711	236 420	1 126 375

Aksjekapitalen i Tafjord Kraft AS pr. 31.12.2012 består av følgende aksjer:

	Antall	Pålydende (NOK)	Balanseført
A-aksjer	13 333	10 000	133 330
B-aksjer	26 667	10 000	266 670
Sum	40 000	10 000	400 000

Eierstruktur:

Aksjonærene i Tafjord Kraft AS pr. 31.12.2012 var

	A-aksjer	B-aksjer	Eierandel
Ålesund kommune	7 691	12 343	50,1 %
BKK AS	4 736	12 512	43,1 %
Norddal kommune	570	1 140	4,3 %
Ørskog kommune	336	672	2,5 %
Totalt antall aksjer	13 333	26 667	100,0 %

Fri egenkapital

	31.12.2012
Annen egenkapital	236 420
- Balanseført utsatt skattefordel	-8 743
= Selskapets frie egenkapital	227 676

Note 9 Egenkapitalendring i konsernet

(alle tall i hele 1 000 kr)

	Aksjekapital	Overkursfond	Annen egenkapital	Sum
Egenkapital 31.12.2011	400 000	111 244	500 526	1 011 770
Årets endring i egenkapital:				
Årets estimatavvik vedrørende pensjoner			106 998	106 998
Årsresultat			53 643	53 643
Avsatt utbytte			-87 500	-87 500
Egenkapital 31.12.2012	400 000	111 244	573 667	1 084 910

(alle tall i hele 1 000 kr)

Note 10 Kontanter med mer (morselskap og konsern)

Ubenyttet del av kassekreditt
Ubenyttet del av andre trekkrettigheter

Angi restriksjoner på bruken av disse

Selskapet får dekket sine likviditetsbehov via morselskapet Tafjord Kraft AS og har følgelig ingen behov for eksterne trekkrettigheter eller kassakreditt.

Angi restriksjoner på bruken av kontanter og kontantekvivalenter

TAFJORD sine selskaper har etablert skattetrekksgaranti med sin hovedbankforbindelse, og har derfor ikke egne skattetrekkskontoer.

Konsernet (TKP og TM) har for øvrig bundne midler hos hovedbankforbindelsen på 27,8 mill. kroner. Dette gjelder deponi i forbindelse med krafthandel på el-børsen Nasdaq og regulerkraftoppgjøret mot Statnett.

Andel av bankinnskudd i Øvre Otta DA utgjør 3,3 mill. kr.

Note 11 Nærstående parter (morselskap og konsern)

Som eneier av de fem datterselskapene Tafjord Kraftproduksjon AS, Tafjord Kraftnett AS, Tafjord Kraftvarme AS, Tafjord Marked AS og Tafjord Elektro AS yter morselskapet Tafjord Kraft AS stabstjenester til datterselskapene. Det tilknyttede selskapet Naturgass Møre AS (28,20 % eierandel), kjøper også diverse stabstjenester av Tafjord Kraft AS. Selskapene innen konsernet selger/kjøper også en rekke andre varer/tjenester av hverandre, jf. oversikten nedenfor. Salg av konserninterne tjenester beregnes normalt til selvkost, mens varer faktureres til markedspris.

Morselskap:	Mill. kr
Salg av tjenester	37,5
Kjøp av varer	1,4
Kjøp av tjenester	2,0

Som nærstående part anses også Bergenshalvøens Kommunale Kraftselskap AS (BKK). Det kan nevnes at partene deltar i et felles innkjøps samarbeid sammen med andre kraftselskaper på Vestlandet. BKK og TAFJORD kjøper/selger relativt lite varer/tjenester seg imellom.

Note 12 Finansiell og markedsmessig risiko

Kraftpriserisiko

TAFJORD er først og fremst eksponert for den volatile kraftprisen i det nordiske kraftmarkedet. Kraftprisen vil til en viss grad være omvendt proporsjonal med produksjonsevnen, slik at resultatteffektene dempes. Skatt virker også resultatutjevne, ikke minst fordi de fleste kraftverkene i konsernet er i posisjon for grunnrenteskatt. Resterende kraftpriserisiko styres innenfor fastsatte risikorammer ved terminhandel i det nordiske kraftmarkedet - fortrinnsvis på Nasdaq. Formålet med sikringshandelen er å skape stabile og forutsigbare resultater for konsernet, dog slik at dette i minst mulig grad svekker den langsiktige verdiskapningen. I forhold til netto produksjonsverdi etter skatt anslår vi utfallsrommet til å ligge innenfor en ramme på +/- 30 mill. kr ved en normalsituasjon.

Aktuelle finansielle instrumenter som inngår i sikringsrelasjonene for krafthandel er 1) sikringsobjektet som utgjør pris på solgt kraft samt 2) sikringsinstrumentet som er forwards/futures. Resultatet fra sikringsbokføringen i 2012 utgjorde et gevinst på 15,3 mill. kr. Sikringshorisonten er 2 til 3 år. Resultatet som følge av verdiendringer på kraftkontrakter - og som ikke er resultatført i 2012 utgjorde minus 7,8 mill. kr, og en akkumulert posisjon på pluss 5,6 mill. kr pr 31.12.2012.

TAFJORD har vedtatte rammer for sin kraft-/valutahandel som definerer risikoeksponeringen i markedet. For å utnytte produksjonsselskapets kompetanse i kraftmarkedet er det etablert et begrenset mandat for kortsiktig trading. Mandatet er gitt ved en Value at Risk-ramme på kr 3 mill. kr (akkumulert, 95%, 1 dg.).

Renterisiko

TAFJORD benytter bl.a. rentebytteavtaler for å styre sin renteposisjonering. Formålet med en aktiv renteposisjonering er å skape stabile og forutsigbare resultater for konsernet, dog slik at rentekostnadene minimeres over tid, og slik at verdiendringene på foretakets gjeld som følge av renteendringer begrenses. Gjennomsnittlig rentebindingstid på konsernets samlede gjeld er ca. 2,3 år og rentebytteavtalene har en varighet fra 4 til 8 år. Markedsverdi per 31.12.2012 har en negativ verdi på 63,2 mill. kr.

I forhold til TAFJORD sitt resultat etter skatt er konsernet også eksponert for renterisiko gjennom inntektsrammen i nettvirksomheten, friinntekten knyttet til grunnrenteskatt i produksjonsvirksomheten, og ikke minst pensjoner. Vi anslår at den totale effekten av en renteøkning på 1 %-poeng ved inngangen til året vil være en resultatforbedring for konsernet etter skatt på 1 mill. kr for 2013.

Valutarisiko

TAFJORD er eksponert for valutarisiko ettersom det nordiske kraftmarkedet benytter Euro som handels- og oppgjørsvaluta. Valuta håndteres i produksjonsselskapet, og øvrige selskaper avlaster sin eksponering gjennom mothandel med produksjonsselskapet. Konsernet valutasikrer derfor forventet kontantstrøm i EUR etter en modell med lineær fallende sikringsgrad med en tidshorisont på tre år. Ved inngangen til hver leveringsmåned er 53 % av forventet kontantstrøm i EUR sikret. Kontantstrømmen i valuta (sikringsobjektet) sikres gjennom terminkontrakter (sikringsinstrument). Resultatet fra sikringsbokføringen på valuta i 2012 gav en gevinst på 20,7 mill. kr. Resultatet som følge av verdiendringer på valutakontrakter - og som ikke er resultatført i 2012 utgjorde pluss 1,6 mill. kr, og akkumulert er der en positiv verdi på 18,4 mill. kr per 31.12.2012.

Kreditrisiko

TAFJORD påtar seg kreditrisiko først og fremst ved handel i kraftmarkedet, men også ved plassering av overskuddslikviditet, samt ved bruk av rentebytteavtaler, valutaterminer m.v.

Det alt vesentligste av kraftkontraktene gjøres med den nordiske kraftbørsen som motpart (direkte eller via clearing), noe som betyr minimal motpartsrisiko. Andre finansielle kontrakter gjøres utelukkende mot anerkjente og solide nordiske banker og finansinstitusjoner.

Likviditets- og refinansieringsrisiko

TAFJORD har en høy kredittverdighet, og er et innarbeidet navn i det norske bank- og pengemarkedet. For å begrense likviditets- og refinansieringsrisiko, bl.a. knyttet til utstedelse av kortsiktige lån i det norske sertifikatmarkedet, benyttes langsiktige trekkfasiliteter fra solide nordiske banker. Se for øvrig note 14.

TAFJORD konsernet
Mor- og konsernregnskap for 2012

Fortsetter note 12:

Markedsrisiko mot sluttbrukermarkedet mot strøm:
Produktorisiko - varierer for de forskjellige hovedproduktene som beskrevet nedenfor.

Produkter som kan innebære en viss risiko er følgende:
Tafjord Engros og Tafjord Forvaltning er hovedprodukter mot henholdsvis husholdning og næring. Disse produktene har lav risiko ettersom disse videreselges med påslag.

Tafjord Spot og Tafjord Web spot har minimal risiko ettersom disse videreselges med påslag.

Tafjord innkjøpspris er et spotprodukt med tillegg et fast månedsbeløp. Produktet har lav risiko.

Tafjord Fleksibel - har uvesentlig volumrisiko, da fastkraftdelen sikres finansielt og spotkraftdelen tar alle volumvariasjonene.

Tafjord Fastpris - er fastkraftavtaler både mot privat og næring, hovedsakelig som årskontrakter. Produktet er sikret gjennom forwardkontrakter og innebærer område- og volumrisiko.

Tafjord Web Variabel er et produkt hvor prisendringer varsles med 14 dagers frist. Det betyr at vi ligger med prisrisiko i 14 dager for volumet som ligger i dette produktet dersom vi ligger usikret i spot. Prisrisiko kan reduseres ved å gjøre sikringshandler samtidig som prisendringer varsles. Det vil skape risiko for volumavvik og valutarisiko, men begrenses til forbruket 14 dager fram i tid.

Tafjord Månedspris er et produkt hvor prisendringer varsles med en måneds frist. Prisrisiko reduseres ved å gjøre sikringshandler samtidig som prisendringer varsles. Dette vil skape risiko for volumavvik. Risikoen begrenses til forbruket i en måned fram i tid.

Note 13 - Aksjer og andre plasseringer (morselskap og konsern)

Klassifisert som anleggsmidler (alle tall i hele 1 000 kr)

Aksjer i datterselskaper	Eierandel	Aksjekapital	Antall aksjer	Pålydende (NOK)	Bokført verdi
Tafjord Kraftnett AS	100,00 %	384 000	38 400	10 000	610 385
Tafjord Kraftproduksjon AS	100,00 %	417 100	41 710	10 000	729 471
Tafjord Kraftvarme AS	100,00 %	90 000	9 000	10 000	181 401
Tafjord Marked AS	100,00 %	30 000	300	100 000	163 050
Tafjord Elektro AS	100,00 %	5 500	5 500	1 000	6 154
Sum aksjer datterselskaper					1 690 461

Aksjer i tilknyttede selskaper	Eierandel	Aksjekapital	Antall aksjer	Pålydende (NOK)	Bokført verdi
Naturgass Møre AS	28,20 %	32 550	896	10 000	3 158
Sum TS-aksjer i morselskap					3 158

Industrikraft Møre AS (TKP)	50,00 %	2 700	1 500	900	1 573
Svelgen Kraft Holding AS (TKP)	34,00 %	100	100 000	1	168 329
Elsikkerhet Møre AS (TKN)	33,33 %	600	1 000	200	1 606
Sum TS-aksjer hos konsernet					174 666

Andre aksjeposter	Eierandel	Aksjekapital	Antall aksjer	Pålydende (NOK)	Bokført verdi
Ålesund Storhall AS	19,02 %	10 515	2 000	1 000	1 800
Ålesund Kunnskapspark AS	2,40 %		200	1 000	203
Ålesund Stadion AS	4,15 %				312
Ålesund Stadion KS *	3,89 %				1 573
Ålesund Fotball AS	3,02 %				600
Hareid Fastlandssamband	3,30 %				250
Div. mindre aksjeposter					20
Sum aksjer hos morselskapet					4 758

Vestavind Kraft AS (TKP)	17,50 %	11 200	1 960	1 000	9 292
Vestavind Offshore AS (TKP)	15,00 %	55 000	8 250	1 000	3 385
Havsul II AS (TKP)	17,50 %	17 300	302 750	10	1
Div. mindre poster i datterselskap					687
Sum aksjer hos konsernet					18 123

* Kun 2/3-deler av K/S kapitalen er innkrevd pr. 31.12.2012.

Aksjene i Ålesund Storhall AS, Ålesund Stadion KS og Ålesund Fotball er nedskrevet med til sammen 1,2 mill. kr i 2012.

Aksjene i Vestavind Kraft AS og Vestavind Offshore AS er nedskrevet med til sammen 30,3 mill kr i 2012

Andre utlån:

Tafjord Kraft AS har gitt et lån på 5,1 mill. kr til Tafjord Kraft Velforening i forbindelse med at de ansatte sin velforening i mars 2007 kjøpte en leilighet på Gran Canaria. Det beregnes rente på lånet. Renten tilsvarer statens løpende normalrentesats for lån i arbeidsforhold.

Note 14 Langsiktig gjeld (morselskap og konsern)

(alle tall i hele 1 000 kr)

	Opprinnelig pålydende	Forfall lån	Aktuell Rente	Rente-regulering	Avdrag 2012	Gjeld pr. 31.12.2012
Sertifikatlån:						
NO0010642978	200 000	11.01.2013	2,98 %	Fast		200 000
NO 0010661226	200 000	11.10.2013	2,72 %	Fast		200 000
						<u>400 000</u>
Obligasjonslån:						
NO 0010601693	600 000	16.03.2016	3,02 %	FRN		600 000
NO 0010660350	300 000	21.09.2015	3,10 %	FRN		300 000
NO0010662257	300 000	02.11.2017	4,10 %	Fast		300 000
NO0010662331	50 000	02.11.2017	3,48 %	FRN		50 000
						<u>1 250 000</u>

Sum ekstern gjeld morselskap/konsern **1 650 000**

herav kortsiktig gjeld: 0

Ansvarlige lån:

Ansvarlig lån I	200 000	Avdr.fr.	2,85 %	01.01.2012	170 000 *
Ansvarlig lån II	300 000	Avdr.fr.	2,85 %	01.01.2012	300 000 *
Sum ansvarlige lån for morselskap/konsern					470 000

Forpliktelser/gjeld knyttet til finansielle leieavtaler

Konsernet (Tafjord Kraftnett AS) leier fiberanlegg på langsiktige avtaler på inntil 20 år. Disse er klassifisert som finansielle leieavtaler og aktiveres og avskrives over leieperioden. Forpliktelser knyttet til disse leieavtaler er oppført som langsiktig gjeld i balansen, og utgjør pr. 31.12.2012 rundt 59,5 mill. kr. Det betales et avtalt årlig beløp i leieperioden.

Leiebetaling	Forfall			Sum
	2013	2014-2017	2018-	
Nominelt beløp	4 671 238	18 757 439	52 264 286	75 692 963 *
Nåverdi beløp	4 182 664	15 362 871	39 900 676	59 446 211 *

*) Gjeld som forfaller mer enn fem år etter regnskapsårets slutt.

For å oppnå ønsket eksponering i forhold til renteendringer benytter morselskapet rentebytteavtaler for å regulere rentebindingen (durasjonen) i låneporteføljen. Pr. 31.12.2012 har selskapet inngått følgende rentebytteavtaler:

Beløp	Forfall	Betaler	Mottar
300 000	18.10.17	Fast 4,88 %	Flytende 3 mnd NIBOR
300 000	30.12.20	Fast 3,94 %	Flytende 3 mnd NIBOR
300 000	02.11.17	Flytende 3 mnd NIBOR	Fast 4,1 %

Renten på de ansvarlige lånene er knyttet til den normerte risikofrie rente for skattlegging av kraftforetak, (forskrift av 19. november 1999 nr. 1158) med et tillegg på 0,75 %. For 2013 er renten på ansvarlig lån 2,25 %.

For ansvarlig lån II på 300 mill. kr har eierne konverteringsrett. Tegningskurs er kr. 115.000,- pr. aksje, m.a.o. kr 105.000,- pr. aksje i overkurs. Konverteringsretten ble fornyet i 2011 og løper frem til generalforsamling i 2015.

Selskapet har etablert en kommitert trekkfasilitet hos sin DNB Bank ASA, som benyttes til driftsfinansiering og / eller som back-stop for sertifikatlån. Avtalen løper til januar 2016. Total ramme pr. 31.12.2012 var 600 mill. kr. og ubenyttet ramme var 600 mill. kr.

Avtalen stiller betingelser i form av krav til finansielle nøkkeltall;
- Rentedeckningsgrad minimum 1,5
- Soliditet (inklusive ansvarlig lån) min. 30 %
Selskapet er ikke i brudd med disse betingelsene pr. 31.12.2012

For obligasjons- og sertifikatlån blir det ikke knyttet spesielle betingelser, utover at det blir avgitt negativ pantsettelseserklæring og forpliktelse til likestilling ("pari passu"). Alle låneavtaler blir inngått med Norsk Tillitsmann ASA som motpart.

Sertifikatlån og trekk under trekkfasiliteten defineres som langsiktig gjeld innenfor trekkfasilitetens totale ramme.

TAFJORD konsernet

Mor- og konsernregnskap for 2012

Note 15 Pantstillelser og garantiansvar (morselskap og konsern)

Det er etablert en konsernkontoavtale mellom hovedbankforbindelsen på den ene siden og selskapene i TAFJORD på den andre siden. Morselskapet Tafjord Kraft AS er konsernkonto innehaver, mens datterselskapene er underkonto-innehavere i konsernkontosystemet. Pr. 31.12.2012 hadde konsernkontoen samlet en negativ saldo på 40,3 mill. kr. Konsernkonto innehaver og underkonto innehaver er solidarisk ansvarlig for mellomværende mot hovedbankforbindelsen, inntil 75 mill. kr.

Tafjord Kraft AS pantsetter ikke eiendeler da alle låneavtaler inneholder negativ pantsettelsesklausul. Dette innbefatter også morselskapets døtre.

Note 16 Morselskapets mellomværende med selskap i samme konsern m.v.

(alle tall i hele 1 000 kr)	Konsern - fordringer	
	31.12.2012	31.12.2011
Kundefordringer	15 138	10 095
Konsernbidrag/utbytte	87 492	144 986
Fordring døtre konsernkontoordning	53 047	44 308
Langsiktige lån til datterselskaper	1 516 781	1 680 781
Sum konsern - fordringer	1 672 458	1 880 169

	Konsern - gjeld	
	31.12.2012	31.12.2011
Leverandørgjeld	503	224
Konsernbidrag	0	1 346
Gjeld døtre konsernkontoordning	91 140	135 403
Sum konsern - gjeld	91 643	136 972

Renten på konserninterne langsiktige lån mellom konsernselskapene er markedsbasert, mens avdragsprofilen er tilpasset selskapenes inntjeningssevne.

TAFJORD konsernet
Mor- og konsernregnskap for 2012

Note 17 Datterselskap, datterdatterselskap og tilknyttede selskap

Datterselskap

Selskap	Tafjord Kraft- produksjon AS	Tafjord Kraftnett AS	Tafjord Kraftvarme AS	Tafjord Marked AS 01.10.2000/ 19.12.2007	Tafjord Elektro AS 01.04.2011
Formelle opplysninger					
Anskaffelsestidspunkt	01.07.1997	01.07.1997	01.07.1997	01.10.2000/ 19.12.2007	01.04.2011
Forretningskontor	Ålesund	Ålesund	Ålesund	Ålesund	Norddal
Eierandel	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
Stemmeandel	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

(alle tall i hele 1 000 kr)

Opplysninger relatert til årets tall	TKP	TKN	TKV	TM	TE	NVK	Samlet for DS
Utgående balanse 31.12.2011	704 224	341 595	167 465	106 823	2 249	42 068	1 364 425
+ Fusjon av NVK AS				42 068		-42 068	0
+ Egenkapitalutvidelse		200 000			4 000		204 000
+/- Andel årets resultat	86 196	4 250	6 580	5 992	-2 265		100 752
+/- Interngevinster/-tap fra nedstrømsalg		5 500	-600				4 900
+/- Resultatført utsatt skatt på utsatt inntekt		-1 540	168				-1 372
-/+ Avgitt/mottatt utbytte	-33 406						-33 406
+/- Avgitt/mottatt konsernbidrag etter skatt	-44 170	6 848	-3 276	113	1 544		-38 942
+/- Endring i EK i døtre 31.12.2012	16 627	53 732	11 064	8 055	626		90 103
Utgående balanse 31.12.	729 471	610 385	181 401	163 050	6 154	0	1 690 461
Uavskrevet merverdi 31.12				23 076		0	23 076

Tafjord Marked AS stiftet selskapet Nordvest Kraft AS i 2012 med en aksjekapital på kr 30.000. Tafjord Kraftproduksjon AS stiftet selskapene Nørdalsjuva Kraftverk AS, Røelva Kraft AS og Stavåna Kraft AS i 2012 med en aksjekapital på kr 100.000 hver. Selskapene fører inntekt på investering i datterselskap etter egenkapitalmetoden, hvor selskapene resultatfører årets resultat etter skatt.

Tilknyttede selskaper

Selskap	Sveigen			
	Naturgass Møre AS	Industrikraft Møre AS	Kraft Sveigen Kraft Holding AS	Elsikkerhet Møre AS
Formelle opplysninger				
Anskaffelsestidspunkt	26.11.2001	28.02.2006 22.04.2008	28.09.2009	19.05.2009
Forretningskontor	Ålesund	Fræna	Gloppen	Ørskog
Eierandel i prosent	28,20 %	50,0 %	34,0 %	33,3 %
Stemmeandel	28,20 %	50,0 %	34,0 %	33,3 %
Eier er:		Tafjord Kraftproduksjon AS	Tafjord Kraftproduksjon AS	Tafjord Kraftnett AS
Avvikende regnskapsår	Tafjord Kraft AS Nei	Nei	Nei	Nei

Opplysninger relatert til årets tall	Sveigen				Samlet for TS
	NGM AS	Industrikraft Møre AS	Kraft Sveigen Kraft Holding AS	Elsikkerhet Møre AS	
Utgående balanse 31.12.2011	3 580	1 586	169 377	1 158	175 701
+/- Andel årets resultat	-422	-13	-1 048	448	-1 035
Utgående balanse 31.12. for morselskap	3 158				3 158
Utgående balanse 31.12. for konsern		1 573	168 329	1 606	174 666
Uavskrevet merverdi 31.12.		0	0	0	0

Tafjord Kraftproduksjon AS (TKP) har et utlån til Sveigen Kraft Holding AS pr 31.12.2012 på 402,9 mill. kr, med gjenstående nedbetalingstid på 18 år. Aksjonæravtalen knyttet til eierskapet i Sveigen Kraft Holding AS (SKH) sier at alle vesentlige investeringer skal behandles både i styret og generalforsamling, og hvor det kreves flertall som for vedtektsendringer. Med sin 34 % eierandel i SKH kan følgelig TKP utøve vetoret på investeringsiden - hvis ønskelig.

TAFJORD konsernet

Mor- og konsernregnskap for 2012

Forts. note 17

Felleskontrollert virksomhet

Tafjord Kraftproduksjon AS har en eierandel på 21,118 % i Øvre Otta DA. Som følge av at Skjåk kommune har rett og plikt til å ta ut 7 % av kraften i Øvre Otta DA blir TKPs reelle rettigheter på 19,64 %. Disse rettighetene gir rett til å ta ut tilsvarende andel av kraftproduksjonen i Øvre Otta DA. Det betales ikke vederlag for kraften som tas ut, men TKP dekker den andel av driftskostnadene som etter avtale faller på TKP sine reelle rettigheter. Fysisk kraftsalg fra felleskontrollert virksomhet inngår som del av ordinært kraftsalg og behandles på linje med kraft produsert ved egne verk. Avskrivninger på driftsmidler beregnes av TKP.

TKP har også en eierandel på 12 % i Grytten Kraftverk og dette blir behandlet tilsvarende som i Øvre Otta DA. Nedenfor følger en oppstilling fordelt på hovedposter i resultat og balanse, og som er innkonsolidert etter bruttometoden.

	Øvre Otta DA		Grytten Kraftverk	
	2012	2011	2012	2011
Resultatandel:				
Energi salg	29 031	56 204	19 293	17 933
Andre driftsinntekter	139	216		
Energi kjøp	115	382	432	720
Overføringskostnader	1 558	2 980	1 024	497
Annen driftskostnad	8 399	9 741	3 378	3 187
Netto finansposter	96	79		

	Øvre Otta DA		Grytten Kraftverk	
	2012	2011	2012	2011
Balanseandel:				
Tomter	86	83		
Kraftstasjon og	215 737	222 005	41 141	42 057
Bygninger	3 785	3 875		
Fordringer og omløpsmidler	2 850	2 850		
Bankinnskudd	3 300	1 380		
Avsetning for forpliktelse	1 951	1 920		
Leverandørgjeld	1 932	2 801		

Note 18 Fordringer med løpetid over ett år:

(alle tall i hele 1 000 kr)

	TK	TKP	TM	Eliminering	Konsern
Lån til foretak i samme konsern	1 516 781			-1 516 781	
Lån til ansatt		550			550
Lån til Tafjord Kraft velforening	5 138				5 138
Lån til Ålesund og Sunnmøre Turistforening		874			874
Lån til Svelgen Kraft Holding AS		402 900			402 900
ENØK-utlån			168		168
Nasdaq Depositum Garantifond		891			891
Andel EK-tilskudd KLP		137			137
	1 521 919	405 352	168	-1 516 781	410 659

Erklæring om årsregnskapet og årsberetningen for 2012

Styret og daglig leder har i dag behandlet og godkjent årsberetning og årsregnskap for Tafjord Kraft AS, konsern og morselskap, per 31.12.2012.

Konsernregnskapet og årsregnskapet for Tafjord Kraft AS er avlagt i samsvar med regnskapsloven og norsk god regnskapsskikk per 31.12.2012. Årsberetningen for konsern og mor er i samsvar med regnskapslovens krav og norsk god regnskapsskikk nr. 16 per 31.12.2012.

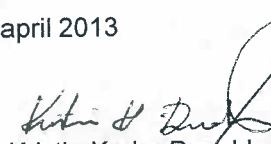
Etter vår beste overbevisning:

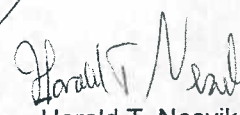
- er årsregnskapet 2012 for morselskapet og konsernet utarbeidet i samsvar med gjeldende regnskapsstandarder
- gir opplysninger i regnskapet et rettviseende bilde av konsernets eiendeler, gjeld og finansielle stilling og resultat som helhet per 31. desember 2012
- gir årsberetningen for konsernet og morselskapet en rettviseende oversikt over
 - utviklingen, resultatet og stillingen til konsernet og morselskapet
 - de mest sentrale risiko- og usikkerhetsfaktorer konsernet står overfor

Ålesund, 4. april 2013

Bjørn Tømmerdal
styreleder

Atle Neteland
nestleder

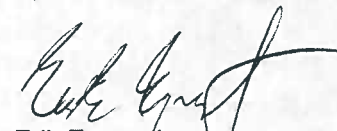

Kristin Krohn Deyold
styremedlem

Harald T. Nesvik
styremedlem

Anne Lise M. Ulla
styremedlem

Bjørnar Dahle
styremedlem
(ansatt valgt repr.)

Per Kåre Skudal
styremedlem
(ansatt valgt repr.)

Erik Espeset
daglig leder

KPMG AS
Langlandsvegen 1
N-6010 Ålesund

Telephone +47 04063
Fax +47 70 10 31 30
Internet www.kpmg.no
Enterprise 935 174 627 MVA

Til generalforsamlingen i Tafjord Kraft AS

REVISORS BERETNING

Uttalelse om årsregnskapet

Vi har revidert årsregnskapet for Tafjord Kraft AS, som består av selskapsregnskap, som viser et overskudd på kr 62 895 497, og konsernregnskap, som viser et overskudd på kr 53 643 145. Selskapsregnskapet og konsernregnskapet består av balanse per 31. desember 2012, resultatregnskap og kontantstrømoppstilling, for regnskapsåret avsluttet per denne datoen, og en beskrivelse av vesentlige anvendte regnskapsprinsipper og andre noteopplysninger.

Styrets og daglig leders ansvar for årsregnskapet

Styret og daglig leder er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet og for at det gir et rettviseende bilde i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge, og for slik intern kontroll som styret og daglig leder finner nødvendig for å muliggjøre utarbeidelsen av et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller feil.

Revisors oppgaver og plikter

Vår oppgave er å gi uttrykk for en mening om dette årsregnskapet på bakgrunn av vår revisjon. Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder International Standards on Auditing. Revisjonsstandardene krever at vi etterlever etiske krav, og planlegger og gjennomfører revisjonen for å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon.

En revisjon innebærer utførelse av handlinger for å innhente revisjonsbevis for beløpene og opplysningene i årsregnskapet. De valgte handlingene avhenger av revisors skjønn, herunder vurderingen av risikoene for at årsregnskapet inneholder vesentlig feilinformasjon, enten det skyldes misligheter eller feil. Ved en slik risikovurdering tar revisor hensyn til den interne kontrollen som er relevant for selskapets utarbeidelse av et årsregnskap som gir et rettviseende bilde. Formålet er å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av selskapets interne kontroll. En revisjon omfatter også en vurdering av om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige, og om regnskapsestimatene utarbeidet av ledelsen er rimelige, samt en vurdering av den samlede presentasjonen av årsregnskapet.

Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Konklusjon

Etter vår mening er årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter, og gir et rettviseende bilde av selskapet og konsernet Tafjord Kraft AS' finansielle stilling per 31. desember 2012 og av deres resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret, som ble avsluttet per denne datoen i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge.

Offices in:

Oslo	Haugesund	Sandnessjøen
Alta	Knarvik	Stavanger
Arendal	Kristiansand	Stord
Bergen	Larvik	Straume
Bodø	Molde	Tromsø
Elverum	Molde	Trondheim
Finnsnes	Narvik	Tønsberg
Grimstad	Røros	Ålesund
Hamar	Sandefjord	

KPMG AS, a Norwegian member firm of the KPMG network of independent member firms affiliated with KPMG International Cooperative ("KPMG International"), a Swiss entity.

Statsautoriserte revisorer - medlemmer av Den norske Revisorforening.

Uttalelse om øvrige forhold

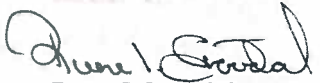
Konklusjon om årsberetningen

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen om årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til anvendelse av overskuddet er konsistente med årsregnskapet og er i samsvar med lov og forskrifter.

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av selskapets regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringskikk i Norge.

Ålesund, 4. april 2013
KPMG AS

Rune I Grøvdal
Statsautorisert revisor

G-SAK

Til generalforsamlingen i Tafjord Kraft AS

Møtedato: 06.06.2013

G-sak 03/13: Godkjenning av årsberetning 2012

Vedlagt følger årsberetning for 2012.

Styret anbefaler generalforsamlingen å gjøre slikt

vedtak:

Årsberetning for 2012 godkjennes.

Tafjord Kraft AS

A handwritten signature in blue ink, appearing to read "Bjørn Tømmerdal".

Bjørn Tømmerdal
styreleder

A handwritten signature in black ink, appearing to read "Erik Espeset".

Erik Espeset
daglig leder

ÅRSBERETNING FOR 2012

TAFJORD er et energi- og kommunikasjonskonsern på Nordvestlandet.

Konsernet driver virksomhet innen produksjon og salg av miljøvennlig energi i form av strøm og fjernvarme, infrastruktur for energi og telekommunikasjon, avfallsbehandling, samt installasjonstjenester. Virksomhetsområdet kraftproduksjon omfatter i tillegg til ti egne og tre deleide kraftstasjoner, også en 34 % eierandel i Svelgen Kraft Holding AS, samt eierandeler i selskaper med utviklingsprosjekter innen vindkraft. Konsernet har i tillegg en eierandel i et selskap med forretningsområde innen distribusjon og salg av naturgass.

Kraftomsetningsselskapet Nordvest Kraft AS som Tafjord Kraft AS kjøpte i 2011, er innfusjonert i Tafjord Marked AS med virkning fra 1. januar 2012.

Konsernet består av morselskapet Tafjord Kraft AS og de heleide datterselskapene:

- Tafjord Kraftproduksjon AS (kraftproduksjon og engrosomsetning)
- Tafjord Kraftnett AS (regional- og distribusjonsnett for strøm samt infrastruktur for bredbånd)
- Tafjord Kraftvarme AS (avfallsforbrenning og fjernvarme)
- Tafjord Marked AS (sluttbrukersalg av strøm og bredbåndstjenester)
- Tafjord Elektro AS (installasjonsvirksomhet)

TAFJORD har forretningskontor i Ålesund kommune.

Drift 2012

Kraftproduksjon og engrosomsetning

Konsernet eier og driver ti kraftstasjoner i tillegg til å være medeier i tre kraftverk, Grytten i Rauma og Øyberget og Framruste i Øvre Otta. TAFJORD eier også 34 % av Svelgen Kraft Holding AS, eier av Svelgen Kraft AS, som driver seks kraftstasjoner, hvorav fire er heleide og to leies på langsiktige avtaler.

I februar startet byggingen av det heleide kraftverket Via i Norddal kommune. Kraftverket forventes å gi en produksjon på 11,3 GWh per år og prøvedrift er planlagt i august 2013.

Kraftstasjonen TAFJORD 1 har i 2013 gjennomgått en omfattende rehabilitering med nytt kontrollanlegg og revisjon av turbiner og generatorer. Driften av anleggene har gått som planlagt gjennom hele året.

Konsernets årsproduksjon i 2012, eksklusiv Svelgen, ble 1 509 GWh mot 1 257 GWh i 2011. Normal årsproduksjon er 1 341 GWh. Kraftprisene i spotmarkedet gjennom året ble i gjennomsnitt 23,6 øre/kWh, mot 37,1 øre/kWh i 2011.

TAFJORD sitt vindkraftengasjement ivaretas via Vestavind Kraft AS og Vestavind Offshore AS, hvor TAFJORD har en eierandel på hhv. 17,5 % og 15 %. Vestavind Offshore eier 100 % av Havsul I AS, Norges første konsesjonsgitte vindpark til havs. På grunn av manglende rammevilkår ble Havsul prosjektet samt virksomheten i selskapet, satt på vent høsten 2012.

Regional- og distribusjonsnett for strøm samt infrastruktur for bredbånd

Konsernet har områdekonsesjon for distribusjonsnett i kommunene Ålesund, Sula, Giske og Norddal. Konsernet eier og driver også regionalnettet for nordre Sunnmøre med overføringsanlegg i flere kommuner mellom Romsdalsfjorden og Storfjorden.

2012 var et år med stabil og god drift. Det ble overført 991 GWh strøm i distribusjonsnettet, mot 927 GWh i 2011. I regionalnettet ble det overført 1 370 GWh, en økning på ca 7 % i forhold til året før. Totale KILE-kostnader er beregnet til ca 4,5 mill. kr, som er 10,5 mill. kr lavere enn i 2011. Konsernets leveringspålitelighet i 2012 var 99,993 % målt ved å se varslede og ikke varslede avbrudd i forhold til totalt levert energi. Dette er på nivå med hva en har hatt tidligere år, med unntak av 2011 da leveringssikkerheten bare var 99,940 %. Både KILE og leveringssikkerheten var i 2011 preget av orkanen Dagmar.

I 2012 fikk konsernet fullført arbeidet med Sulafjordforbindelsen. Holen transformatorstasjon er renovert og fremstår nå som en topp moderne 132 kV sekundærstasjon.

Utbygging av fiberbasert aksessnett til bedrifter og private kom i gang høsten 2008 med en ambisjon om å tilby fiber inn i de aller fleste hus i kommunene Ålesund, Sula, Giske og Norddal. Investeringsrammen for dette prosjektet er betydelig, men utbyggingstakten vil bli bestemt ut i fra interessen for produktet. For lokalsamfunnet vil dette tilrettelegge for store utviklingsmuligheter, både for hjemmebruk og til kommersielle formål.

TAFJORD

Avfallsforbrenning og fjernvarme

Konsernet har konsesjon for distribusjon av fjernvarme i Ålesund sentrum og Spjelkavik i Ålesund kommune.

Det er satt i gang arbeid for å kunne ta i bruk ny og forbedret renseteknologi ved forbrenningsanlegget i april 2013.

Det har, med unntak av siste halvdel av desember, vært god tilgang på avfall gjennom hele året. Avfallsmengden levert til anlegget ble i 2012 totalt 84 559 tonn, mot 66 730 tonn året før. Økningen kom hovedsakelig på næringsavfall.

Fjernvarmesalg i 2012 ble 84,8 GWh, mot 71,0 GWh året før.

Det ble i 2012 produsert 25,9 GWh strøm ved anlegget, mot 22,6 GWh året før.

Sluttbrukersalg av strøm og bredbåndstjenester

Konsernet har omsetningskonsesjon for strøm.

Tafjord Marked AS leverte 1 009 GWh strøm til sine kunder i 2012, mot 588 GWh året før. Det meste av økningen skyldes fusjonen med Nordvest Kraft AS. Forbruket fordeler seg volummessig med vel 2/3 deler på privatmarkedet og litt under 1/3 på bedriftsmarkedet.

Innenfor bredbåndsvirksomheten satses det nå utelukkende på produktleveranser via konsernets fiberbaserte aksessnett og tjenesteplattformen Altibox. Det er stor interesse for fiberutbygging både i eget konsesjonsområde og i nabokommunene.

FoU og innovasjon

FoU-virksomheten i konsernet ivaretas primært gjennom bidrag til bransjeorganisasjoner. For øvrig ble det gjennomført viktige innovasjons- og utviklingsprosjekter i egen regi.

Økonomi og finans

Regnskap 2012

Konsernets årsresultat for 2012 ble 53,6 mill. kr som er en nedgang på 55,3 mill. kr fra 2011.

Konsernets resultat før skatt ble på 166,7 mill. kr. Dette er en nedgang i forhold til forrige år på 89,9 mill. kr. Driftsresultat fikk en nedgang på 48,3 mill. kr, mens netto finansposter økte med 41,6 mill. kr.

Nedgangen i driftsresultatet skyldes i hovedsak lavere kraftpriser noe som ikke ble oppveid av økt produksjon. Driftsresultatet fra regional- og distribusjonsnettet har økt og det skyldes hovedsakelig at orkanen Dagmar påvirket driftsresultatet negativt med 15 mill. kr i 2011.

Økte finanskostnader skyldes i hovedsak nedskrivning av aksjeposter i Vestavind Kraft AS og Vestavind Offshore AS med til sammen 30,3 mill. kr. I tillegg utgjør konsernets andel av et svakere resultat i Svelgen Kraft Holding AS anslagsvis 6,5 mill. kr.

Konsernets driftsinntekter for 2012 ble 939,8 mill. kr mot 1 084,0 mill. kr året før. Omsetningsvekkelsen i 2012 oppstår i hovedsak som følge av et lavere prisbilde på kraft enn året før.

Morselskapets årsresultat for 2012 ble 62,9 mill. kr mot 120,1 mill. kr året før. Driftsresultatet ble minus 16,3 mill. kr, en bedring på 2,5 mill. kr fra året før.

Konsernets skattekostnad

Skattekostnadene for 2012 ble 113,0 mill. kr som er en reduksjon på 34,7 mill. kr fra 2011. Den alminnelige selskapsskatten ble redusert med 13,7 mill. kr som følge av resultatnedgang. Redusert omsetning fra kraftproduksjon ga en reduksjon i grunnrenteskatten med 21,0 mill. kr. Grunnrenteskatten, sammen med den alminnelige selskapsskatten, førte til at TAFJORD fikk en effektiv beskatning på 68 % i 2012 mot 58 % året før. Nedskrivning på aksjepostene i vindkraft gir ikke skattemessig fradrag og var således med på å øke den effektive skattesatsen.

Fortsatt drift

Konsernets resultatregnskap og balanse viser etter styrets mening et solid konsern med god inntjening. Styret bekrefter at grunnlaget for fortsatt drift er til stede. Årsregnskapet for 2012 er utarbeidet i samsvar med dette.

Kontantstrøm og kapitalforhold

Totalkapitalrentabilitet (før skatt) var 7,3 % mot 9,0 % i 2011.

TAFJORD

Konsernets soliditet (egenkapitalprosent) var 28,1 % mot 26,3 % i 2011. Dersom de etterprioriterte ansvarlige lånene fra eierne innregnes, blir soliditeten på 40,3 %. Konsernets kapitalgrunnlag forsterkes både av de etterprioriterte ansvarlige lånene fra eierne og av ikke bokførte merverdier knyttet til vannkraftanleggene. Konsernets soliditet er tilfredsstillende.

TAFJORD har i 2012 investert 257 mill. kr i varige driftsmidler.

Konsernets pensjonsforpliktelser er i 2012 redusert med 133,8 mill. kr. Av reduksjonen er 107,0 mill. kr. ført direkte mot egenkapitalen. Endring i diskonteringsrente utgjør en vesentlig del av endringen.

I langsiktig finansiering inngår trekkfasilitet hos konsernets hovedbankforbindelse. Konsernets likviditet er tilfredsstillende.

Styret mener årsregnskapet gir et rettviseende bilde av Tafjord Kraft AS og konsernets resultat, eiendeler, gjeld og finansielle stilling.

Disponering av resultat – utbytte

Konsernet forvalter kapital og aktiva for å gi tilfredsstillende avkastning for eierne gjennom årlig utbytte og økt aksjeverdi. Målsetningen er en stabil utbyttepolitikk med en utbyttegrad lik 50–70 % av konsernets årsresultat etter skatt.

Styret har i 2012 som følge av et unntaksvis dårlig årsresultat preget av bl.a. store engangskostnader knyttet til nedskrivning, valgt å fravike normal utbyttegrad.

Morselskapet Tafjord Kraft AS fikk for 2012 et overskudd etter skatt på kr 62 895 497. Styret foreslår følgende disponering av årsresultatet i Tafjord Kraft AS:

Utbytte	kr 87 500 000
Overført til fond for vurderingsforskjeller	kr 31 509 840
Overført fra annen egenkapital	- kr 56 114 343
Totalt disponert	<u>kr 62 895 497</u>

Etter foreslått disponering er morselskapets frie egenkapital på kr 227 676 468.

Eierstyring og selskapsledelse

TAFJORD vektlegger betydningen av og har forpliktet seg til en høy standard i konsernets eierstyring og selskapsledelse. Konsernet følger anbefaling gitt av Norsk utvalg for eierstyring og selskapsledelse (NUES).

TAFJORD slutter seg til regnskapsloven § 3-3b om redegjørelse om foretaksstyring. Konsernets risiko og internkontrollsystem baserer seg på COSO, et rammeverk for internkontroll som utgis av Committee of Sponsoring Organizations of the Tradeway Commissions.

TAFJORD sin redegjørelse for eierstyring og selskapsledelse, se eget dokument i årsrapporten, omtaler konsernets prinsipper og praksis knyttet til rollefordelingen mellom styringsorganene og det ansvar og den myndighet som er tillagt generalforsamling, styret og ledende ansatte. Organiseringen av styrings- og kontrollsystemene i konsernet samt relasjonene til omverdenen, er også omtalt.

Finansielle risikoforhold

Konsernet har som målsetning å optimalisere den langsiktige verdiskapningen for sine eiere. Finansiell risiko styres for å sikre forutsigbarhet i konsernets samlede resultater uten at det i vesentlig grad går på bekostning av langsiktig verdiskapning.

Markedsrisiko

Konsernet er først og fremst eksponert for den volatile kraftprisen i det nordiske kraftmarkedet. Kraftprisen vil til en viss grad være omvendt proporsjonal med produksjonsevnen, slik at resultateffektene normalt dempes. Skatt virker også resultatutjevne, ikke minst fordi de fleste kraftverkene i konsernet er i posisjon for grunnrenteskatt. Resterende kraftprisrisiko styres innenfor fastsatte risikorammer ved finansiell handel i det nordiske kraftmarkedet – fortrinnsvis på kraftbørsen Nasdaq OMX Commodities Europe. Sikringshorisonten er tre til fire år.

For å utnytte konsernets kompetanse i kraftmarkedet er det etablert et begrenset mandat for kortsiktig trading med finansielle kraftderivater.

TAFJORD

Konsernets sluttbrukervirksomhet er eksponert for den volum- og profilusikkerheten som ligger i fastpriskontrakter for strøm. Disse håndteres spesielt under egen forvaltning, og volumet er begrenset.

Konsernets nettvirksomhet har i realiteten ingen markedsrisiko all den stund den er monopolregulert. Det knytter seg imidlertid konkurranserisiko til bredbåndvirksomheten. Denne krever betydelige investeringer i infrastruktur, og tilbakebetalingstiden er lang.

Fjernvarmeomsetningen kan variere på årsbasis på grunn av svingninger i årsmiddeltemperaturen. Av fjernvarmevolumet er anslagsvis 70 % solgt på 3-5 års kontrakter. Det forventes ikke vesentlig endring i prisen på fjernvarme ut i fra dagens prisnivå på strøm.

Prisnivået på avfall bestemmes i stor grad av rammebetingelsene knyttet til alternativ behandling og eksport. Usikkerheten er knyttet til hvilket prisnivå det er mulig å oppnå ved full kapasitetsutnyttelse på anlegget. Inngåtte leveringsavtaler for avfall dekker ved utgangen av året 30 % av anleggets kapasitet kommende år.

Valutarisiko

TAFJORD er eksponert for valutarisiko ettersom det nordiske kraftmarkedet benytter euro som handels- og oppgjørsv valuta. Konsernet valutasikrer forventet kontantstrøm i euro etter en modell med lineært fallende sikringsgrad med en tidshorisont på tre år. Det er etablert et mandat som tillater mindre kortsiktige valutaposisjoner.

Kredittrisiko

Konsernet er eksponert mot kredittrisiko primært ved krafthandel, men også ved plassering av overskuddslikviditet, samt bruk av finansielle kontrakter som rentebytteavtaler og valutaterminer. Det alt vesentlige av kraftkontraktene gjøres med den nordiske kraftbørsen som motpart (direkte eller via clearing), noe som innebærer minimal motpartsrisiko. Andre finansielle kontrakter gjøres utelukkende mot anerkjente og solide nordiske banker og finansinstitusjoner.

Markedsvirksomheten knyttet til strøm, bredbånd og delvis avfall og fjernvarme er eksponert for kredittrisiko. Konsernet har i stor grad etterskuddsfakturering, men gode og innarbeidede inkassorutiner gir god håndtering av risikoen.

Likviditetsrisiko

Konsernet har høy kredittverdighet, og har et innarbeidet navn i det norske bank- og verdipapirmarkedet. For å begrense likviditets- og refinansieringsrisiko, blant annet knyttet til utstedelse av kortsiktige lån i det norske sertifikatmarkedet, benyttes langsiktige trekkfasiliteter fra solide nordiske banker.

Renterisiko

Renterisiko styres på konsernnivå etter fastsatte rammer. Foruten den direkte renterisikoen i gjeldsporteføljen, er konsernet indirekte eksponert for renterisiko gjennom innteksreguleringsregimet for nettvirksomheten, friinntekten knyttet til grunnrenteskatt i kraftproduksjonsvirksomheten og konsernets pensjonsforpliktelser.

Helse, miljø og sikkerhet

TAFJORD arbeider kontinuerlig for et trygt arbeidsmiljø i alle ledd i organisasjonen. Konsernet ønsker med dette å oppnå redusert fravær. Konsernet driver i tillegg forebyggende arbeid hvor det fokuseres på nærvær, tilrettelegging for fysisk aktivitet og aktiv oppfølging av langtidssykmeldte. Konsernet har inngått avtale om inkluderende arbeidsliv.

Myndighetenes krav til helse, miljø og sikkerhet er etterkommet. Gjennom ansvarliggjøring av den enkelte og økt kunnskap har konsernet fokus på tiltak som ivaretar personsikkerheten. Konsernet gjennomfører et systematisk verne- og miljøarbeid for å sikre at arbeidstakernes sikkerhet, helse og velferd blir ivaretatt. Konsernet har avtale om bedriftshelsetjeneste. Arbeidsmiljøet i konsernet er tilfredsstillende.

Konsernet hadde i 2012 sytten hendelser som medførte skade, hvor av tre medførte fravær. H1 verdi, antall fraværsskader per million arbeidete timer, for 2012 var 6,5 mot 11,2 foregående år. Sykefraværet i 2012 var på 3,4 %. Dette er 0,1 prosentpoeng lavere enn i 2011. Konsernets totale sykefravær utgjør 8,5 årsverk.

Likestilling

I samsvar med arbeidsgivers aktivitetsplikt arbeides det for likestilling mellom kjønnene i TAFJORD.

Av konsernets 259 ansatte per 31. desember 2012, var 36 kvinner. Det utgjorde en kvinneandel på 13,9 % som er en reduksjon på 1,4 prosentpoeng fra året før. For mange av konsernets stillinger innen

TAFJORD

produksjon, nett og fjernvarme kreves kvalifikasjoner som det i dag er få kvinner som har. Det er derfor en utfordring å få tilsatt kvinner.

Konsernets styre består av to kvinner og fem menn. Konsernledergruppen består av ti personer, hvor to er kvinner.

Diskriminering

TAFJORD aksepterer ingen form for diskriminering. Dette innbefatter forskjellsbehandling gjort med grunnlag i nasjonal opprinnelse, avstamning, hudfarge, språk, religion, livssyn, funksjonsevne eller andre lignende forhold.

Ytre miljø

TAFJORD har som målsetting å være et miljøbevisst konsern. Virksomheten i konsernet kan påvirke det ytre miljø gjennom aktiviteter i forbindelse med kraftutbygging, linjebygging, vannkraftproduksjon og avfallsforbrenning.

Bygging og drift av ledningsbundet infrastruktur gir liten eller ingen utslipp av klimamessig betydning. Det er imidlertid et faktum at mange opplever luftledninger som en visuell forurensning. Konsernets ledningsnett har imidlertid en vesentlig høyere andel av kabelnett enn de fleste andre nettselskap i Norge.

Vannkraftproduksjon medfører ikke forurensning, men kan ha uheldige lokale konsekvenser i forbindelse med uregelmessige vannstander/vannføringer, eller ved lokale utslipp av olje fra tekniske komponenter. I 2012 ble det ikke registrert vassdragsreguleringsmessige problemer eller andre problemer som har påvirket det ytre miljøet. Det ble heller ikke registrert forurensning fra kraftverkene.

Konsernet har gjennom utbygging av fjernvarme i Ålesund bidratt til fjerning av oljefyringsanlegg, og derved en bedre luftkvalitet i området. Forbrenningsanlegget har i 2012 en energitnyttelse (R1 – EU) på 70 % som er en reduksjon på 7 prosentpoeng fra 2011. Utslippsmålinger er utført som foreskrevet i 2012, og målingene viser at en for alle utslipp ligger under gjeldende krav.

Vesentlige forhold etter 1.januar 2013

Styret er ikke kjent med at det er inntruffet forhold etter årsskiftet som kan ha vesentlig betydning for det avlagte årsregnskapet.

Fremtidsutsikter

Konsernets fremtidsutsikter er etter styrets mening gode, og den finansielle stillingen er sterk.

Årsresultatene i TAFJORD er i betydelig grad styrt av kraftproduksjon og kraftpriser. Nordiske kraftpriser for de neste fem årene omsettes på et høyere nivå enn kraftprisen i 2012, men på et lavere nivå enn 2010 og 2011.

Både EU og styresmaktene i Norge har vedtatt mål for utbygging av fornybar energi. Energimiksen i Europa er i endring med vekst i uregulerte energikilder og det forventes større kortsiktige variasjoner i kraftprisen. Konsernet har relativt stor produksjonsfleksibilitet og er dermed godt rustet til å utnytte dette potensialet. Samtidig vil satsingen på bygging av fornybar energi i Norden gjennom den norsk / svenske elsertifikatordningen, sammen med lave CO₂-priser, trolig bidra til relativt moderate kraftpriser de kommende årene. Styret har imidlertid tro på en fortsatt verdiøkning av vannkraft på sikt og fastholder planene om videre utbygging av robuste vannkraftprosjekter.

Høy leveringssikkerhet skal fortsatt være hovedmålet for nettvirksomheten. TAFJORD har et robust distribusjonsnett med svært høy andel av kablet nett. Vi er derfor godt rustet mot mer ekstreme vær-situasjoner. Det er også lagt ned betydelige ressurser i fornying i regionalnettet. Rammebetingelsene for nettvirksomheten er lite forutsigbar. NVEs endringer i reguleringsmodellen med virkning fra 1. januar 2013 er imidlertid positive i forhold til noe større stabilitet / forutsigbarhet og bedre insentiver for investeringer. Det er også gryende usikkerhet rundt eierstrukturen i regionalnettet, utløst av EUs overvåkingsorgan ESA. Bransjen argumenter sterkt for at eierskap og drift av regionalnett fortsatt skal ligge hos de regionale kraftselskapene, og vi er tilfreds med at NVE valgte å utsette innføring av den nye regionalnettordningen som var tidfestet til 1. januar 2014.

Styret forventer både økt avfallsmengde og en jevn økning av fjernvarmeleveranser i årene som kommer. Det arbeides med oppgraderinger slik at samlet kapasitet ved anlegget blir på ca 90 000 tonn avfall per år. Mottakskapasiteten for lagringsstabil næringsavfall blir styrket gjennom bygging av en ny avfallssilo i

TAFJORD

2013. Det utredes også en ny dampturbin for å øke strømproduksjonen ved anlegget. Nye byggforskrifter og dermed økt omfang av lavenergi- og passivhus kan påvirke markedsutviklingen for fjernvarme på sikt.

Bredbåndsmarkedet er i sterk utvikling med en klar trend i retning av økte kapasitetskrav og fiber som fremtredende teknologi. TAFJORD har valgt å fokusere sin bredbåndssatsning mot denne teknologien, og denne utviklingen vil fortsette. I tillegg til videre utbygging av fibernettet i eget konsesjonsområde, satses det på økt fibersamarbeid med omliggende kommuner.

Konsernet har ved oppkjøp oppnådd en betydelig kundevekst i strømmarkedet. Markedsapparatet er styrket for å opprettholde vår posisjon i det regionale markedet og utvikle denne virksomheten videre. Priskokset i markedet forventes å vedvare og avkastningen i forhold til kapitalbruk forblir marginal. Det er vedvarende sterk konkurranse om strømkundene, og dette vil sannsynligvis forsterkes dersom planene om et felles nordisk sluttbrukermarked blir realisert.

TAFJORD er Nordvestlandets ledende energiselskap. Styret vil utvikle denne posisjonen videre og er åpen for samarbeid og eierskapsdiskusjoner med omliggende energiselskaper.

Styret vil presisere at det er usikkerhet knyttet til vurderinger av fremtidige forhold, men mener likevel at det er grunn til generell optimisme når det gjelder konsernets verdiskaping i årene som kommer.

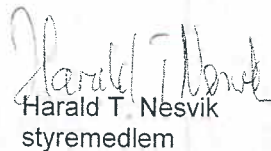
Ålesund, 4. april 2013

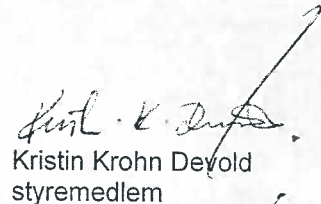
Bjørn Tømmerdal
styreleder

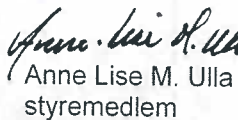
Atle Neteland
nestleder

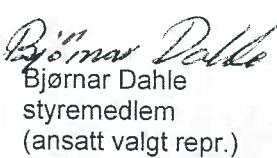
Harald T. Nesvik
styremedlem

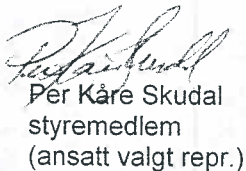
Kristin Krohn Devold
styremedlem

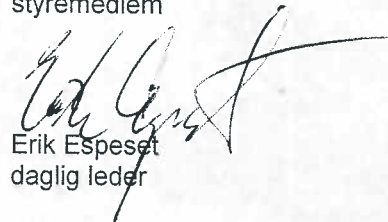
Anne Lise M. Ulla
styremedlem

Bjørnar Dahle
styremedlem
(ansatt valgt repr.)

Per Kåre Skudal
styremedlem
(ansatt valgt repr.)

Erik Espeset
daglig leder

G-SAK

Til generalforsamlingen i Tafjord Kraft AS

Møtedato: 06.06.2013

Sak 04/13: Valg av styremedlemmer

Styrets sammensetning og tjenestetid er regulert i selskapet vedtekter § 6 – Styret og lyder:

- "1. Selskapets styre består av 7 medlemmer, hvorav 5 medlemmer med personlige varamedlemmer velges av generalforsamlingen og 2 medlemmer med varamedlem velges av og blant de ansatte i konsernet.*
- 2. Aksjeeiere eller grupper av aksjeeiere som representerer eierandeler på minst 20 %, skal ha rett til å være representert i styret*
- 3. Styremedlemmer og varamedlemmer tjenestegjør i to år, slik at tjenestetiden opphører ved avslutningen av den ordinære generalforsamling i det år tjenestetiden utløper. Ved suppleringsvalg kan kortere tjenestetid fastsettes.*
- 4. Styrets leder og nestleder velges av generalforsamlingen.*
- 5. Daglig leder har rett og plikt til å delta i styrebehandlingen med tale- og forslagsrett, med mindre annet er bestemt av styret i den enkelte sak."*

Dagens styresammensetning i Tafjord Kraft AS er:

Navn	Funksjon	Tjenestetid opphører	Navn	Funksjon	Tjenestetid opphører
Bjørn Tømmerdal	styreleder	2014	Benedicte Hurlen	personlig varamedlem	2014
Atle Neteland	nestleder	2014	Lise Reinertsen	personlig varamedlem	2014
Harald Tom Nesvik	styremedlem	2014	Geir A Stenseth	personlig varamedlem	2014
Kristin Krohn Devold	styremedlem	2014	Inger Marie Sperre	personlig varamedlem	2014
Anne Lise M Ulla	styremedlem	2013	Bjørn Inge Ruset	personlig varamedlem	2013
Bjørnar Dahle	ansatt valgt representant	2013	Hallvard Tafjord	personlig varamedlem	2013
Per Kåre Skudal	ansatt valgt representant	2013	Stig Kyrkjeeide	personlig varamedlem	2013

De aksjonærvalgte medlemmene som etter dette står på valg på årets ordinære generalforsamling er:

Anne Lise M Ulla styremedlem Bjørn Inge Ruset personlig varamedlem

Administrasjonen har mottatt forslag fra BKK AS v/ Atle Neteland om å videreføre nevnte styremedlem og personlig varamedlem for en ny periode på to år. Anne Lise M Ulla og Bjørn Inge Ruset er forespurt og begge har sagt seg villig til en ny periode.

Gjennomføring av valg av ansattes representanter til styrene i konsernet i april 2013, ga slikt resultat for representanter til styret i morselskapet Tafjord Kraft AS:

Bjørnar Dahle styremedlem Hallvard Tafjord personlig varamedlem
Per Kåre Skudal styremedlem Stig Kyrkjeide personlig varamedlem

Innstilling til vedtak:

1. Som aksjonærvalgte medlemmer av styret i Tafjord Kraft AS er følgende valgt for en periode på to år:

Anne Lise M Ulla med personlig varamedlem Bjørn Inge Ruset

2. Generalforsamlingen tar til etterretning at følgende er valgt som ansattes representanter til styret for en periode på to år:

Bjørnar Dahle med personlig varamedlem Hallvard Tafjord
Per Kåre Skudal med personlig varamedlem Stig Kyrkjeide

Tafjord Kraft AS

Bjørn Tømmerdal
styreleder

Erik Espeset
daglig leder

G-SAK

Til generalforsamlingen i Tafjord Kraft AS

Møtedato: 06.06.2013

Sak 05/12: Fastsettelse av godtgjørelse til styremedlemmer

I henhold til Aksjelovens § 6-10 fastsettes godtgjørelse til styremedlemmer av generalforsamlingen.

Ved selskapets ordinære generalforsamling 4. juni 2012 ble det fastsatt slike honorarsatser for styremedlemmer i morselskapet Tafjord Kraft AS, gjeldende fra 01.01.12:

Styrets leder:	kr	148 000	pr år
Styremedlem:	kr	94 000	pr år
Varamedlem:	kr	5 100	pr møte

Godtgjørelsesmodell for konsernets datterselskaper, vedtatt våren 2001, har følgende innhold:

- 1) For styreverv (styreleder og styremedlem) i datterselskap i Tafjord Kraft-konsernet utbetales godtgjørelse lik 50 % av godtgjørelsen for styreverv i eierselskapet Tafjord Kraft AS.
- 2) Ansattes styreprerentanter (styremedlem valgt av og blant de ansatte) i konsernselskap mottar samme godtgjørelse som øvrige styremedlemmer.
- 3) Ansatte fra den administrative ledelse/administrasjonen i konsernselskapene som møter som aksjonærvalgt medlem av styret, skal ikke motta godtgjørelse for utføring av styrevervet.
- 4) Styremedlem som mottar fast årlig godtgjørelse, skal ikke samtidig motta godtgjørelse pr møte for deltakelse i styremøter. For annen møtevirksomhet enn styremøter (utvalg, komiteer, arbeidsgrupper og lignende), utbetales godtgjørelse pr møte lik sats for varamedlemmer.
- 5) Reise- og diettgodtgjørelse ytes i samsvar med offentlige reiseregulativ.

Dette innebærer bl.a. at godtgjørelse til styremedlemmer i alle datterselskaper i konsernet følger samme prinsipp og satser, men slik at disse verv honoreres med en godtgjørelse lik 50 % av godtgjørelsen for styreverv i morselskapet Tafjord Kraft AS.

Styret anbefaler generalforsamlingen å gjøre slikt:
vedtak:

Fra og med 01.01.13 og inntil herværende vedtak blir avløst av et nytt honorarvedtak, er fastsatt følgende godtgjørelse for styremedlemmer i Tafjord Kraft AS:

Styrets leder:	kr	154 000	pr år
Styremedlem:	kr	98 000	pr år
Varamedlem:	kr	5 300	pr møte

Tafjord Kraft AS

Bjørn Tømmerdal
styreleder

Erik Espeset
daglig leder

G-SAK

Til generalforsamlingen i Tafjord Kraft AS

Møtedato: 06.06.2013

Sak 06/13: Godkjenning av godtgjørelse til revisor

I henhold til Aksjelovens § 7-1, 2. ledd tilligger det selskapets generalforsamling å godkjenne revisors godtgjørelse.

Selskapene i TAFJORD har KPMG som revisor. Etter aksjelovens bestemmelser er revisors oppdrag løpende, men med rett til oppsigelig fra begge sider.

De enkelte selskap i konsernet utgjør egne revisjonsenheter. I konsernforhold skal revisor for morselskapet også revidere konsernregnskapet.

Det er godtgjørelsen for lovpålagt revisjon for morselskapet Tafjord Kraft AS som generalforsamlingen skal godkjenne.

Godtgjørelse til revisor for lovpålagt revisjon for Tafjord Kraft AS utgjorde i 2012 kr 268 000. I tillegg kommer andre attestasjonstjenester med kr 45 000.

Lovpålagt revisjon for alle selskapene i konsernet i 2012 utgjorde kr 1 210 000, og med tillegg for andre attestasjonstjenester utgjorde den totale godtgjørelsen til revisor for 2012 kr 1 420 000.

Styret anbefaler generalforsamlingen å gjøre slikt vedtak:

vedtak:

Godtgjørelse til revisor på kr 268 000 for lovpålagt revisjon godkjennes.

Tafjord Kraft AS

Bjørn Tømmerdal
styreleder

Erik Espeset
daglig leder

Til generalforsamlingen i Tafjord Kraft AS
Møtedato: 06.06.2013

Styreleder: Om eierstyring og selskapsledelse i TAFJORD - egenevaluering mot norsk anbefaling

Norsk utvalg for eierstyring og selskapsledelse (NUES) har utarbeidet og vil årlig vurderer behovet for å oppdatere den norske anbefalingen om eierstyring og selskapsledelse, jf vedlegg 1.

Styret gjennomfører årlig egenevaluering med tilhørende oppdatering av redegjørelsen om eierstyring og selskapsledelse, jf vedlegg 2. I redegjørelsen gis en beskrivende oppsummering av prinsipper og praksis i konsernets eierstyring og selskapsledelse.

Konsernets prinsipper og praksis avviker fra anbefalingen på følgende punkter:

- likebehandling av aksjeeiere
- aksjenes omsettelighet
- valgkomité
- bedriftsforsamling og styre, samt styrets arbeid

Avvikene som i hovedsak skyldes selskapets begrensede antall aksjeeiere, er nærmere beskrevet under det enkelte punkt.

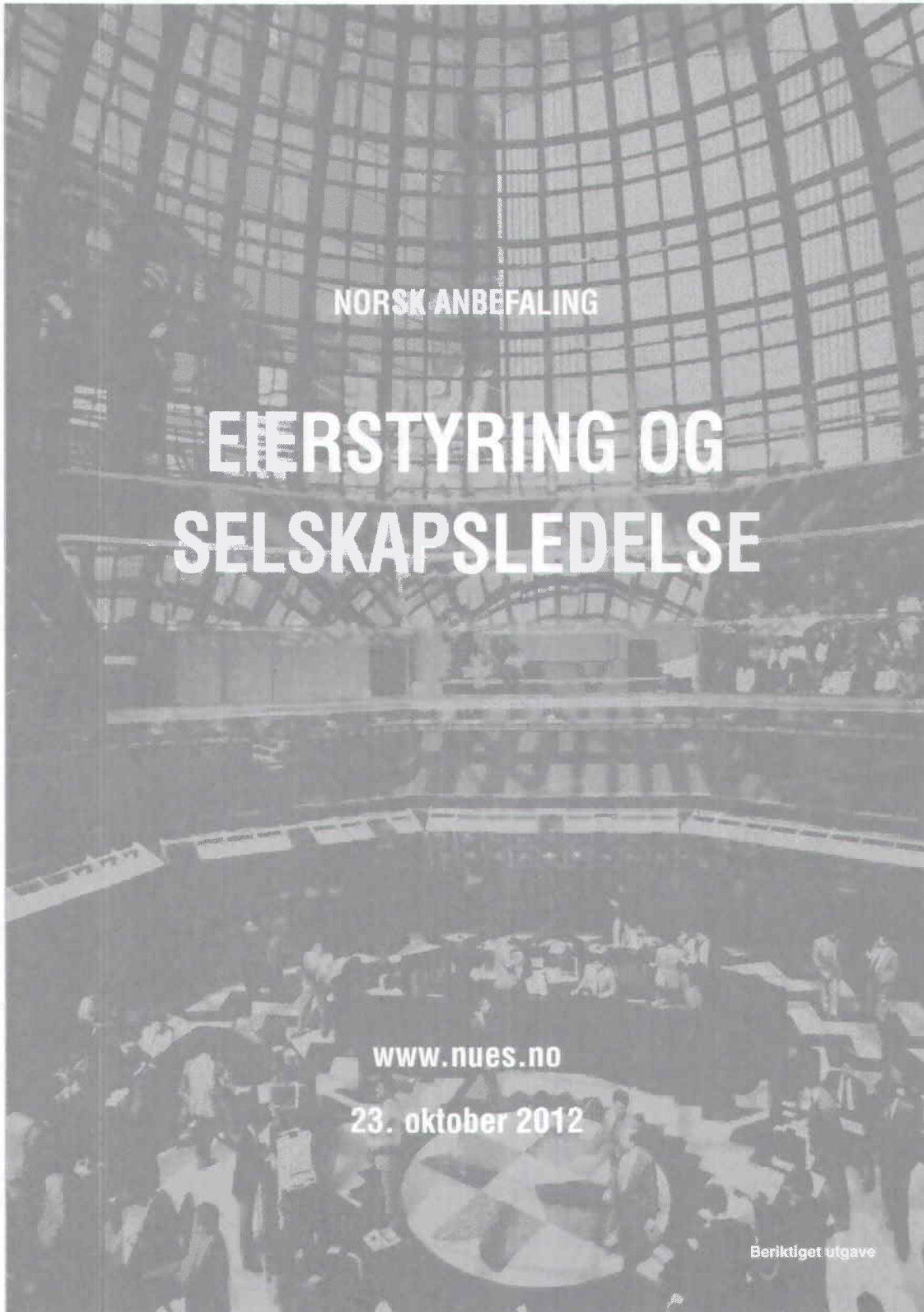
Tafjord Kraft AS

Bjørn Tømmerdal
styreleder

Erik Espeset
daglig leder

Vedlegg:

1. Norsk anbefaling om eierstyring og selskapsledelse av 23.10.2012
2. Redegjørelse om eierstyring og selskapsledelse vedtatt av styret 01.03.2013

NORSK ANBEFALING

LEDERSTYRING OG SELSKAPSLEDELSE

www.nues.no

23. oktober 2012

Beriktiget utgave

Norsk anbefaling

EIERSTYRING OG SELSKAPSLEDELSE

utgitt av
Norsk utvalg for eierstyring og selskapsledelse (NUES)

23. oktober 2012

www.nues.no

Utgitt 23. oktober 2012 (beriktiget desember 2012)

7. utgave

Layout, Kaland Marketing

Trykk, 07 Gruppen

ISBN 978-82-93119-04-3

Om Norsk utvalg for eierstyring og selskapsledelse (NUES)

Norsk utvalg for eierstyring og selskapsledelse (NUES) har utarbeidet og vil årlig vurdere behovet for å oppdatere den norske anbefalingen om eierstyring og selskapsledelse. Grunnlaget for slik oppdatering vil være endringer i lover og regler og de erfaringer som gjøres med bruken av anbefalingen. I tillegg vil den internasjonale utviklingen på området bli vurdert. NUES arrangerer hver høst en konferanse – ”Forum for Eierstyring og Selskapsledelse” – for å informere om sitt arbeid og bidra til debatt om eierstyring og selskapsledelse. NUES har også som sitt formål å gjøre anbefalingen kjent i Norge og i utlandet. For nærmere informasjon, se www.nues.no.

Denne anbefalingen er en revidert utgave av den norske anbefalingen for god eierstyring og selskapsledelse av 21. oktober 2010, som ble endret ved et skriv 20. oktober 2011, publisert på NUES' hjemmeside. I kapitlet ”Endringer siden anbefalingen av oktober 2010” på side 9 og 10 er endringene gjort i 2011 og 2012 beskrevet kort.

Advokatfirmaet Thommessen ved advokatene Stig Berge og Sverre Tyrhaug har bistått med å kvalitetssikre anbefalingens henvisninger til gjeldende lovgivning.

Henvendelser vedrørende anbefalingen kan adresseres til info@nues.no.

NUES har følgende medlemmer:

Organisasjon	Representant	Vara
Aksjonærforeningen i Norge	Bernt Bangstad	John Peter Tollefsen
Den norske Revisorforening	Per Hanstad	Harald Brandsås
Eierforum ¹	Hans Thrane Nielsen	
Finansnæringens Fellesorganisasjon ²	Stein Sjølie	Trond Søyland
Norske Finans-analytikers Forening	Dag Erik Rasmussen	Christina Stray
Næringslivets Hovedorganisasjon ²	Ingebjørg Harto	Halvor E. Sigurdson
Oslo Børs	Elisabeth Dyvik	Linn Cathrin Slettedal
Pensjonskasseforeningen	Rolf Skomsvold	Christer Drevsjø
Verdipapirfondenes Forening	Lasse Ruud	Bernt Zakariassen

Utvalget ledes av Ingebjørg Harto. Advokat Halvor E. Sigurdson, Næringslivets Hovedorganisasjon, har bistått med sekretariatsbistand for utvalget.

¹ Eierforum består av Alfred Berg Kapitalforvaltning, DNB Kapitalforvaltning, Folketrygdfondet, KLP, Nordea Fondene, Odin Forvaltning, Oslo Pensjonsforsikring, Nærings- og handelsdepartementets eierskapsavdeling, Statoil Kapitalforvaltning og Storebrand.

² Finansnæringens Fellesorganisasjon og Næringslivets Hovedorganisasjon representerer også Næringslivets Aksjemarkedsutvalg, hvor de samme to organisasjoner er representert sammen med Hovedorganisasjonen Virke og Norges Rederiforbund.

Innholdsfortegnelse

Om Norsk utvalg for eierstyring og selskapsledelse (NUES)	3
Innledning	6
Endringer siden anbefalingen av oktober 2010	9
1. Redegjørelse for eierstyring og selskapsledelse	11
2. Virksomhet	13
3. Selskapskapital og utbytte	14
4. Likebehandling av aksjeeiere og transaksjoner med nærstående	16
5. Fri omsettelighet	19
6. Generalforsamling	20
7. Valgkomité	24
8. Bedriftsforsamling og styre, sammensetning og uavhengighet	27
9. Styrets arbeid	32
10. Risikostyring og intern kontroll	36
11. Godtgjørelse til styret	39
12. Godtgjørelse til ledende ansatte	41
13. Informasjon og kommunikasjon	43
14. Selskapsovertakelse	45
15. Revisor	50

Innledning

Formålet med den norske anbefalingen

Formålet med anbefalingen er at selskaper som er notert på regulerte markeder i Norge skal ha eierstyring og selskapsledelse som klargjør rolledeling mellom aksjeeiere, styre og daglig ledelse utover det som følger av lovgivningen.

God eierstyring og selskapsledelse vil styrke tilliten til selskapene og bidra til størst mulig verdiskaping over tid, til beste for aksjeeiere, ansatte og andre interessenter.

De børsnoterte selskapene forvalter en betydelig del av kapitalen i samfunnet og står for en stor del av verdiskapingen. Det er derfor i samfunnets interesse at selskapene styres og ledes på en betryggende måte. Det er internasjonal konkurranse om norske og utenlandske investorers kapital. Derfor må norske selskaper og det norske aksjemarkedet fremstå som attraktive også på området eierstyring og selskapsledelse.

Anbefalingen skal bidra til å styrke tilliten til selskapene blant aksjeeiere, i kapitalmarkedet og hos andre interessenter. Gode relasjoner til samfunnet og de interessenter som berøres av virksomheten, er også av betydning for selskapene, og det enkelte selskap bør derfor også vurdere egne retningslinjer som ivaretar slike hensyn.

Målgruppe

Denne anbefalingen retter seg i første rekke mot selskaper som etter regnskapsloven skal gjøre rede for sine prinsipper og praksis vedrørende eierstyring og selskapsledelse. I hovedsak vil det si selskaper med aksjer notert på regulerte markeder i Norge, dvs. for tiden Oslo Børs og Oslo Axess. Videre gjelder anbefalingen, så langt den passer, for sparebanker med noterte egenkapitalbevis.

Oslo Børs' "Løpende forpliktelser for børsnoterte selskaper" vil være avgjørende for hvilke selskaper som må rapportere i henhold til denne anbefalingen.

Anbefalingen kan også være hensiktsmessig for ikke-børsnoterte selskaper med spredt eierskap, og hvor aksjene er gjenstand for regelmessig omsetning.

Den norske styremodellen

I Norge er ledende ansatte normalt ikke medlem av styret. Gjennom allmennaksjeloven utøver norske styrever både en kontrollerende funksjon og en forvaltningsfunksjon av virksomheten og dens ledelse. Forvaltningsfunksjonen pålegger styret aktiv handling på overordnet nivå i saker som er uvanlig eller av vesentlig betydning, og som går ut over den daglige drift av virksomheten. Forvaltningsoppgaven består blant annet i at styret skal fastsette strategi, budsjetter og retningslinjer for virksomheten. Ved sammenligning med utenlandske lovregler og anbefalinger bør blant annet følgende bestemmelser i norsk selskapslovgivning iakttas:

- Med mindre annet er avtalt med de ansatte, skal det i selskaper som har mer enn 200 ansatte velges en bedriftsforsamling med minst 12 medlemmer, hvorav 2/3 velges av aksjeeierne og 1/3 av de ansatte. Bedriftsforsamlingens hovedoppgave er å velge styret. I tillegg er bedriftsforsamlingen tillagt visse tilsyns-, uttalelses- og beslutningsfunksjoner.
- Iselskaper med mer enn 30 ansatte kan de ansatte kreve styrerepresentasjon. Har selskapet mer enn 200 ansatte uten å ha bedriftsforsamling, skal de ansatte være representert i styret.
- Begge kjønn skal være representert i styret etter nærmere regler i allmennaksjeloven.
- Etter allmennaksjeloven kan daglig leder ikke være styremedlem.

Etterlevelse av anbefalingen – "følg eller forklar"

Etterlevelse av anbefalingen skal skje på bakgrunn av et "følg eller forklar"-prinsipp, som er nærmere beskrevet i kommentarene til kapittel 1 i anbefalingen.

Anbefalingen henvender seg i første rekke til selskapenes styrer, som bør behandle den og ta stilling til hvordan selskapet skal følge opp hvert enkelt punkt. Styret skal gi en samlet redegjørelse for selskapets eierstyring og selskapsledelse.

Selskapene bør rapportere i henhold til anbefalingen av 23. oktober 2012 fra og med årsberetningen for 2012.

Anbefalingens struktur og form

Anbefalingen bygger på aksje-, regnskaps-, børss- og verdipapirlovgivningen samt børsregler i kraft per 1. oktober 2012 og inneholder anbefalinger og veiledninger som dels utdyper og dels går lengre enn lovgivningen.

Anbefalingen omfatter 15 hovedtemaer, med ett kapittel for hvert tema.

Den uthevede teksten i de innrammede boksene utgjør anbefalingene til selskapene. Det er disse anbefalingene selskapene enten følger eller forklarer avvik fra.

I kommentarene utdypes, forklares og begrunnes anbefalingene. Dessuten kommenteres forholdet mellom lov og anbefaling. Det er henvist til relevante lovbestemmelser i fotnoter.

I anbefalingen er begrepet "bør" benyttet, med mindre anbefalingen gjengir lovkrav, hvor "skal" er benyttet.

Endringer siden anbefalingen fra oktober 2010

Den forrige trykte utgaven av anbefalingen ble gitt ut 21. oktober 2010.

Etter høring i 2011 valgte NUES å kunngjøre noen mindre endringer og tilpasninger i et eget dokument datert 21. oktober 2011. NUES holdt skriftlig høring også i 2012. Nedenfor er de viktigste endringene omtalt kort.

Endringer i anbefalingen i oktober 2011

Følgende endringer ble gjort:

Kapittel 1 om redegjørelse for eierstyring og selskapsledelse

Regnskapsloven § 3-3b innførte i 2011 krav om redegjørelse for eierstyring og selskapsledelse, herunder om publiseringsmåte. Anbefalingen ble samordnet med loven.

Kapittel 8 om bedriftsforsamling og styre, sammensetning og uavhengighet

Oslo Børs endret i februar 2011 sine regler om styremedlemmenes uavhengighet. Omtalen av disse reglene ble endret i fotnoten, mens selve anbefalingen – som går lenger enn børsens regler – ikke ble endret.

Kapittel 9 om styrets arbeid

Børsforskriften ble endret i 2010, slik at flere selskaper enn de norske, noterte allmennaksjeselskapene ble omfattet av reglene om revisjonsutvalg. Kommentarene og fotnotene i kapittel 9 ble endret for å gjenspeile endringene.

Endringer i anbefalingen i oktober 2012

Følgende endringer ble gjort:

Kapittel 1 om redegjørelse for eierstyring og selskapsledelse

Innholdet i "følg eller forklar"-prinsippet er utdypet i kommentarene. Det er nå presisert at anbefalingen går lenger enn regnskapsloven når det gjelder de opplysningene selskapene gir.

Kapittel 4 om likebehandling av aksjeeierne og transaksjoner med nærstående

I tråd med terminologien i anbefalingen for øvrig, fremgår det nå at fravikelse av fortrinnsrett i emisjoner "bør" begrunnes, og at børsmeldingen om slike emisjoner "bør" inneholde denne begrunnelsen. Dette innebærer ikke en materiell endring.

Kapittel 7 om valgkomité

I kommentarene er det utdypet hvilket innhold en innstilling fra valgkomiteen bør ha. Blant annet fremgår det nå at begrunnelsen i innstillingen bør være knyttet til de kriteriene som fremgår av kapittel 8 om sammensetning av styret.

Kapittel 8 om bedriftsforsamling og styre, sammensetning og uavhengighet

Det fremgår nå at anbefalingen om sammensetning av bedriftsforsamling bare gjelder for de selskapene som faktisk har bedriftsforsamling. I kommentarene er det blant annet **presisert** at det ikke skal regnes som et avvik fra anbefalingen at et selskap ikke har bedriftsforsamling.

Kapittel 10 om risikostyring og intern kontroll

Det tredje avsnittet i anbefalingen – om beskrivelse av intern kontroll mv. – er tatt ut fordi dette nå følger av regnskapsloven. Kommentaren som utdyper hva beskrivelsen bør inneholde, er beholdt.

Kapittel 14 om selskapsovertakelse

Anbefalingen om at styret ikke bør forhindre eller vanskeliggjøre overtakelsestilbud, er gjort absolutt.

Det er tatt inn en anbefaling om avtaler mellom målselskap og tilbyder (transaksjonsavtaler): Som hovedregel bør slike avtaler ikke hindre at målselskapet forsøker å skaffe konkurrerende bud. Heller ikke bør målselskapet gi tilbyder kompensasjon hvis budet ikke blir gjennomført. I alle tilfeller bør kompensasjonen være begrenset til tilbyders kostnader knyttet til tilbudet.

Transaksjonsavtaler som er av betydning for hvordan markedet vurderer tilbudet, bør offentliggjøres.

1. Redegjørelse for eierstyring og selskapsledelse

Styret skal påse at selskapet har god eierstyring og selskapsledelse.

Styret skal i årsberetningen eller dokument det er henvist til i årsberetningen gi en samlet redegjørelse for selskapets eierstyring og selskapsledelse. Redegjørelsen skal omfatte hvert enkelt punkt i anbefalingen. Dersom denne anbefalingen ikke er fulgt, skal avviket begrunnes og det skal redegjøres for hvordan selskapet har innrettet seg.

Styret bør klargjøre selskapets verdigrunnlag og i samsvar med dette utforme retningslinjer for etikk og samfunnsansvar.

Kommentar:

Anbefalingen bygger på ”følg eller forklar”-prinsippet. Etter regnskapsloven skal utstedere notert i Norge redegjøre for sine prinsipper og praksis for eierstyring og selskapsledelse. Ved avvik fra anbefalingen krever loven at selskapene må gi en begrunnelse for avvikene. Anbefalingen går lenger enn dette: For det første skal redegjørelsen omfatte hvert enkelt punkt i anbefalingen. Selskapene skal derfor gi opplysninger også om de punktene der anbefalingen blir fulgt. Videre skal et selskap som ikke følger anbefalingen – i tillegg til å begrunne dette slik loven krever – gjøre rede for hvordan man i stedet har innrettet seg.

En samlet fremstilling vil gjøre det enkelt for aksjeeiere og omverdenen for øvrig å fastslå hvordan selskapet har innrettet seg i forhold til eierstyring og selskapsledelse. Den samlede framstillingen kan imidlertid gi henvisninger til mer utførlige opplysninger andre steder i årsrapporten eller på selskapets internettsider.

Selskapets verdigrunnlag bør være et viktig premiss for selskapets eierstyring og selskapsledelse. Det enkelte selskapets verdigrunnlag og retningslinjer

for etikk og samfunnsansvar kan ha betydning for omverdenens vurdering av selskapet.

Kjernen i begrepet bedrifters samfunnsansvar er selskapets ansvar for mennesker, samfunn og miljø som påvirkes av virksomheten og omhandler typisk menneskerettigheter, antikorrupsjon, arbeidstakerforhold, HMS, diskriminering, samt miljømessige forhold.

Selskapets eierstyring og selskapsledelse vil utfylle eventuelle retningslinjer som styret har fastsatt for virksomheten, jf. bl.a. allmennaksjeloven (asal.) § 6-12 og eventuell instruks for den daglige ledelsen, jf. asal. § 6-13.

Selskaper notert på Oslo Børs skal i årsberetningen eller i dokument det er henvist til i årsberetningen gi en samlet redegjørelse for selskapets eierstyring og selskapsledelse, jf. "Løpende forpliktelser for børsnoterte selskaper" punkt 7. Etter de samme reglene skal det gis en forklaring der den norske anbefalingen om eierstyring og selskapsledelse ikke er fulgt. Selskaper som søker opptak til notering ved Oslo Børs, må i forbindelse med søknad bekrefte at selskapet følger Norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse, eventuelt forklare avvik (eller tilsvarende for utenlandsk selskap som følger anbefaling i registreringsstaten eller ved sitt primærmarked), jf. "Opptaksregler for aksjer" punkt 3.4 tredje ledd nr. 32, punkt 9.1 annet ledd nr. 3 og punkt 9.2 annet ledd nr. 5 som gjelder for Oslo Børs. Regler som nevnt gjelder også for selskaper som er notert eller søker opptak ved Oslo Axess.

I EØS-prospekter ved tilbud om tegning eller kjøp eller opptak til notering på regulert marked skal det opplyses om selskapet følger den nasjonale anbefaling for eierstyring og selskapsledelse (corporate governance), jf. verdipapirforskriften § 7-13, sml. Kommisjonsforordning (EF) nr 809/2004 vedlegg 1 punkt 16.4. Det følger av samme bestemmelse at hvis selskapet ikke følger anbefalingen, skal dette angis og forklares.

Etter regnskapsloven § 3-3b skal selskapet, også utenlandsk selskap med Norge som hjemstat, i årsberetningen eller dokument det er henvist til i årsberetningen, redegjøre for sine prinsipper og praksis vedrørende foretaksstyring, herunder en begrunnelse for eventuelle avvik fra anbefalinger og regelverk for foretaksstyring.

2. Virksomhet

Selskapets virksomhet bør tydeliggjøres i vedtektene.

Innenfor rammen av vedtektene bør selskapet ha klare mål og strategier for sin virksomhet.

Vedtektenes formålsparagraf og selskapets mål og hovedstrategier bør fremgå av årsrapporten.

Kommentar

Etter allmennaksjeloven skal selskapets virksomhet fremgå av vedtektene. Vedtektene sammen med offentliggjorte mål og hovedstrategier skal bidra til at aksjeeierne har den nødvendige forutsigbarhet hva angår selskapets virksomhet. I mange tilfeller formuleres virksomheten forholdsvis generelt i vedtektene. Dette kan medføre ganske stor adgang til endringer i selskapets faktiske virksomhet og risikoprofil. Vedtektenes virksomhetsparagraf bør tydeliggjøre selskapets virksomhet. Det er ikke hensikten å snevre inn styrets handlingsrom til å fatte strategiske beslutninger innenfor de formålene har definert for virksomheten i vedtektene. Det vil være opp til generalforsamlingen å avveie hensynet til styrets og den daglige ledelsens handlingsrom og aksjeeiernes eventuelle ønske om å begrense dette.

Offentliggjøring av informasjon om ovennevnte forhold i årsrapporten er ment å skulle bidra til å gi aksjeeierne og kapitalmarkedet forutsigbarhet. Det må være opp til styret å vurdere hvor langt man skal gå i detaljering av informasjonen under hensyn til behovet for å beskytte kommersielle interesser.

Etter verdipapirhandelloven (vphl.) § 5-5 skal selskapet, også utenlandsk selskap med Norge som hjemstat, utarbeide årsrapport senest fire måneder etter regnskapsårets utgang. Selskapets virksomhet og styrets handlefrihet vil være begrenset til den virksomhet som er fastlagt i vedtektene, jf. asal. § 2-2 første ledd nr. 4 eller som for øvrig er godkjent av generalforsamlingen.

3. Selskapskapital og utbytte

Selskapet bør ha en egenkapital som er tilpasset mål, strategi og risikoprofil.

Styret bør utarbeide en klar og forutsigbar utbyttepolitikk som grunnlag for de utbytteforslag som fremmes for generalforsamlingen. Utbyttepolitikken bør gjøres kjent.

Styrefullmakt til å foreta kapitalforhøyelse bør begrenses til definerte formål. Skal styrefullmakt dekke flere formål, bør hvert formål behandles som egen sak i generalforsamlingen. Styrefullmakt bør ikke gis for et tidsrom lenger enn frem til neste ordinære generalforsamling. Tilsvarende gjelder styrefullmakter til kjøp av egne aksjer.

Kommentar

Allmennaksjeloven har bestemmelser som skal sikre at selskapene til enhver tid har en forsvarlig kapital. Hvis det må antas at egenkapitalen er lavere enn forsvarlig ut fra risikoen ved og omfanget av virksomheten, skal styret innen rimelig tid innkalle generalforsamlingen og redegjøre for selskapets økonomiske stilling og de tiltak som foreslås. Anbefalingen om at selskapet skal ha en egenkapital som er tilpasset mål, strategi og risikoprofil, medfører at det også bør begrunnes dersom overskytende del av egenkapitalen beholdes i selskapet og ikke tilføres aksjeeierne gjennom utbytte eller kapitalnedsettelse.

Asal. § 3-4 og § 3-5 stiller krav til forsvarlig egenkapital og pålegger styret en handleplikt ved tap av egenkapital. Asal. § 8-1 fastsetter hva som kan utdeles som utbytte. Generalforsamlingen kan ikke beslutte utdelt høyere utbytte enn styret har foreslått eller godtar, jf. asal. § 8-2. Etter asal. § 10-14 kan generalforsamlingen med flertall som for vedtektsendring gi styret fullmakt til å forhøye aksjekapitalen. Fullmakten kan ikke gis for mer enn 2 år av gangen. Fullmakt til å foreta kjøp av egne aksjer kan ikke gis for mer enn 18 måneder, jf. asal. § 9-4.

Allmennaksjeloven stiller krav om at det i styrefullmakt til å forhøye aksjekapitalen bl.a. skal fremgå om fullmakten omfatter forhøyelser med tingsinnskudd, forhøyelser i forbindelse med fusjon og om aksjeeiernes fortrinnsrett til tegning kan fravikes. Anbefalingen går lenger enn loven ved at fullmakten bør begrenses til definerte formål, eksempelvis oppkjøp av selskaper innen en nærmere angitt sektor eller lignende. Gjennom spesifisering av fullmaktene kan aksjeeierne stemme separat over hvert enkelt formål. Opsjonsprogram for ansatte bør alltid vedtas som en særskilt fullmakt, jf. anbefalingens pkt. 12.

Etter allmennaksjeloven kan styrefullmakt gis for inntil to år. Denne adgangen bør ikke benyttes (med mindre det er snakk om opsjoner selskapet er forpliktet til å honorere). Selskapets situasjon og aksjeeiernes vurdering av denne, kan endres i løpet av et år. Av denne grunn anbefales at aksjeeierne gis anledning til å behandle eventuelle styrefullmakter i de ordinære generalforsamlingene. Fullmakt til styret til å erverve egne aksjer bør behandles på samme måte som fullmakt til å forhøye aksjekapitalen.

4. Likebehandling av aksjeeiere og transaksjoner med nærstående

Selskapet bør ha kun én aksjeklasse.

Dersom eksisterende aksjeeieres fortrinnsrett ved kapitalforhøyelser fravikes, bør det begrunnes. Dersom styret vedtar kapitalforhøyelsen med fravikelse av fortrinnsretten på bakgrunn av fullmakt, bør begrunnelsen offentliggjøres i børsmelding i forbindelse med kapitalforhøyelsen.

Selskapets transaksjoner i egne aksjer bør foretas på børs eller på annen måte til børskurs. Dersom det er begrenset likviditet i aksjen, bør kravet til likebehandling vurderes ivaretatt på andre måter.

Ved ikke uvesentlige transaksjoner mellom selskapet og aksjeeier, aksjeeiers morselskap, styremedlem, ledende ansatte eller nærstående av disse, bør styret sørge for at det foreligger en verddivurdering fra en uavhengig tredjepart. Dette gjelder ikke når generalforsamlingen skal behandle saken etter reglene i allmennaksjeloven. Uavhengig verddivurdering bør foreligge også ved transaksjoner mellom selskaper i samme konsern der det er minoritetsaksjonærer.

Selskapet bør ha retningslinjer som sikrer at styremedlemmer og ledende ansatte melder fra til styret hvis de direkte eller indirekte har en vesentlig interesse i en avtale som inngås av selskapet.

Kommentar

Generelt

Etter allmennaksjeloven kan ikke generalforsamlingen, styret eller daglig leder treffe noen beslutning som er egnet til å gi aksjeeiere en urimelig fordel på andre aksjeeieres eller selskapets bekostning. Etter verdipapirhandelloven kan selskapet ikke forskjellsbehandle aksjeeierne med mindre dette er saklig begrunnet.

Ulike aksjeklasser

Utgangspunktet i allmennaksjeloven er at alle aksjer gir lik rett i selskapet hvis det ikke i vedtektene er bestemt at det skal være flere aksjeklasser. Aksjeeiere innen hver aksjeklasse skal likebehandles. Anbefalingen går lenger enn allmennaksjeloven, som tillater at selskaper har flere aksjeklasser.

Emisjoner

Aksjeeiernes fortrinnsrett ved aksjekapitalutvidelser kan etter allmennaksjeloven fravikes av generalforsamlingen med flertall som for vedtektsendring. Dersom styret foreslår slik fravikelse for generalforsamlingen, skal fravikelse av fortrinnsretten begrunnes ut fra selskapets og aksjeeiernes felles interesse. Begrunnelsen skal dokumenteres i saksdokument til generalforsamlingen. I tilfeller der styret vedtar kapitalforhøyelsen på bakgrunn av fullmakt, bør begrunnelsen for å fravike fortrinnsretten fremgå av børsmeldingen som offentliggjør kapitalforhøyelsen.

Transaksjoner med nærstående

Anbefalingen om at det bør foreligge en uavhengig verdivurdering ved ikke uvesentlige transaksjoner mellom selskapet og aksjeeiere med videre, gjelder ikke når generalforsamlingen behandler transaksjonen etter allmennaksjelovens regler om avtaler med nærstående og konserninterne transaksjoner. Etter loven skal generalforsamlingen godkjenne visse avtaler mellom selskapet og aksjeeiere med videre, når vederlaget utgjør over en tjuedel av aksjekapitalen på tidspunktet for ervervet. I denne forbindelse skal styret sørge for at en uavhengig sakkyndig, som statsautorisert eller registrert revisor, utarbeider en redegjørelse for blant annet avtalen/eiendelene mv.

Anbefalingen gjelder enten det er for selskapet eller den nærstående at transaksjonen ikke er uvesentlig. For selskapet kan en transaksjon anses som ikke uvesentlig selv om den innebærer et vederlag fra selskapet som er mindre enn en tjuedel av aksjekapitalen. Anbefalingen forutsetter ikke at den uavhengige tredjeparten er revisor i tilfeller som ikke reguleres av loven. Styret bør i årsrapporten redegjøre for slike gjennomførte transaksjoner.

Retningslinjer som sikrer melding til styret i tilfeller der styremedlemmer eller ledende ansatte har vesentlig interesse i en transaksjon eller sak som inngås av eller forplikter selskapet, kommer i tillegg til allmennaksjelovens habilitetsbestemmelser for styremedlemmer og verdipapirregelverkets bestemmelser om opplysningsplikt ved aksjekjøp mv.

Alle aksjer gir lik rett hvis det ikke i vedtektene er bestemt at det skal være flere aksjeklasser, jf. asal. § 4-1. Et likhetsprinsipp kan også sies å være reflektert i bl.a. asal. § 10-4 om aksjeeieres fortrinnsrett ved kapitalforhøyelse med kontantinnskudd og § 5-21 og § 6-28 om at generalforsamlingen, styret og daglig leder ikke kan treffe noen beslutning som er egnet til å gi visse aksjeeiere (eller andre) en urimelig fordel på andre aksjeeieres eller selskapets bekostning. Se også vphl. § 5-14 om krav til likebehandling og forbud mot usaklig forskjellsbehandling.

Transaksjoner i egne aksjer må vurderes i lys av bestemmelsene om opplysningsplikt, jf. vphl. § 5-2, kravet til likebehandling, jf. vphl. § 5-14, forbudet mot ulovlig innsiddehandel, jf. vphl. § 3-3, og forbudet mot markedsmanipulasjon og urimelige forretningsmetoder, jf. vphl. §§ 3-8 og 3-9. Transaksjoner i egne aksjer er underlagt meldeplikt, jf. vphl. § 4-2.

Etter asal. § 3-9 skal transaksjoner mellom selskaper i samme konsern grunnes på vanlige forretningsmessige vilkår og prinsipper.

Etter asal. § 3-8 må visse avtaler mellom selskapet og en aksjeeier/aksjeeiers morselskap (og visse nærstående m.v. til en aksjeeier/aksjeeiers morselskap), og mellom selskapet og et styremedlem eller daglig leder godkjennes av generalforsamlingen hvis vederlaget overstiger en tjuedel av aksjekapitalen. Styret skal sørge for at det utarbeides en redegjørelse etter asal. § 2-6, som også skal bekrefte at det er rimelig samsvar mellom ytelsene. Redegjørelsen skal vedlegges innkallingen til generalforsamlingen, og den skal meldes til Foretaksregisteret. Kravet om godkjenning i generalforsamlingen gjelder blant annet ikke for avtaler inngått som ledd i selskapets vanlige virksomhet og som inneholder pris og andre vilkår som er vanlige for slike avtaler.

Selskapet skal straks offentliggjøre ikke uvesentlige transaksjoner mellom selskapet og aksjeeier, styremedlem, ledende ansatte eller nærstående av disse eller med annet selskap i samme konsern, jf. "Løpende forpliktelser for børsnoterte selskaper (løpende forpliktelser)" punkt 3.3. Finansregnskapet skal inneholde nærmere opplysninger om transaksjoner mellom nærstående parter, jf. regnskapsloven § 3-9 sml. IAS 24 Nærstående parter. Se også verdipapirforskriften § 5-3.

5. Fri omsettelighet

Selskapets aksjer skal i prinsippet være fritt omsettelige. Det bør derfor ikke vedtektsfestes noen form for omsetningsbegrensninger.

Kommentar

Utgangspunktet etter børsregelverket er at eventuelle vedtektsbestemmelser om styresamtykke, eierbegrensninger eller andre omsetningsbegrensninger bare kan benyttes hvis det foreligger skjellig grunn til det, og bruk av omsetningsbegrensningene ikke skaper forstyrrelse i markedet. Anbefalingen går lenger enn dette ved at det forutsettes at det ikke vedtektsfestes noen form for omsetningsbegrensninger.

Aksjer kan overdras fritt med mindre annet er bestemt i lov, selskapets vedtekter eller avtale mellom aksjeeierne, jf. asal. § 4-15. Dersom vedtektene forutsetter at erverv er betinget av samtykke eller at andre aksjeeiere skal ha forkjøpsrett, gjelder reglene i asal. § 4-16 til § 4-23. Selskapets aksjer skal i prinsippet være fritt omsettelige, jf. børsforskriften § 6. Dersom selskapet er gitt skjønnsmessig adgang til å nekte samtykke til aksjeerverv, kan adgangen bare benyttes hvis det foreligger skjellig grunn, og anvendelsen ikke skaper forstyrrelser i markedet. I finansieringsvirksomhetsloven § 2-2 er det gitt regler om forhåndsgodkjenning av kvalifiserte eierandeler i finansinstitusjoner. Se også lov 14. desember 1917 om erverv av vannfall, bergverk og annen fast eiendom mv.

6. Generalforsamling

Styret bør legge til rette for at flest mulig aksjeeiere kan utøve sine rettigheter ved å delta i selskapets generalforsamling, og at generalforsamlingen blir en effektiv møteplass for aksjeeiere og styret, blant annet ved å påse at:

- innkalling og saksdokumenter til generalforsamlingen, inkludert valgkomiteens innstilling er tilgjengelige på selskapets hjemmeside senest 21 dager før generalforsamlingen avholdes
- saksdokumentene er utførlige nok til at aksjeeierne kan ta stilling til alle saker som skal behandles
- påmeldingsfristen settes så nær møtet som mulig
- styret og den som leder møtet legger til rette for at generalforsamlingen får mulighet til å stemme på hver enkelt av kandidatene til verv i selskapets organer
- styret, valgkomiteen og revisor er til stede i generalforsamlingen
- det foreligger rutiner som sikrer en uavhengig møteledelse i generalforsamlingen

Aksjeeiere som ikke kan være tilstede på generalforsamlingen bør gis anledning til å stemme. Selskapet bør:

- gi informasjon om fremgangsmåten for å møte ved fullmektig
- oppnevne en person som kan stemme for aksjeeierne som fullmektig
- utarbeide fullmaktsskjema, som så vidt mulig, utformes slik at det kan stemmes over hver enkelt sak som skal behandles og kandidater som skal velges

Kommentar

Innkalling

Allmennaksjeloven og generalforsamlingsforskriften oppstiller frist for innkallingen, krav til innkallingens innhold og tilgjengeliggjøring av saksdokumenter. Etter allmennaksjeloven er fristen for innkalling til generalforsamling 21 dager for noterte selskaper. Innkallingen skal bestemt angi de saker som skal behandles, og forslag til vedtektsendringer skal gjengis. Etter generalforsamlingsforskriften skal de dokumenter som skal legges frem på generalforsamlingen holdes tilgjengelig på selskapets internettsider senest fra den 21. dagen før dagen for generalforsamlingen og frem til og med dagen for generalforsamlingen. I tillegg til lovgivningens krav bør selskapet på samme måte gjøre valgkomiteens innstilling tilgjengelig innen 21-dagers fristen.

Generalforsamlingsforskriften krever at innkalling og saksdokumenter gjøres tilgjengelig på selskapets internettsider uavhengig av om selskapet har benyttet lovens adgang til kun å gjøre saksdokumentene tilgjengelig på selskapets internettsider.

Anbefalingen om at generalforsamlingen bør få stemme over hver enkelt kandidat, gjelder for bedriftsforsamling, styre, valgkomité og eventuelle andre organer som generalforsamlingen velger medlemmer til. Anbefalingen innebærer ikke at man alltid må organisere skriftlige avstemninger.

Deltakelse uten tilstedeværelse

Loven åpner for flere fremgangsmåter for at aksjeeiere kan delta og stemme på generalforsamling uten å være tilstede. Forutsatt at lovgivningens krav til forsvarlig og sikker gjennomføring av generalforsamlingen, kontroll med stemmegivning og autentisering av avsender kan oppfylles, bør selskapet legge til rette for at aksjeeierne, som alternativ til å stemme ved møtende fullmektig, kan avgi stemme på én eller flere av følgende måter:

- at fullmakt kan legges frem ved bruk av elektronisk kommunikasjon
- at aksjeeierne kan delta ved bruk av elektroniske hjelpemidler, herunder avgi stemme elektronisk

- forutsatt at det er fastsatt i vedtektene, at aksjeeierne kan avgi stemme skriftlig, herunder elektronisk, i en periode før generalforsamlingen.

Fullmaktsskjema utarbeidet av selskapet bør utformes på en slik måte at det kan stemmes over hver enkelt sak og kandidat. Videre bør det klart fremgå av fullmaktsskjemaet eller retningslinjer hvordan fullmektigen skal stemme dersom det ikke foreligger instruks på ett eller flere punkter, ved endring av forslag og nye forslag.

Styrets, valgkomiteens og revisors deltakelse

Styreleder og leder av bedriftsforsamlingen skal etter allmennaksjeloven være til stede på generalforsamlingen. Andre styremedlemmer har rett til å være til stede. Generalforsamlingen er hovedmøteplass for aksjeeiere og deres tillitsvalgte. Derfor bør hele styret være til stede på generalforsamlingen. Tilsvarende bør revisor være til stede. Det bør legges til rette for dialog med aksjeeierne på generalforsamlingen.

Valgkomiteen bør likeledes være til stede på generalforsamlingen for å fremlegge sin innstilling og svare på spørsmål.

Møteledelse og protokoll

Etter allmennaksjeloven åpnes generalforsamlingen av bedriftsforsamlingens eller styrets leder eller den bedriftsforsamlingen/styret har utpekt. Generalforsamlingen velger møteleder. Vedtektene kan fastsette hvem som skal være møteleder. Den vedtektsfestede møteleder skal i tilfelle også åpne generalforsamlingen. Den som åpner generalforsamlingen, vil i praksis avklare spørsmål knyttet til stemmerett.

Etter anbefalingen bør styret legge opp til rutiner som sikrer en uavhengig møteledelse. Styret bør vurdere hvordan uavhengig møteledelse best kan ivaretas ut fra selskapets organisering og aksjeeierstruktur. Hvorvidt dette gjøres gjennom vedtektsbestemte ordninger, eller at den som åpner generalforsamlingen fremlegger konkrete forslag til en uavhengig møteleder, vil være opp til styret.

Det følger av allmennaksjeloven at generalforsamlingsprotokollen skal holdes tilgjengelig for aksjeeierne hos selskapet. Protokollen skal gjøres tilgjengelig på selskapets internettside innen 15 dager etter generalforsamlingen.

Aksjeeier som er innført i aksjeeierregisteret, eller har meldt og godtgjort sitt erverv, og dette ikke hindres av vedtektsbestemmelser om samtykkekrav, forkjøpsrett, eller manglende innføring i aksjeeierboken senest på registreringsdatoen, kan utøve aksjeeierrettigheter, herunder møte på generalforsamlingen, jf. asal. § 4-2 (1), jf. § 5-2. Dersom selskapet har innført registreringsdato i vedtektene etter asal. § 4-2 (3) avskjærer det mulighet for melding og godtgjøring av aksjeerverv. Asal. § 5-2 gir også rett til å møte med fullmektig og rådgiver. Skriftlig og datert fullmakt kan legges frem ved bruk av elektronisk kommunikasjon dersom det benyttes betryggende metode for å autentisere avsenderen. Innkallingsfristen i børsnoterte selskaper er normalt 21 dager, med mindre lengre frist er fastsatt i vedtektene eller selskapet har adgang til å sette kortere frist, jf. asal. § 5-11 b. For behandling av vedtektsfestede tiltak ved overtakelsestilbud gjelder særskilte innkallingsfrister, jf. verdipapirhandelloven § 6-17. I vedtektene kan det fastsettes at aksjeeiere som vil delta i generalforsamlingen, skal meddele dette til selskapet innen en frist som ikke kan utløpe tidligere enn 5 dager før møtet, jf. asal. § 5-3.

Krav til innkallingens innhold følger av asal. § 5-10, § 5-11b, forskrift av 6. juli 2009 nr. 983 (generalforsamlingsforskriften) § 2 og verdipapirhandelloven § 5-9 annet og tredje ledd (som også gjelder utenlandsk selskap med Norge som hjemstat). Selskapet skal senest fra den 21. dagen forut for generalforsamlingen holde tilgjengelig visse opplysninger på sine internettsider, jf. generalforsamlingsforskriften § 3

Styreleder og daglig leder skal være tilstede på generalforsamlingen, jf. asal. § 5-5. Andre styremedlemmer kan være tilstede. Revisor skal møte når de saker som behandles er av en slik art at dette må anses som nødvendig, jf. asal. § 7-5. Generalforsamlingen åpnes av styrets leder eller den styret har utpekt, jf. asal. § 5-12. Har selskapet bedriftsforsamling, åpnes generalforsamlingen av bedriftsforsamlingens leder eller annen person utpekt av bedriftsforsamlingen. Er det fastsatt i vedtektene hvem som skal være møteleder, åpnes generalforsamlingen av møteleder. Aksjeeiere som representerer mer enn en tjuedel av aksjekapitalen kan senest syv dager før generalforsamlingen avholdes, kreve at tingretten utpeker den som skal åpne generalforsamlingen, jf. asal. § 5-12 annet ledd.

Styret kan iht. asal. § 5-8 a, beslutte å åpne for elektronisk deltagelse og stemmegivning på generalforsamlingen. Loven stiller krav til at generalforsamlingen kan avholdes på en forsvarlig måte, og at det foreligger systemer som sikrer at lovens krav til generalforsamling er oppfylt. Videre må systemene sikre at deltagelse og stemmegivning kan kontrolleres på en betryggende måte og at det benyttes betryggende metode for å autentisere avsenderen. Tilsvarende er det iht. asal. § 5-8 b adgang for i vedtektene å åpne for førtidig stemmegivning, skriftlig eller elektronisk, i en periode forut for generalforsamlingen. Forutsetningen er at det benyttes en betryggende metode for å autentisere avsenderen.

Selskapet skal innen 15 dager etter generalforsamlingen offentliggjøre utfallet av avstemningene på generalforsamlingen på sine internettsider, jf. generalforsamlingsforskriften § 4. Det skal straks offentliggjøres at generalforsamling er holdt, jf. Oslo Børs' "Løpende forplikter for børsnoterte selskaper (løpende forpliktelser)" punkt 10.5.

Dersom selskapet plikter å ha revisjonsutvalg, skal revisjonsutvalgets uttalelse om forslaget til valg av revisor forelegges generalforsamlingen før valget, jf. asal. § 7-1.

7. Valgkomité

Selskapet bør ha en valgkomité, generalforsamlingen bør velge komiteens leder og medlemmer, og bør fastsette dens godtgjørelse.

Valgkomité bør vedtektsfestes. Generalforsamlingen bør fastsette nærmere retningslinjer for valgkomiteen.

Valgkomiteen bør sammensettes slik at hensynet til aksjonærfellesskapets interesser blir ivaretatt. Flertallet i valgkomiteen bør være uavhengig av styret og øvrige ledende ansatte. Minst ett medlem av valgkomiteen bør ikke være medlem av bedriftsforsamlingen, representantskapet eller styret. Maksimalt ett medlem av valgkomiteen bør være styremedlem og bør da ikke stille til gjenvalg til styret. Daglig leder eller andre ledende ansatte bør ikke være medlem av komiteen.

Valgkomiteen foreslår kandidater til bedriftsforsamling og styre og honorarer for medlemmene av disse organer.

Valgkomiteens innstilling bør begrunnes.

Selskapet bør informere om hvem som er medlemmer av komiteen og eventuelle frister for å fremme forslag til komiteen.

Kommentar

Ordningen med valgkomité er ikke lovregulert, og bør derfor vedtektsfestes.³ I vedtektene eller særskilte retningslinjer bør det fremgå hvordan valg av valgkomité skal forberedes, kriterier for valgbarhet, antall medlemmer, funksjonstid, honorar mv.

³ Valgkomité er ikke regulert i allmennaksjeloven og er et frivillig "organ". For finansinstitusjoner er det gitt særlige regler om valgkomiteer.

Ut fra valgkomiteens sentrale betydning bør godtgjørelsen til komiteens medlemmer bli tilpasset oppgavens karakter og tidsbruk.

Sammensetning

Anbefalingene om sammensetningen av valgkomiteen tar sikte på å balansere forskjellige hensyn. På den ene siden vektlegges prinsipper om uavhengighet og habilitet i forholdet mellom valgkomiteen og dem som skal velges. På den annen side er det tatt hensyn til å kunne nyttiggjøre den kunnskap tillitsvalgte med erfaring fra bedriftsforsamling og styre har om selskapet. Valgkomiteen bør også ha en sammensetning som reflekterer interessene til aksjonærfellesskapet.

Informasjon om hvem som er medlemmer av valgkomiteen bør legges ut på selskapets nettsider.

Det bør være uavhengighet mellom valgkomiteen og styret i selskapet. Det bør derfor ikke være styret som innstiller medlemmer til valgkomiteen. Valgkomiteens uavhengighet fra styret og ledelsen i selskapet tilsier at innstilling av medlemmer til valgkomiteen overfor generalforsamlingen bør foretas av valgkomiteen selv.

Selskapet bør i sine retningslinjer for valgkomité etablere regler for rotasjon av komiteens medlemmer, for eksempel slik at den som har sittet lengst i valgkomiteen, byttes ut med visse mellomrom.

Valgkomiteens arbeid

Valgkomiteens leder har hovedansvar for komiteens arbeid.

Valgkomiteen bør sikre at den har tilgang til nødvendig kompetanse i forhold til de oppgaver komiteen har ansvar for. Valgkomiteen bør ha anledning til å trekke på ressurser i selskapet, eller hente råd og anbefalinger fra kilder utenfor selskapet.

Valgkomiteens innstilling til generalforsamlingen bør også redegjøre for hvordan den har arbeidet.

Valgkomiteen bør vurdere behov for endringer i styrets og valgkomiteens sammensetning, og ha kontakt med ulike aksjeeiere, medlemmer av bedriftsforsamling og styre, og med den daglige ledelsen. Styrets evalueringsrapport (jf. punkt 9 om styrets arbeid), bør behandles særskilt av valgkomiteen.

Valgkomiteen bør i sitt arbeid gjøre aktive søk mot aksjonærfellesskapet og forankre sin innstilling hos de største aksjeeierne.

Innstillingen bør begrunne hvordan den ivaretar aksjeeierfellesskapets og selskapets behov, jf. punkt 8 om bedriftsforsamlingens og styrets sammensetning.

Begrunnelsen bør således inkludere informasjon om kandidatens kompetanse, kapasitet og uavhengighet. Informasjon om kandidatene bør omfatte alder, utdanning og yrkesmessig erfaring. Det bør opplyses om eierinteresser i selskapet, om eventuelle oppdrag for selskapet og om vesentlige posisjoner eller oppdrag i andre selskaper og organisasjoner. Ved forslag om gjenvalg av styremedlemmer, bør innstillingen også gi opplysninger om hvor lenge kandidaten har vært styremedlem i selskapet og om deltagelse i styremøtene.

Omfatter innstillingen også kandidater til valgkomiteen, bør den inneholde relevant informasjon om disse kandidatene.

Innstillingen bør i samsvar med punkt 6 gjøres tilgjengelig innen 21-dagers fristen for innkalling til generalforsamlingen.

Informasjon om eventuelle frister for forslag til medlemmer av styre, valgkomite og eventuell bedriftsforsamling, bør legges ut i god tid på selskapets internettsider.

8. Bedriftsforsamling og styre, sammensetning og uavhengighet

I selskaper som har bedriftsforsamling bør den sammensettes med sikte på bred representasjon fra selskapets aksjeeiere.

Styret bør sammensettes slik at det kan ivareta aksjonærfellesskapets interesser og selskapets behov for kompetanse, kapasitet og mangfold. Det bør tas hensyn til at styret kan fungere godt som et kollegialt organ.

Styret bør sammensettes slik at det kan handle uavhengig av særinteresser. Flertallet av de aksjeeiervalgte medlemmene bør være uavhengige av ledende ansatte og vesentlige forretningsforbindelser. Minst to av de aksjeeiervalgte medlemmene bør være uavhengige av selskapets hovedaksjeeiere.

Ledende ansatte bør ikke være medlem av styret. Dersom ledende ansatte er styremedlem, bør det begrunnes og få konsekvenser for organiseringen av styrets arbeid, herunder bruk av styreutvalg for å bidra til en mer uavhengig forberedelse av styresaker, jf. punkt 9.

Styrets leder bør velges av generalforsamlingen hvis allmennaksjeloven ikke krever at vedkommende skal velges av bedriftsforsamlingen eller av styret, som følge av en avtale om at selskapet ikke skal ha bedriftsforsamling.

Styremedlemmer bør ikke velges for mer enn to år av gangen.

I årsrapporten bør styret opplyse om deltagelse på styremøtene og om forhold som kan belyse styremedlemmenes kompetanse. I tillegg bør det opplyses hvilke styremedlemmer som vurderes som uavhengige.

Styremedlemmer bør oppfordres til å eie aksjer i selskapet.

Kommentar

Bedriftsforsamlingens sammensetning

I selskaper med mer enn 200 ansatte skal det som hovedregel velges en bedriftsforsamling med tolv medlemmer. Aksjeeierne i generalforsamling velger 2/3 av medlemmene i bedriftsforsamlingen. 1/3 velges av og blant de ansatte. De aksjeeiervalgte representantene i bedriftsforsamlingen er

aksjeeiernes representanter i forbindelse med styrevalg. Bedriftsforsamlingen skal dessuten føre tilsyn med styrets og daglig leders forvaltning av selskapet. En bred forankring av de aksjeeiervalgte medlemmene blant aksjeeierne er derfor viktig for å sikre aksjonærfellesskapets interesser. Det kan inngås en avtale mellom de ansatte og selskapet om at selskapet ikke skal ha bedriftsforsamling. De ansatte får da en utvidet rett til å velge medlemmer til styret. De fleste av bedriftsforsamlingens oppgaver overføres da til styret, herunder valg av styrets leder.

Anbefalingen tar ikke stilling til om et selskap bør ha bedriftsforsamling. Selskaper som etter avtale med de ansatte eller vedtak i Bedriftsdemokrati-nemnda ikke har bedriftsforsamling, bør opplyse om dette.

Styrets sammensetning

I tillegg til at styret må ha den nødvendige kompetanse, må styret også ha kapasitet til å utføre sine oppgaver. I praksis betyr det at styremedlemmene hver for seg må ha tilstrekkelig tid til å utføre styrevervet. Eksempelvis kan et stort antall styreverv være til hinder for at et styremedlem har den kapasitet som er nødvendig for å være styremedlem i ett konkret selskap. Blant annet ettersom ulike styreverv kan forutsette ulik ressursbruk, er det ikke hensiktsmessig å sette en absolutt grense for antall styreverv. Styremedlemmer med mange styreverv bør løpende vurdere risikoen for interessekonflikter i forhold til andre styreverv.

Samlet bør styret representere et mangfold med hensyn til bakgrunn og kompetanse for å bidra til godt styrearbeid. I denne forbindelse bør hensynet til en balansert kjønnsrepresentasjon iakttas. Styret som kollegialt organ har ansvaret for å balansere ulike interesser med sikte på å fremme verdiskapingen i selskapet. Styret bør sammensettes av personer med vilje og evne til å samarbeide.

Styrets uavhengighet

Ved utøvelsen av styrets oppgaver er det viktig at styret, i samsvar med allmennaksjeloven, opptrer som et kollegialt organ. Styremedlemmene skal ikke opptre som individuelle representanter for ulike aksjeeiere, aksjeeiergrupper eller andre interessegrupper. For å bidra til aksjemarkedets tillit til styrets uavhengighet, bør minst to av styremedlemmene være uavhengige av selskapets hovedaksjeeiere. Et slikt prinsipp er særlig viktig i selskaper med en eller flere kontrollerende aksjeeiere som i praksis kan avgjøre et styrevalg.

Flertallet av de aksjeeiervalgte medlemmene bør være uavhengige av ledende ansatte og selskapets vesentlige forretningsforbindelser. Det er viktig at styret er slik sammensatt at det kan vurdere ledende ansatte og vesentlige avtaler som inngås av selskapet på uavhengig grunnlag.

Det bør legges vekt på at styret har tilstrekkelige forutsetninger til å foreta selvstendige vurderinger av ledelsens saksfremlegg og selskapets virksomhet.

Generelt vil et styremedlem kunne defineres som uavhengig når vedkommende ikke har forretningsmessige, familiære eller andre relasjoner som må antas å kunne påvirke vedkommendes vurderinger og beslutninger. Det er vanskelig å gi en uttømmende oversikt over hvilke forhold som påvirker et styremedlems uavhengighet. Ved vurderingen av om et styremedlem er uavhengig av selskapets ledelse eller vesentlige forretningsforbindelser, bør det blant annet legges vekt på at vedkommende ikke

- har vært ansatt i en ledende stilling i selskapet (eventuelt konsernet) de siste fem år
- mottar annen godtgjørelse enn styrehonoraret fra selskapet (gjelder ikke eventuelle pensjonsutbetalinger)
- har eller representerer forretningsmessige relasjoner med selskapet
- har resultatavhengig styrehonorar eller opsjoner i selskapet
- har kryssrelasjoner med ledende ansatte, andre styremedlemmer eller andre tillitsvalgte for aksjeeierne
- har vært partner eller ansatt i selskapets nåværende revisjonsselskap i løpet av de siste 3 år

Ovennevnte momenter kan også være relevante i forhold til vurderingen av om et styremedlem er uavhengig av selskapets hovedaksjeeiere. Vurderingen gjøres ut fra styremedlemmets eventuelle forhold til hovedaksjonæren, ikke selskapet. Når det legges så stor vekt på uavhengighet i styret, er hensikten å ivareta aksjonærfellesskapets interesser. I selskaper med spredt eierskap er hensikten primært å unngå at ledende ansatte blir for dominerende i forhold til aksjonærfellesskapet. I selskaper med kontrollerende aksjeeiere er hensikten primært å beskytte minoritetsaksjonærer.

Daglig leder som styremedlem

Etter allmennaksjeloven kan daglig leder ikke være styremedlem. Etter anbefalingen bør verken daglig leder eller andre ledende ansatte være medlem av styret.

Valgperiode og tjenestetid

Selv om loven åpner for at styremedlemmer kan velges for inntil fire år, anbefales det ikke at valgperioden skal være mer enn to år. Forhold knyttet til både selskapets behov og uavhengighetskravet kan endres i løpet av en to års periode. Aksjeeierne (eventuelt bedriftsforsamlingen) bør derfor foreta en vurdering av hvert enkelt aksjeeiervalgt styremedlem minst hvert annet år. Ved gjenvalg må hensynet til kontinuitet veies opp mot behovet for fornyelse og uavhengighet. Ved lang sammenhengende tjenestetid i styret bør det vurderes hvorvidt det aktuelle styremedlemmet fortsatt kan anses uavhengig av selskapets ledelse. Rekruttering til styret bør foregå slik at ikke alle styremedlemmer skiftes samtidig.

Informasjon om styremedlemmer

Sentral informasjon om styremedlemmene som deres kompetanse, uavhengighet og deltagelse på styremøter, bør fremgå av årsrapporten. Informasjon om styremedlemmene bør omfatte alder, utdanning og yrkesmessig erfaring. Det bør opplyses om hvor lenge de har vært styremedlem i selskapet. Om eventuelle oppdrag for selskapet og om vesentlige oppdrag i andre selskaper og organisasjoner. Fullstendig informasjon om kandidater til styret (gjenvalg og nyvalg), bør gjøres tilgjengelig innen 21-dagers fristen for innkalling til generalforsamling, jf. anbefalingen punkt 6 og 7.

Styremedlemmers aksjeeie

Det at styremedlemmer eier aksjer i selskapet, kan bidra til økt økonomisk fellesskap mellom aksjeeierne og styremedlemmene. Samtidig må aksjeeiende styremedlemmer utvise varsomhet i forhold til å bidra til kortsiktige disposisjoner fra selskapets side som ikke tjener fellesskapet også over tid.

I selskap med bedriftsforsamling velges styrets medlemmer av denne, jf. asal. § 6-37. Dersom det etter avtale med de ansatte ikke skal være bedriftsforsamling i et selskap med mer enn 200 ansatte, overføres en del av bedriftsforsamlingens oppgaver til styret, herunder valg av styrets leder, jf. asal. § 6-1 andre ledd, § 6-37 fjerde ledd og § 6-12 femte ledd. Når selskapet ikke har bedriftsforsamling, har de ansatte rett til å velge styremedlemmer etter bestemmelsene i asal. § 6-4. Begge kjønn skal være representert i selskapets styre etter reglene i asal. § 6-11a. Minst halvparten av styrets medlemmer skal være statsborgere i og bosatt i EØS-stat med mindre departementet gjør unntak, jf. asal. § 6-11. Styremedlemmer velges for to år hvis ikke annet er fastsatt i vedtektene, jf. asal § 6-6. For visse virksomheter er bedriftsforsamlingen erstattet av representantskap, som da velger styrets medlemmer. jf. for eksempel forretningsbankloven § 9 og forsikringsvirksomhetsloven § 5-4.

I følge "Opptaksregler for aksjer på Oslo Børs" må minst to av de aksjeeiervalgte styremedlemmene være uavhengige av selskapets daglige ledelse, vesentlige forretningsforbindelser og selskapets større aksjeeiere. Videre er det et krav at representanter fra den daglige ledelse ikke kan være medlem av styret. Oslo Børs kan i særlige tilfeller gjøre unntak fra disse kravene.

Styrets leder velges av styret når styrelederen ikke er valgt av generalforsamlingen, jf. asal. § 6-1. Har selskapet bedriftsforsamling, skal bedriftsforsamlingen velge styrets leder, jf. asal. § 6-37 første ledd. Er det i medhold av allmennaksjeloven avtalt at selskapet ikke skal ha bedriftsforsamling, må styret velge styrelederen, jf. asal. § 6-1 andre ledd.

Daglig leder kan ikke være medlem av styret, jf. asal. § 6-1 tredje ledd.

Styremedlemmer tjenestegjør i to år, jf. asal. § 6-6. I vedtektene kan tjenestetiden settes kortere eller lengre, men ikke til mer enn fire år.

Etter revisorloven § 4-2 første ledd, jf. § 4-1 annet ledd nr. 4 kan ingen være ansvarlig revisor når andre revisorer eller ledende ansatte i revisjonsselskapet, eller medlemmer eller varamedlemmer i revisjonsselskapets styrende organer, er medlem eller varamedlem av den revisjonspliktiges styrende organer.

9. Styrets arbeid

Styret bør fastsette en årlig plan for sitt arbeid med særlig vekt på mål, strategi og gjennomføring.

Styret bør fastsette instruksjer for styret og for den daglige ledelsen med særlig vekt på klar intern ansvars- og oppgavefordeling.

For å sikre en mer uavhengig behandling av saker av vesentlig karakter hvor styreleder selv er eller har vært aktivt engasjert, bør annet styremedlem lede diskusjonen i slike saker.

Større selskaper skal etter allmennaksjeloven ha revisjonsutvalg. Det samlede styret bør ikke fungere som selskapets revisjonsutvalg. Mindre selskaper bør vurdere etablering av revisjonsutvalg. I tillegg til lovens krav om revisjonsutvalgets sammensetning mv. bør flertallet av medlemmene i utvalget være uavhengig av virksomheten.

Styret bør også vurdere bruk av kompensasjonsutvalg for å bidra til grundig og uavhengig behandling av saker som gjelder godtgjørelse til ledende ansatte. Slikt utvalg bør bestå av styremedlemmer som er uavhengige av ledende ansatte.

Styret bør informere om eventuell bruk av styreutvalg i årsrapporten.

Styret bør evaluere sitt arbeid og sin kompetanse årlig.

Kommentar

Styrets oppgaver

Etter allmennaksjeloven har styret det overordnede ansvaret for forvaltningen av selskapet og for å føre tilsyn med den daglige ledelsen og selskapets virksomhet.

Med styrets forvaltningsansvar menes blant annet ansvaret for å organisere virksomheten på en forsvarlig måte, ansvaret for å fastsette planer og budsjetter for selskapets virksomhet, ansvaret for å holde seg orientert om selskapets økonomiske stilling og at dets virksomhet, formuesforvaltning og regnskaper er gjenstand for betryggende kontroll.

Styret bør lede selskapets strategiske planlegging, og gjøre vedtak som danner grunnlag for selskapets daglige ledelse til å forberede og gjennomføre investeringer og strukturelle tiltak. Strategien bør vurderes jevnlig.

Styreinstruks

I selskaper hvor styremedlemmer er valgt av og blant de ansatte, skal styret etter loven fastsette en styreinstruks med nærmere regler om styrets arbeid og saksbehandling som regulerer hvilke saker som skal styrebehandles. Slik instruks bør fastsettes uavhengig av om ansatte er representert i styret.

Instruks for daglig ledelse

Instruksen for den daglige ledelsen bør klargjøre de plikter, fullmakter og ansvar som daglig leder har etter de regler som gjelder for virksomheten. Daglig leder har et særlig ansvar for at styret mottar presis, relevant og tidsriktig informasjon som er tilstrekkelig for at styret skal kunne utføre sine oppgaver.

Finansiell rapportering

Når det gjelder styrets finansielle rapportering, er kravene regulert i lover og forskrifter. I forbindelse med regnskapsbehandlingen kan styret be om at daglig leder og finans-/økonomidirektør bekrefter overfor styret at det forslag til årsregnskap som styret anbefales å avgi, er utarbeidet i samsvar med god regnskapsskikk, at all informasjon stemmer med de faktiske forhold i selskapet og at ingenting av vesentlig betydning er utelatt i rapporteringen.

Styreleder

Etter allmennaksjeloven har styrelederen først og fremst oppgaver i forbindelse med å sikre at styret fungerer godt og at det oppfyller sine forpliktelser. Styrelederen har imidlertid også visse oppgaver i forhold til generalforsamlingen.

Styresakene forberedes av daglig leder i samråd med styrets leder, som også leder styremøtene. I praksis har styrelederen et særlig ansvar for at styrets arbeid er godt organisert og drives effektivt. Styrelederen bør oppmuntre til åpen og konstruktiv debatt i styret. Styrelederen bør være særlig oppmerksom på behovet for at styremedlemmer er faglig oppdatert i forhold til de krav som må stilles til et kvalitativt godt styrearbeid og ta nødvendige initiativ i den forbindelse. Det kan blant annet være introduksjonsprogram for nye styremedlemmer og regelmessige faglige oppdateringer med relevans til selskapets virksomhet.

For å sikre uavhengig behandling, bør annet styremedlem lede styrets behandling i saker av vesentlig karakter hvor styreleder selv er eller har vært aktivt engasjert, for eksempel i forhandlinger om fusjon, oppkjøp etc. Dette gjelder selv om styreleder ikke er inhabil etter allmennaksjeloven § 6-27.

Styreutvalg

Internasjonalt går utviklingen i retning av mer utstrakt bruk av styreutvalg og at styret skal informere om bruk av styreutvalg, deres mandat, sammensetning og arbeidsprosesser. Bruken av styreutvalg kan i mange land sees i sammenheng med at styringsmodellen er annerledes enn den norske.

Etter norsk lov har styret et felles ansvar for de beslutninger som fattes. Dersom styreutvalg benyttes, må disse betraktes som saksforberedende, hvor de endelige beslutninger fattes i styret. Vesentlig informasjon som blir kjent for styreutvalget, bør også formidles til øvrige styremedlemmer. Dersom ledende ansatte er styremedlem, bør selskapet opprette et revisjonsutvalg og kompensasjonsutvalg for å sikre en mest mulig uavhengig behandling i styret, jf. punkt 8.

Allmennaksjeloven og børsforskriften oppstiller krav om etablering av revisjonsutvalg for store selskaper. Selskaper bør ikke benytte den adgang lov og forskrift gir til å bestemme at det samlede styret skal fungere som selskapets revisjonsutvalg. Også mindre foretak bør vurdere å etablere revisjonsutvalg. Ved vurderingen av uavhengigheten til revisjonsutvalgets medlemmer kan det tas utgangspunkt i kriteriene i kommentaren "Styrets uavhengighet" i punkt 8. Utover lovgivningens krav bør flertallet av medlemmene i utvalget være uavhengig av virksomheten. Valgkomiteen bør i sin innstilling til styrevalg opplyse om hvilke styremedlemmer som oppfyller kravene til uavhengighet og kompetanse til å sitte i revisjonsutvalget. For enkelte selskaper innen finanssektoren oppstiller spesiallovgivningen særlige regler om revisjonsutvalg.

Et kompensasjonsutvalgs oppgaver vil naturlig være å forberede

- retningslinjer for, og saker om, godtgjørelse for ledende ansatte
- andre vesentlige personalrelaterte forhold for ledende ansatte

Hvis det etableres styreutvalg, bør styret fastsette instruks for disse. Styreutvalgene bør ha anledning til å trekke på ressurser i selskapet, eller hente råd og anbefalinger fra kilder utenfor selskapet.

Styrets egenevaluering

Styrets egenevaluering av sin virksomhet og kompetanse bør inkludere en vurdering av styrets sammensetning og måten styret fungerer på både individuelt og som gruppe i forhold til de mål som er satt for arbeidet. Rapporten vil kunne bli grundigere hvis den ikke lages for det formål at den skal offentliggjøres. Den bør imidlertid gjøres tilgjengelig for valgkomiteen. Styret bør vurdere å benytte en ekstern person til å fasilitere styrets egenevaluering.

Regler om styrets forvaltning av selskapet og styrets tilsynsansvar fremgår først og fremst av asal. § 6-12 og § 6-13. Etter asal. § 6-23 skal styret i selskaper hvor deler av styrets medlemmer er valgt av og blant de ansatte, fastsette styreinstruks som gir nærmere regler om styrets arbeid og saksbehandling. Ifølge loven skal instruksen blant annet inneholde regler om hvilke saker som skal styrebehandles og daglig leders arbeidsoppgaver og plikter overfor styret. Instruksen skal også inneholde regler for innkalling og møtebehandling.

Styret skal sørge for forsvarlig organisering av virksomheten, fastsette planer og budsjetter for selskapets virksomhet og påse at virksomheten, regnskap og formuesforvaltning er gjenstand for betryggende kontroll, jf. asal. § 6-12.

Styret er et kollegialt organ som fatter sine beslutninger etter bestemmelsene i asal. §§ 6-19 flg.

Etter asal. § 6-19 (3) skal styremøtet ledes av styrets leder. Styreleder har dermed rett og plikt til å delta i styrets behandling av saker, med mindre vedkommende har gyldig forfall eller er inhabil. Asal. § 6-27 har bestemmelser om styremedlemmers inhabilitet. Styret kan ikke foreta noe som er egnet til å gi visse aksjeeiere eller andre en urimelig fordel på andre aksjeeieres eller selskapets bekostning, jf. asal. § 6-28.

Etter asal. § 6-13 kan styret fastsette instruks for den daglige ledelse. Den daglige ledelse omfatter ikke saker som etter selskapets forhold er av uvanlig art eller stor betydning, jf. asal. § 6-14. Daglig leder skal minst hver måned, i møte eller skriftlig, gi styret underretning om selskapets virksomhet, stilling og resultatutvikling, jf. asal. § 6-15. Daglig leder forbereder saker som skal behandles av styret i samråd med styrets leder, jf. asal. § 6-21.

Asal. §§ 6-19 flg. har regler om styrets saksbehandling og forberedelsen av saker.

Etter regnskapsloven § 3-5 skal årsregnskapet undertegnes av samtlige styremedlemmer og daglig leder. Erklæringer i årsrapport og halvårsrapporter skal underskrives av styrets medlemmer og daglig leder, jf. vphl. § 5-5 og § 5-6 og verdipapirforskriften § 5-2.

Regler om plikt til å etablere revisjonsutvalg for norske allmennaksjeselskaper følger av asal. § 6-41 (1). For andre selskaper med omsettelige verdipapirer notert på norsk regulert marked vil tilsvarende krav om revisjonsutvalg følge av børsforskriften § 1 (2). Etter asal. § 6-42 (3) kan det i vedtektene fastsettes at det samlede styret skal fungere som selskapets revisjonsutvalg dersom styret til enhver tid oppfyller kravene etter annet ledd. Etter asal. § 6-41 (2) kreves det ikke etablering av revisjonsutvalg for selskaper som faller under gitte terskler. I slike mindre selskaper skal styret utføre oppgavene som etter hovedregelen er tillagt revisjonsutvalget. Styreleder som er ledende ansatt i selskapet kan da ikke delta i møter hvor styret utfører revisjonsutvalgets oppgaver. Sparebankloven § 17c, forretningsbankloven § 16a, finansieringsvirksomhetsloven § 3-11a (for finansieringsforetak) og forsikringsvirksomhetsloven § 5-10 har egne krav til etablering av revisjonsutvalg, særlige unntak og regler om valg og sammensetning.

Asal. § 6-42 har bestemmelser om valg av revisjonsutvalgets medlemmer, herunder om uavhengighet og kompetanse.

Asal. § 6-43 fastsetter revisjonsutvalgets oppgaver. Revisjonsutvalgets uttalelse om eventuelt forslag til valg av revisor skal forelegges generalforsamlingen før valget, jf. asal. § 7-1 (1).

En oversikt over regelverket som omhandler revisjonsutvalg er gitt i børssirkulærene 4/2009 og 2/2011.

10. Risikostyring og intern kontroll

Styret skal påse at selskapet har god intern kontroll og hensiktsmessige systemer for risikostyring i forhold til omfanget og arten av selskapets virksomhet. Internkontrollen og systemene bør også omfatte selskapets verdigrunnlag og retningslinjer for etikk og samfunnsansvar.

Styret bør årlig foreta en gjennomgang av selskapets viktigste risiko-områder og den interne kontroll.

Kommentar

Styrets ansvar og formål

Anbefalingen om risikostyring og intern kontroll er en presisering av styrets tilsynsansvar.

Formålet med risikostyring og intern kontroll er å håndtere, ikke eliminere, risikoer knyttet til vellykket virksomhetsutøvelse, og å styrke kvaliteten på den finansielle rapporteringen. Effektiv risikostyring og god intern kontroll bidrar til å sikre aksjeeiernes investeringer og selskapets eiendeler.

Intern kontroll omfatter retningslinjer, prosesser, oppgaver, adferd og andre forhold som

- legger til rette for målrettet og effektiv virksomhet i selskapet og som gjør det mulig å håndtere forretningsrisiko, operasjonell risiko, risiko for overtredelse av lover og forskrifter samt annen risiko som er av betydning for oppnåelse av selskapets forretningsmål
- bidrar til å sikre kvaliteten på intern og ekstern rapportering
- bidrar til å sikre at selskapet opererer i samsvar med relevante lover, forskrifter og interne retningslinjer for virksomheten, herunder selskapets verdier og retningslinjer for etikk og samfunnsansvar.

Styret må selv danne seg en oppfatning om selskapets interne kontroll, basert på informasjon som blir forelagt styret. Rapporteringen fra ledelsen til styret bør gi en balansert fremstilling av alle risikoer av betydning, og hvordan internkontrollsystemet håndterer disse risikoene.

Internkontrollsystemet skal minst omfatte organiseringen og gjennomføringen av selskapets finansielle rapportering. I selskaper med internrevisjon må det være etablert et system for at styret kan motta rapporter regelmessig og ellers ved behov. Hvis et selskap ikke har en slik separat internrevisjon, må det vurderes særskilt hvordan slik informasjon kan tilflyte styret.

De etiske retningslinjene bør gi anvisning om hvordan ansatte kan kommunisere forhold knyttet til ulovlig eller uetisk adferd fra selskapets side til styret. Klare retningslinjer for intern kommunikasjon vil redusere muligheten for at selskapet kommer i situasjoner som kan skade selskapets omdømme eller finansielle situasjon.

Styrets årlige gjennomgang

Styrets årlige gjennomgang av risikoområder og internkontrollsystemet bør omfatte forhold som er tatt opp i rapporter til styret gjennom året, og eventuell tilleggsinformasjon som er nødvendig for å sikre at styret har tatt i betraktning alle forhold knyttet til selskapets interne kontroll.

Gjennomgangen bør ta for seg

- endringer i forhold til forrige års gjennomgang knyttet til art og omfang av risikoer av betydning, og selskapets evne til å tilpasse seg virksomhetsendringer og eksterne endringer;
- omfanget av og kvaliteten på ledelsens løpende oppfølging av risikoer og internkontrollsystem, og dersom det er relevant, internrevisjonens arbeid;
- omfang og hyppighet av ledelsens rapportering til styret om resultatene av denne oppfølgingen, som gjør det mulig for styret å foreta en samlet vurdering av kontrolltilstanden i selskapet og hvordan risikoene håndteres;
- tilfeller av betydelig kontrollsvikt eller svakheter som er avdekket i løpet av året, og om de har hatt, kunne ha hatt eller vil kunne ha betydelig innvirkning på selskapets økonomiske resultat eller stilling, og hvordan selskapets eksterne rapporteringsprosess fungerer.

Styrets rapportering

Styret skal etter loven gi en beskrivelse av hovedelementene i systemene for internkontroll og risikostyring knyttet til prosessen ved regnskapsrapportering. Denne beskrivelsen bør inneholde tilstrekkelig og overordnet informasjon som gjør det mulig for aksjeeierne å forstå hvordan internkontrollsystemet er organisert. Beskrivelsen bør relateres til hovedområdene for den interne kontrollen knyttet til finansiell rapportering. Dette omfatter kontrollmiljøet, risikovurdering, kontrollaktiviteter, informasjon og kommunikasjon og oppfølging.

Dersom selskapet anvender et etablert rammeverk for intern kontroll, bør dette angis. Eksempel på dette kan være Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commissions (COSO) rammeverk for risikostyring og intern kontroll.

Styrets oppgaver og ansvar når det gjelder forvaltning av og tilsyn med selskapet, fremgår blant annet av allmennaksjeloven §§ 6-12 og 6-13.

Redegjørelsen for foretaksstyring skal etter regnskapsloven § 3-3b annet ledd inneholde en beskrivelse av hovedelementene i foretakets (herunder konsernets) systemer for internkontroll og risikostyring knyttet til regnskapsrapporteringsprosessen.

11. Godtgjørelse til styret

Godtgjørelsen til styret bør reflektere styrets ansvar, kompetanse, tidsbruk og virksomhetens kompleksitet.

Godtgjørelse til styret bør ikke være resultatavhengig. Opsjoner bør ikke utstedes til styremedlemmer.

Styremedlemmer, eller selskaper som de er tilknyttet, bør ikke påta seg særskilte oppgaver for selskapet i tillegg til styrevervet. Dersom de likevel gjør det, bør hele styret være informert. Honorar for slike oppgaver bør godkjennes av styret.

Dersom det har vært gitt godtgjørelser utover vanlig styrehonorar, bør det spesifiseres i årsrapporten.

Kommentar

Godtgjørelsen til styremedlemmene fastsettes av generalforsamlingen. Styremedlemmer bør oppfordres til å eie aksjer i selskapet, jf. anbefalingen punkt 8. I denne forbindelse bør det vurderes å forutsette at deler av styrehonoraret investeres i aksjer til markedskurs.

Styret bør ikke delta i insentiv- eller opsjonsprogrammer som måtte være laget for ledende ansatte og øvrige medarbeidere fordi dette vil kunne svekke styrets uavhengighet.

Styremedlemmers godtgjørelse fastsettes av generalforsamlingen (eventuelt bedriftsforsamlingen), jf. asal. § 6-10.

Et styremedlem må ikke i anledning av rettshandel for selskapet, ta imot godtgjørelse fra andre enn selskapet, jf. asal. § 6-17. Samlet godtgjørelse og andre fordeler til de enkelte styremedlemmer skal opplyses i noter til årsregnskapet, jf. regnskapsloven § 7-31b og § 7-32 samt i prospekter ved tilbud om tegning eller kjøp eller opptak til notering av omsettelige verdipapirer på norsk regulert marked, jf. verdipapirforskriften § 7-13, sml. Kommisjonsforordning (EF) nr. 809/2004 vedlegg 1 punkt 15 og 17.2.

Styrets leder bør godtgjøres særskilt. For styremedlemmer som deltar i styrevalg, bør tilleggsgodtgjørelse vurderes.

Anbefalingen om at styremedlemmer ikke bør ha tilleggsoppgaver for selskapet, er begrunnet med behovet for at styremedlemmene skal være uavhengig i forhold til den daglige ledelsen.

I årsrapporten skal det redegjøres for alle elementer av godtgjørelse til hvert enkelt styremedlem, jf. opplysningskravene i regnskapsloven.

12. Godtgjørelse til ledende ansatte

Styret utarbeider retningslinjer for godtgjørelse til ledende ansatte i henhold til loven. Retningslinjene fremlegges for generalforsamlingen.

Retningslinjene for fastsettelse av godtgjørelse til ledende ansatte bør angi hovedprinsippene for selskapets lederlønnspolitik. Retningslinjene bør bidra til sammenfallende interesser mellom aksjeeierne og ledende ansatte.

Resultatavhengig godtgjørelse til ledende ansatte i form av opsjons-, bonusprogrammer eller lignende, bør knyttes til verdiskaping for aksjeeierne eller resultatutvikling for selskapet over tid. Slike ordninger, herunder opsjonsordninger, bør være prestasjonsrettede og forankret i målbare forhold som den ansatte kan påvirke. Det bør settes et tak på resultatavhengig godtgjørelse.

Kommentar

Retningslinjer

Allmennaksjeloven har regler om den lederlønnserklæringen som styret skal utarbeide og om generalforsamlingens behandling av den. Lederlønnserklæringen bør være klar, forståelig og spesifikk.

Retningslinjene for fastsettelse av godtgjørelse til ledende ansatte kan eksempelvis synliggjøre hvordan valget av kriterier for resultatavhengig godtgjørelse fremmer selskapets langsiktige interesser og hvilke metoder som anvendes for å fastslå om kriteriene er oppfylt. Videre kan retningslinjene inneholde føringer knyttet til opptjenings- og utøvelsetidspunkt og bindingstid, avgangsvederlag samt sammenlignings- eller referansegrunnlag for godtgjørelsesordninger.

Resultatavhengig godtgjørelse

Resultatavhengig godtgjørelse bør ikke bidra til kortsiktige disposisjoner som kan være skadelige for selskapet.

Der resultatet eller aksjekursen er sterkt påvirket av eksterne forhold, bør styret vurdere å benytte andre insentivordninger, der insentivene kan knyttes til måltall som ledende ansatte i større grad kan påvirke.

Ved utstedelse av opsjoner eller lignende til ledende ansatte bør det utvises varsomhet.

Styret bør sørge for at det foretas simuleringer av virkninger av modellen for den resultatavhengige godtgjørelse som ledd i vurderingen av modellens mulige utfall.

Eventuelle opsjonsavtaler bør kombineres med direkte eierskap i underliggende aksjer for å bidra til høyere grad av symmetrisk interesse med selskaps øvrige aksjeeiere. For å redusere risiko for tilfeldige økonomiske utfall, bør opptjenings-, tildelings- og utøvelsesstidspunkt for opsjoner og annen resultatbasert godtgjørelse fordeles over tid, og det bør fastsettes bindings- tid på ervervede aksjer. Ledende ansatte bør oppfordres til å eie en vesentlig andel av tildelte aksjer også utover bindingstiden.

Selskapet bør søke å sikre adgang til å kreve tilbake resultatbasert godtgjørelse som er tildelt på åpenbart feilaktig grunnlag eller villedende opplysninger fra vedkommende.

Redegjørelse

Redegjørelsen for selskapets eierstyring og selskapsledelse, jf. punkt 1 i anbefalingen, bør beskrive alle elementer av godtgjørelsen til daglig leder og til de enkelte ledende ansatte, jf. kravene i allmennaksjeloven og regnskapsloven. Alternativt kan redegjørelsen tydelig vise til de steder i regnskapet eller lederlønnserklæringen der disse forholdene er beskrevet.

Daglig leder tilsettes av styret som også fastsetter godtgjørelsen (med mindre kompetansen etter vedtektene er lagt til annet organ), jf. asal. § 6-2.

Styret skal (med mindre kompetansen etter vedtektene er lagt til annet organ) utarbeide en erklæring om fastsettelse av lønn, annen godtgjørelse mv. til ledende ansatte i selskapet for det kommende regnskapsåret, jf. asal. § 6-16a. Erklæringen skal også gjøre rede for den lederlønnspolitikken som har vært ført i det foregående regnskapsår. Erklæringen skal behandles av selskapets ordinære generalforsamling, jf. asal. § 5-6. Hvis selskapet har bedriftsforsamling, kan den gi uttalelse om erklæringen, jf. asal. § 6-37. Styret skal fastsette lønn og annen godtgjørelse til ledende ansatte i møte, jf. asal. § 6-19.

Retningslinjene for ordninger som gjelder tildeling av aksjer, tegningsretter, opsjoner og andre former for godtgjørelse som er knyttet til aksjer eller utviklingen av aksjekursen i selskapet eller i andre selskaper innenfor det samme konsernet, er bindende for styret, hvis ikke noe annet er fastsatt i vedtektene. For øvrig er retningslinjene veiledende, men det kan fastsettes i vedtektene at de skal være bindende. Dersom styret i en avtale fraviker retningslinjene, skal begrunnelsen for dette angis i styreprotokollen.

Godtgjørelse og lån/sikkerhetsstillelse til fordel for de enkelte ledende ansatte skal fastsettes av styret i møte, jf. asal. § 6-19, og skal opplyses i note til årsregnskapet, jf. regnskapsloven § 7-31b og 7-32, samt i prospekter ved tilbud om tegning eller kjøp eller opptak til notering av omsettelige verdipapirer på regulert marked, jf. verdipapirforskriften § 7-13, sml. kommisjonsforordning (EF) nr. 809/2004 vedlegg 1 punkt 15 og 17.2.

13. Informasjon og kommunikasjon

Styret bør fastsette retningslinjer for selskapets rapportering av finansiell og annen informasjon basert på åpenhet og under hensyn til kravet om likebehandling av aktørene i verdipapirmarkedet.

Selskapet bør årlig publisere oversikt over datoer for viktige hendelser som generalforsamling, publisering av delårsrapporter, åpne presentasjoner, utbetaling av eventuelt utbytte med mer.

Informasjon til selskapets aksjeeiere bør legges ut på selskapets nettside samtidig som den sendes aksjeeierne.

Styret bør fastsette retningslinjer for selskapets kontakt med aksjeeiere utenfor generalforsamlingen.

Kommentar

Retningslinjer for rapportering av finansiell og annen informasjon

Styrets retningslinjer for rapportering av finansiell og annen informasjon til verdipapirmarkedet må utformes innen de rammer som følger av verdipapirlovgivningen, regnskapsloven og børsregelverket. Selskapets adgang til å gi enkeltaktører, herunder analytikere, informasjon om selskapet vil være begrenset både av dette regelverket, inkludert reglene om god børsskikk, og det generelle kravet til likebehandling.

Retningslinjer for informasjon fra selskapet skal sikre at markedsaktørene får korrekt, tydelig, relevant og samtidig informasjon. Offentliggjøring av løpende informasjon fra selskapet skal bidra til at aksjeeiere og andre investorer kan fatte velbegrunnede beslutninger om kjøp og salg av aksjer basert på lik informasjon. Det bør redegjøres for sentrale verdidrivere og risikofaktorer.

I forbindelse med resultatrapportering bør selskapet avholde åpne presentasjoner, som samtidig publiseres over internett.

Styret må ta stilling til hvem som skal uttale seg på vegne av selskapet i ulike saker. Selskapet bør ha en beredskapsplan for informasjon dersom det skulle oppstå saker av spesiell karakter eller interesse i media.

Informasjon om selskapet bør være tilgjengelig på norsk og engelsk når aksjonærstrukturen tilsier det.

Dialog med aksjeeierne

I tillegg til dialogen med eierne i generalforsamlingen bør styret legge til rette for at aksjeeiere kan kommunisere med selskapet også utenfor generalforsamlingen. Dette vil øke styrets kunnskap om løpende forhold vedrørende selskapet som aksjeeiere er særlig opptatt av. Det bør fremgå av retningslinjene i hvilken grad styret har delegert slike oppgaver til styreleder, daglig leder eller andre i den daglige ledelsen.

Se verdipapirhandelloven kapittel 5 avsnitt I og II om informasjonspliktens innhold. Selskapet skal offentliggjøre informasjon på en effektiv og ikke-diskriminerende måte, jf. vphl. § 5-12. Etter "Løpende forpliktelser for børsnoterte selskaper (løpende forpliktelser)" punkt 5.2 skal selskapet sende børsen den informasjon som blir offentliggjort for lagring. Oslo Børs har i samarbeid med Norsk Investor Relations Forening (NIRF) utgitt "Anbefaling om rapportering av IR-informasjon" jf. børs sirkulære 7/2011. Oslo Børs har dessuten utarbeidet en egen anbefaling om relevant regelverksinformasjon for investorer, som noterte selskaper burde ha på sine hjemmesider.

Den som har innsideinformasjon må ikke gi slike opplysninger til uvedkommende, jf. vphl. § 3-4. Det er gitt nærmere bestemmelser i vphl. kapittel 3 om hvordan slike innsideopplysninger skal behandles. Informasjon fra selskapet må håndteres innen de rammer som følger av verdipapirhandelloven, herunder § 5-14, og det alminnelige likebehandlingsprinsippet, jf. bl.a. asal. § 4-1.

Etter "Løpende forpliktelser for børsnoterte selskaper (løpende forpliktelser)" pkt. 4.5 skal selskapet innen årets utgang offentliggjøre planlagte tidspunkter for offentliggjøring av delårsrapporter i det påfølgende år.

14. Selskapsovertakelse

Styret bør ha utarbeidet hovedprinsipper for hvordan det vil opptre ved eventuelle overtakelsestilbud.

I en tilbudssituasjon bør styret og ledelsen ha et selvstendig ansvar for å bidra til at aksjeeierne blir likebehandlet, og at ikke virksomheten forstyrres unødige. Styret har et særskilt ansvar for at aksjeeierne har informasjon og tid til å kunne ta stilling til budet.

Styret bør ikke forhindre eller vanskeliggjøre at noen fremsetter tilbud på selskapets virksomhet eller aksjer.

Avtaler med tilbyder om å begrense selskapets mulighet til å fremskaffe andre tilbud på selskapets aksjer bør bare inngås når det åpenbart kan begrunnes i selskapets og aksjeeiernes felles interesse. Det samme gjelder avtale om kompensasjon til tilbyder hvis tilbudet ikke gjennomføres. Eventuell kompensasjon bør være begrenset til de kostnadene tilbyder har ved fremsettelsen av budet.

Avtaler mellom selskapet og tilbyder av betydning for markedets vurdering av tilbudet, bør gjøres offentlig senest samtidig med melding om at tilbudet vil bli fremsatt.

Dersom det fremsettes et tilbud på selskapets aksjer, bør ikke selskapets styre utnytte emisjonsfullmakter eller treffe andre tiltak med formål å hindre gjennomføringen av tilbudet, uten at dette er godkjent av generalforsamlingen etter at tilbudet er kjent.

Dersom et bud fremmes på selskapets aksjer, bør styret avgi en uttalelse med en anbefaling om aksjeeierne bør akseptere eller ikke. I styrets uttalelse om tilbudet bør det fremkomme om vurderingen er enstemmig, og i motsatt fall på hvilket grunnlag enkelte styremedlemmer har tatt forbehold om styrets uttalelse. Styret bør innhente en verdivurdering fra en uavhengig sakkyndig. Verdivurderingen bør begrunnes og offentliggjøres senest samtidig med styrets uttalelse.

Transaksjoner som i realiteten innebærer avhendelse av virksomheten, bør besluttes av generalforsamlingen, bortsett fra i de tilfeller hvor disse beslutninger etter loven skal treffes av bedriftsforsamlingen.

Kommentar

Grunnleggende hensyn og ansvar

Aksjemarkedet har en viktig samfunnsøkonomisk funksjon som bidrar til en effektiv utnyttelse av samfunnets ressurser. Selskapsovertakelser bidrar til økt effektivitet i prisdannelsen for aksjer, og kan virke disiplinerende på selskapsledelsen. Budprosesser og selskapsovertakelser må imidlertid gjennomføres på en måte som opprettholder respekten for aksjemarkedet, og som ikke unødig forstyrrer målselskapets forretningsvirksomhet.

Et overtakelsestilbud er en forpliktende handling med store konsekvenser både for tilbyder og målselskapets ansatte, styre og aksjeeiere. Alle involverte parter må derfor opptre slik at tilliten til aksjemarkedet opprettholdes. For selskapet er det derfor viktig at styret har tenkt gjennom noen hovedprinsipper for hvordan det vil opptre ved en eventuell tilbudssituasjon, f. eks. om det vil forsøke å få frem konkurrerende tilbud, og hvordan det vil sørge for likebehandling av aksjeeierne. Innholdet i prinsippene trenger imidlertid ikke gjøres kjent.

Et bud må først fremmes når en budgiver har gjennomført forberedelser som viser evne til å gjennomføre budet, herunder tilstrekkelig finansiering av tilbudet.

Forholdet mellom anbefalingen og lovgivningen⁴

Verdipapirhandelloven regulerer kun situasjonen der et pliktig tilbud er fremsatt, eller der et frivillig tilbud fører til at tilbudspliktgrensen passerer dersom den aksepteres av de som kan benytte det. Anbefalingen gjelder også situasjoner hvor tilbyder allerede eier mer enn tilbudspliktgrensen, når det fremsettes et tilbud om kjøp rettet mot samtlige aksjeeiere.

Anbefalingen om at styret ikke bør vanskeliggjøre fremsetting av et overtakelsestilbud, supplerer lovgivningen ved at den gjelder tilbud som ikke er omfattet av loven, og at den regulerer situasjonen før det fremsettes et tilbud.

Overtakelsessituasjoner er ikke ofte forekommende for de fleste selskaper. Det kan derfor være vanskelig å avgi en presis redegjørelse i henhold til anbefalingens pkt 1. På et punkt som dette, bør man derfor kunne være noe mindre detaljert.

Likebehandling og åpenhet

Det er et grunnleggende prinsipp at alle aksjeeiere i målselskapet i henhold til anbefalingen bør likebehandles.⁵ Åpenhet omkring overtakelsessituasjoner vil bidra til likebehandling av aksjeeierne.

Det forutsettes at styret og den daglige ledelsen ikke iverksetter tiltak som har til hensikt å beskytte deres egne personlige interesser på bekostning av aksjeeiernes interesser. Anbefalingen supplerer verdipapirhandellovens bestemmelser om begrensninger i selskapets handlefrihet etter at selskapet er underrettet om at tilbud vil bli fremsatt.⁶

⁴ Verdipapirhandelloven (vphl.) kapittel 6 gir regler om pliktige og frivillige tilbud. Den som gjennom erverv blir eier av aksjer som representerer mer enn 1/3 av stemmene i et norsk selskap hvis aksjer er notert på norsk regulert marked, plikter å gi tilbud om kjøp av de øvrige aksjene i selskapet (tilbudsplikt), eller selge seg ned under denne grensen. Tilsvarende gjelder ved passering av 40 og 50 prosent av stemmene (gjentatt tilbudsplikt). Tilbyder skal gi melding til børsen og til selskapet straks avtale om erverv som vil utløse tilbudsplikt er inngått. Tilbudsprisen skal være minst like høy som høyeste pris tilbyder har betalt eller avtalt de siste seks månedene før tilbudsplikten ble utløst, jf. vphl. § 6-10. Tilbudet skal være ubetinget, med oppgjør i penger, og skal ha en akseptfrist på mellom fire og seks uker.

Frivillige tilbud er lovregulert når et bud innebærer at tilbudspliktgrensen passeres dersom det aksepteres av de som kan benytte tilbudet, jf. vphl. § 6-19.

⁵ For både pliktige og frivillige tilbud er det krav om likebehandling av aksjeeierne og om informasjon som skal gis i tilbudsdokument, jf. vphl. §§ 6-10 siste ledd og 6-13. Etter asal. § 6-28 må ikke styret eller andre som representerer selskapet foreta noe som er egnet til å gi visse aksjeeiere eller andre en urimelig fordel på andre aksjeeieres eller selskapets bekostning. Det samme gjelder generalforsamlingen etter asal. § 5-21. Prinsippet om likebehandling følger også av vphl. § 5-14.

⁶ I tilbud som reguleres av vphl. kap. 6 kan ikke styret eller ledelsen i målselskapet, etter at det er underrettet om at tilbud skal fremsettes, treffe tiltak utover selskapets normale løpende forretningsdrift, som utstedelse av aksjer, fusjon, kjøp eller salg av vesentlige virksomhetsområder, eller kjøp og salg av egne aksjer, jf. vphl. § 6-17. Verdipapirhandellovens begrensninger gjelder ikke dersom generalforsamlingen har gitt fullmakt til å treffe slike tiltak med sikte på overtakelsessituasjoner.

⁷ Etter vphl. § 5-2 skal selskapet uoppfordret offentliggjøre innsideinformasjon som direkte angår selskapet. Etter vphl. § 5-3 kan selskap på nærmere bestemte vilkår utsette offentliggjøring av slik informasjon for ikke å skade sine legitime interesser, forutsatt at allmennheten ikke villedes av utsettelsen og opplysningene behandles konfidensielt.

For selskapet innebærer en overtakelsesprosess en særlig aktsom håndtering av informasjonsplikten etter verdipapirhandelloven kapittel 5.⁷ Selskapet bør tilstrebe at det ikke er innsideopplysninger om selskapet eller andre opplysninger om selskapet som må antas å være av betydning for aksjeeierne i en budprosess som ikke er offentliggjort. Dersom målselskapet i sin finansielle kalender har planlagt offentliggjøring av delårsrapport etter at et tilbud ventes fremsatt, bør selskapet så langt det er mulig, tilstrebe at rapporten kan offentligjøres i rimelig tid før akseptperiodens utløp.⁸

Vurdering av tilbudet⁹

Når et bud er avgitt, skal styret i de situasjoner som er angitt i verdipapirhandelloven, avgi en uttalelse om tilbudet før tilbudsperiodens utløp. Dette bør også gjøres i de tilbudssituasjoner som er omfattet av anbefalingen. For aksjeeierne vil det være av særlig interesse at styret bruker sin innsikt om selskapets fremtid til å gjøre estimater av nåverdien av den forventete verdiskaping i selskapet, og sammenligner denne med det fremsatte tilbud. En slik vurdering bør være hovedpunktet i styrets uttalelse i forhold til aksjeeierne. Anbefalingen går lenger enn verdipapirhandelloven ved at det anbefales at styret bør avgi en anbefaling av hvorvidt aksjeeierne skal akseptere budet eller ikke.

⁸ Etter Oslo Børs' "Løpende forpliktelser for børsnoterte selskaper (løpende forpliktelser)" punkt 4.5 skal selskapene offentliggjøre de planlagte tidspunktene for offentliggjøring av delårsrapporter.

⁹ Etter vphl. § 6-16 skal selskapets styre avgi en uttalelse om budet som bl.a. skal gi opplysninger om styrets begrunnede vurdering av tilbudets konsekvenser i forhold til selskapets interesser, herunder hvilken effekt tilbyders strategiske planer vil kunne få for de ansatte og for lokaliseringen av selskapets virksomhet samt de ansattes syn og andre forhold av betydning ved vurderingen av om tilbudet bør aksepteres av aksjeeierne. Dersom styret ikke finner å kunne gi en anbefaling til aksjeeierne om hvorvidt de bør akseptere tilbudet eller ikke, skal det redegjøres nærmere for bakgrunnen for dette. Det skal også opplyses om styremedlemmenes og daglig leders eventuelle standpunkt til tilbudet i egenskap av aksjeeiere i selskapet. Er tilbud fremsatt av noen som er medlem av styret i selskapet, eller er tilbudet fremsatt i forståelse med selskapets styre, avgjør børsen hvem som skal avgi uttalelsen. Etter børsens praksis kan denne normalt avgis av de styremedlemmer som ikke er inhabile, også selv om styret ikke anses som vedtaksdyktig. I mangel av dette, og i noen tilfeller hvor heller ikke gjenværende styre anses tilstrekkelig uavhengige, krever børsen at en uavhengig sakkyndig avgir erklæringen.

I styrets uttalelse om tilbudet bør det fremkomme om vurderingen er enstemmig, og i motsatt fall på hvilket grunnlag enkelte styremedlemmer har tatt forbehold om styrets uttalelse. Det bør også foretas en vurdering av om det kan være interessemotsetninger mellom minoritetsaksjeeiere og hovedaksjeeiere. Styrets vurdering bør være basert på allment anerkjente verddivurderingsprinsipper. Uttalelsen bør for øvrig følge retningslinjene i verdipapirhandelloven.

Anbefalingen supplerer videre verdipapirhandelloven ved at det anbefales å innhente en verddivurdering fra en uavhengig sakkyndig.

Dersom det foreligger et konkurrerende tilbud hvor tilbyder ikke har tilknytning til styremedlem, ledende ansatt eller hovedaksjeeier, vil styret normalt kunne unnlate å innhente en slik verddivurdering. Et uavhengig konkurrerende tilbud vil også normalt være tilstrekkelig grunnlag for styrets vurdering i situasjoner hvor styremedlem, ledende ansatte eller en større aksjeeier har særinteresser.

Med uavhengig sakkyndig forstås person eller foretak som ikke har egeninteresse i tilbudet, for eksempel i form av resultatbaserte honorarer fra tilbyder, målselskap eller hovedaksjeeier. Dersom verddivurderingen ikke gjengis i sin helhet eller vedlegges styrets uttalelse, må den refereres på en måte som ikke villeder aksjeeierne.

Dersom ledende ansatt, styremedlem eller en større aksjeeier i målselskapet deltar i tilbudet, skal det redegjøres for den rolle de aktuelle personer har i tilbudet. I tilfeller der selskapets styre eller ledelse har vært i kontakt med tilbyder i forkant må styret vise særlig aktsomhet ved ivaretagelsen av likebehandlingskravet og hensynet til å sikre aksjeeierne best mulige vilkår ved budet. I noen tilfeller inngår selskapet – ved styret – avtale med tilbyder om innholdet i og gjennomføringen av tilbud (transaksjonsavtale). Slike avtaler kan ha betydning eksempelvis for muligheten for at konkurrerende tilbud vil bli fremsatt og for hvordan tilbyder kan endre vilkårene i tilbudet. For å kunne vurdere tilbudet bør markedet derfor så tidlig som mulig få relevant informasjon om innholdet i transaksjonsavtaler.

Avhendelse av virksomhet

At det bør tilligge generalforsamlingen å beslutte avhendelse av selskapets virksomhet, har sammenheng med hvordan selskapets virksomhet er definert i vedtektene. Selv om vedtektene ikke krever dette, se dog anbefalingens punkt 2, bør dette behandles på generalforsamlingen. Det samme bør gjelde ved en så vesentlig avhendelse av selskapets aktiva at det må sies å endre sin karakter.

15. Revisor

Revisor bør årlig fremlegge for revisjonsutvalget hovedtrekkene i en plan for gjennomføring av revisjonsarbeidet.

Revisor bør delta i styremøter som behandler årsregnskapet. I møtene bør revisor gjennomgå eventuelle vesentlige endringer i selskapets regnskapsprinsipper, vurdering av vesentlige regnskapsestimater og alle vesentlige forhold hvor det har vært uenighet mellom revisor og administrasjonen.

Revisor bør minst en gang i året gjennomgå med revisjonsutvalget selskapets interne kontroll, herunder identifiserte svakheter og forslag til forbedringer.

Styret og revisor bør ha minst ett møte i året uten at daglig leder eller andre fra den daglige ledelsen er til stede.

Styret bør fastsette retningslinjer for den daglige ledelsens adgang til å benytte revisor til andre tjenester enn revisjon.

I ordinær generalforsamling bør styret orientere om revisors godtgjørelse fordelt på revisjon og andre tjenester.

Kommentar

Bestemmelsene om årlig plan for revisjonen og revisors deltakelse i styremøter har til hensikt å gi revisjonsutvalget og styret bedre innblikk i revisors arbeid og være et viktig supplement til revisors nødvendige løpende kontakt med selskapets daglige ledelse.

Spesielt i forbindelse med styrets behandling av årsregnskapet vil det være nyttig å bruke den kunnskap og kompetanse som revisor besitter. Det er styret som sammen med daglig leder avlegger selskapets årsregnskap, og en aktiv bruk av revisor i denne fasen vil bedre styrets beslutningsgrunnlag.

Av hensyn til revisors uavhengighet av den daglige ledelsen, bør minst ett møte i året avholdes uten at noen fra den daglige ledelsen er til stede. Styret må i tilfelle bestemme at daglig leder skal fratre etter bestemmelsene i allmennaksjeloven § 6-19.

For å styrke styrets arbeid med den finansielle rapporteringen og den interne kontrollen, skal revisor etter revisorloven gi revisjonsutvalget en beskrivelse av hovedelementene i revisjonen foregående regnskapsår, herunder særlig om vesentlige svakheter som er avdekket ved den interne kontrollen knyttet til regnskapsrapporteringsprosessen. Revisorloven oppstiller videre krav om at revisor skal gi opplysninger til revisjonsutvalget som reflekterer revisjonsutvalgets oppgave med å overvåke revisors uavhengighet. Opplysninger som nevnt skal gi til styret dersom styret utfører revisjonsutvalgets oppgaver.

Revisor velges av generalforsamlingen, jf. asal. § 7-1. Revisor tjenestegjør inntil en annen revisor er valgt, jf. asal. § 7-2. Revisor skal møte i generalforsamlingen når de saker som skal behandles er av en slik art at dette må anses som nødvendig, jf. asal. § 7-5. For øvrig har revisor rett til å delta i generalforsamlingen.

Revisorloven kap. 4 fastsetter krav til revisors uavhengighet og objektivitet.

Etter revisorloven § 5a-3 skal revisor gi revisjonsutvalget en beskrivelse av hovedelementene i revisjonen foregående regnskapsår, herunder særlig om vesentlige svakheter som er avdekket ved den interne kontroll knyttet til regnskapsrapporteringsprosessen. Revisor skal dessuten overfor revisjonsutvalget: 1. hvert år skriftlig bekrefte sin uavhengighet, 2. opplyse om hvilke andre tjenester enn lovpliktig revisjon som er levert til foretaket i løpet av regnskapsåret, 3. opplyse om eventuelle trusler mot uavhengigheten og dokumentere tiltak som er iverksatt for å redusere disse. Opplysninger som nevnt skal gis til styret dersom det samlede styret ivaretar revisjonsutvalgets oppgaver i henhold til særskilt hjemmel.

Feil og mangler knyttet til regnskapsføringen og formuesforvaltningen skal påpekes i nummererte brev fra revisor til styrets leder, jf. revisorloven § 5-4.

Retningslinjer for revisors rådgivning til revisjonsklienter følger av Kredittilsynets rundskriv 23/2003.

Revisors godtgjørelse fastsettes av generalforsamlingen, jf. asal. § 7-1. Etter regnskapsloven § 7-31a skal det i noter til regnskapet opplyses om godtgjørelse til revisor, og hvordan godtgjørelsen er fordelt på revisjon og andre tjenester.

Etter asal. § 7-4 skal revisjonsberetningen være styret i hende senest 22 dager før generalforsamlingen.

Anbefalingen om at styret bør fastsette retningslinjer for adgangen til å benytte revisor til andre tjenester, anses å bidra til økt oppmerksomhet på revisors uavhengighet i forhold til den daglige ledelsen. Nærmere krav til revisors uavhengighet fremgår av revisorloven.

Det følger av regnskapsloven at det i noter til årsregnskapet skal opplyses om godtgjørelse til revisor, og hvordan godtgjørelsen er fordelt på revisjon og andre tjenester. Etter anbefalingen er det ikke tilstrekkelig å henvise til beløpene i notene, men generalforsamlingen bør orienteres om andre tjenester som revisor har levert utover revisjon.

Etter allmennaksjeloven skal revisor møte i generalforsamlingen når de saker som behandles er av en slik art at dette må anses nødvendig. For øvrig har revisor rett til å delta i generalforsamlingen. Styret bør etter anbefalingen legge til rette for at revisor deltar i alle generalforsamlinger.

Utgitt av Norsk utvalg for eierstyring og selskapsledelse (NUES),
som består av:

Aksjonærforeningen i Norge

Den norske Revisorforening

Eierforum

Finansnæringens Fellesorganisasjon

Norske Finansanalytikeres Forening

Næringslivets Hovedorganisasjon

Oslo Børs

Pensjonskasseforeningen

Verdipapirfondenes Forening

www.nues.no

ISBN 978-82-93119-04-3

Redegjørelse

Eierstyring og selskapsledelse

1. Redegjørelse for eierstyring og selskapsledelse

TAFJORD vektlegger betydningen av og har forpliktet seg til en høy standard i konsernets eierstyring og selskapsledelse. I denne redegjørelsen gis en beskrivende oppsummering av prinsipper og praksis i konsernets eierstyring og selskapsledelse.

Styret gjennomførte egevaluering i møte 1. mars 2013 med tilhørende oppdatering av denne redegjørelsen. Egevalueringen er gjennomført med utgangspunkt i den norske anbefalingen for eierstyring og selskapsledelse av 23.10.2012 som er utformet av Norsk utvalg for eierstyring og selskapsledelse (NUES).

TAFJORD oppfatter eierstyring og selskapsledelse som et sett prinsipper og praksis vesentlig knyttet til rollefordelingen mellom styringsorganene i konsernet og det ansvar og den myndighet som er tillagt generalforsamling, styre og ledende ansatte. Organiseringen av styrings- og kontrollsystemene i konsernet samt relasjonene til omverdenen, er også omfattet av begrepet.

TAFJORD har utformet retningslinjer for samfunnsansvar og etikk.

Konsernets prinsipper og praksis avviker fra anbefalingen på følgende punkter:

- likebehandling av aksjeeiere
- aksjenes omsettelighet
- valgkomité
- bedriftsforsamling og styre, samt styrets arbeid

Avvikene som i hovedsak skyldes selskapets begrensede antall aksjeeiere, er nærmere beskrevet under det enkelte punkt.

TAFJORD slutter seg til regnskapsloven (rl) § 3-3b redegjørelse om foretaksstyring, og har innarbeidet en beskrivende oppsummering av konsernets prinsipper og praksis i denne redegjørelsen på følgende måte:

- rl § 3-3b annet ledd nr 4, hovedelementene i konsernets systemer for risikostyring og internkontroll knyttet til regnskapsrapporteringsprosessen, fremgår av punkt 10
- rl § 3-3b annet ledd nr 7, beskrivelse av vedtektsbestemmelser knyttet til oppnevning og utskifting av styremedlemmer, fremgår av punkt 8
- rl § 3-3b annet ledd nr 8, beskrivelse av vedtektsbestemmelser og fullmakter som gir styret adgang til å beslutte at foretaket skal kjøpe tilbake eller utstede egne aksjer eller egenkapitalbevis, fremgår av punkt 3

2. Virksomhet

Konsernets virksomhetsområder er organisert som egne datterselskaper eid av morselskapet Tafjord Kraft AS.

Konsernets virksomhet slik det fremgår av vedtektene:

- å utøve eierskap i selskaper som driver med virksomhet innen produksjon og salg av ledningsbundet energi, energitransport, avfallsbehandling og utvikling og drift av infrastruktur for bredbånd
- å utøve eierskap og drive annen virksomhet, herunder rådgivning, konsulentvirksomhet og tjenesteyting, som har en naturlig tilknytning til nevnte formål
- virksomheten kan også drives i samarbeid med eller ved deltakelse i andre foretak i inn og utland

Grunnverdier er vedtatt av styret og fremgår av årsrapporten.

Strategiplanen har en horisont på fem år og rulleres årlig. Konsernets mål og hovedstrategier er omtalt i årsrapporten

Redegjørelse

Eierstyring og selskapsledelse

3. Selskapskapital og utbytte

Utbyttepolitikk og egenkapital som er tilpasset konsernets mål, strategi og risikoprofil, er klagtjort i strategiplanen.

TAFJORD skal i strategiperioden praktisere en stabil utbyttepolitikk, med en utbyttegrad lik 50-70 % av årsresultat etter skatt. Utbyttekapasitet er basert på at konsernet har en tilfredsstillende finansiell beredskap for tunge investeringer og ressurser for fremtidig vekst. Konsernets egenkapital skal i strategiperioden bygges opp til 30 prosent.

TAFJORD har ikke vedtektsbestemmelser eller fullmakter som gir styret adgang til å foreta kapitalforhøyelser og til å kjøpe tilbake egne aksjer. Konsernet vil tilstrebe en inkluderende og smidig benyttelse av generalforsamlingen i aktuelle saker.

4. Likebehandling av aksjeeiere og transaksjoner med nærstående

TAFJORD vektlegger sterkt de alminnelige aksjerettslige grunnsetninger om likebehandling av aksjeeiere. Herunder prinsippet om at styret skal fremme konsernets og aksjeeiernes felles interesser slik det også kommer til uttrykk i de bestemmelser som gir uttrykk for aksjelovens generalklausul, jf §§ 5-21 og 6-28.

TAFJORD har to aksjeklasser. På grunn av industrikonsesjonslovens bestemmelser med ulike regler for offentlige og private eiere, er to aksjeklasser nødvendig for å sikre kontroll med at endringer i eierforhold ikke utløser konsesjonsbehandling/offentlig hjemfall (utløses når mindre enn 2/3 av aksjene er i offentlig eie). 2/3 av aksjene er derfor B-aksjer som kun kan eies av Den norske Stat, norske kommuner eller norske fylkeskommuner og av norske offentlige selskap som av konsesjongivende myndighet kan godkjennes som eier. For øvrig er aksjer i de to aksjeklassene likestilte. Hver aksje gir rett til en stemme på generalforsamlingen. Vedtektsfestede stemmerettsbegrensninger er ikke etablert.

TAFJORD er bevisst håndteringen av transaksjoner når det foreligger et direkte eller indirekte interessefelleskap mellom konsernet og andre parter. Det er et basiskrav at partene handler "på armlengdes avstand" og at transaksjonen og rettsforholdet er forretningsmessig i sitt innhold.

Egne bestemmelser i styreinstruksen omhandler vesentlige transaksjoner mellom selskapet og aksjeeiere, styremedlem, ledende ansatte eller nærstående av disse, samt transaksjoner mellom konsernselskaper med minoritetsaksjonærer. Styrets vedtak skal i slike tilfeller være enstemmig for å være gyldig. Det skal orienteres om slike transaksjoner i årsberetningen og/eller årsregnskapet. Ved ekstraordinære transaksjoner med hensyn til beløpets størrelse skal styret sørge for at det foreligger en verddivurdering fra en uavhengig tredjepart.

Styreinstruksen fastlegger at styremedlemmer skal melde fra til styret "hvis de direkte eller indirekte har en vesentlig interesse i en avtale som inngås av selskapet". Tilsvarende angir konsernets etiske retningslinjer for medarbeidere en plikt for hver enkelt til å informere nærmeste overordnede dersom muligheten for inhabilitet oppstår.

5. Aksjenes omsettelighet

TAFJORD har et begrenset antall aksjeeiere som er kjent med hverandre og som forutsetningsvis vil sitte med aksjer over tid. Aksjene er ikke børsnotert.

Selskapet har vedtektsfestet omsetningsbegrensninger, hvorved aksjeeierne har forkjøpsrett og erverv av aksjer er betinget av styrets samtykke.

6. Generalforsamling

TAFJORD tilrettelegger for at generalforsamlingen blir en effektiv møteplass for aksjeeiere og styret. Generalforsamlingen avholdes hvert år innen utgangen av juni måned.

Redegjørelse

Eierstyring og selskapsledelse

Vedtektene fastsetter en frist på to uker for innkalling til generalforsamling. Praksis er imidlertid at saksdokumentene oversendes aksjeeiere, styret og revisor sammen med innkallingen, senest 21 dager før generalforsamling. Ved vedtektsendring praktiseres to måneder for å gi aksjeeierne tid til egen saksbehandling. Saksfremleggene er utførlige nok til at aksjeeierne kan ta stilling til sakene som skal behandles. Innkalling og saksdokumenter gjøres tilgjengelig på konsernets internettside.

Det opereres ikke med påmeldingsfrister for deltagelse på generalforsamling. Aksjeeierne informeres skriftlig om fremgangsmåten for å møte med fullmektig. Med selskapets begrensede aksjonærkrets anses en ordning med oppnevning av en person som kan stemme for aksjeeierne som fullmektig som lite tjenlig. Det samme gjelder for utarbeidelse av fullmaktsskjema.

Styreleder åpner generalforsamlingen, deretter velges møteleder.

TAFJORD har vedtektsfestet et strengere flertallskrav ved vedtektsendringer enn aksjelovens alminnelige flertallskrav. Vedtektsendringer gjøres med minst $\frac{3}{4}$ flertall av de avgitte stemmene.

Aksjonærene har gjennom beslutninger i generalforsamling ikke gitt styret fullmakter av noe slag.

7. Valgkomité

TAFJORD har en begrenset aksjonærkrets og ordningen med en valgkomité anses lite tjenlig.

8. Styret - sammensetning og uavhengighet

Konsernet har inngått avtale med de ansattes organisasjoner som regulerer de ansattes representasjon i konsernselskapenes styret. TAFJORD har ikke bedriftsforsamling.

Styret har 5 aksjonærvalgte medlemmer og 2 medlemmer valgt av og blant de ansatte i konsernet.

TAFJORD kan ikke slutte seg til regelen i den norske anbefalingen om at minst to av de aksjonærvalgte styremedlemmene skal være uavhengige av selskapets hovedaksjeeiere. Styret og konsernets eiere mener at i selskaper med en begrenset eierkrets ivaretas aksjonærfellesskapets interesser best med en bred representasjon fra aksjeeierne i styret.

Vedtektene har en bestemmelse om at aksjeeiere eller grupper av aksjeeiere som representerer eierandeler på minst 20 prosent, har rett til å være representert i styret. Det er vedtektsfestet at styreleder og nestleder velges av generalforsamlingen. Aksjelovens norm om to års valgperiode/tjenestetid er inntatt i selskapets vedtekter.

De aksjonærvalgte medlemmene i styret er uavhengige av selskapets ledende ansatte og vesentlige forretningsforbindelser. Ingen av de aksjonærvalgte styremedlemmene er innvalgt som uavhengig av konsernets hovedaksjeeiere. Representanter fra ledende ansatte er ikke medlemmer av styret.

Det var i siste regnskapsår ingen tilfeller hvor et styremedlem måtte fratre/avstå fra behandlingen av en sak på grunn av inhabilitet.

I konsernets årsrapport er det opplyst om deltagelse på styremøtene og om forhold som kan belyse styremedlemmenes kompetanse, samt hvilke styremedlemmer som (evt.) vurderes som uavhengige.

På grunn av konsesjonsrettslige og vedtektsbestemte forhold så er det ikke aktuelt å oppfordre styremedlemmer til å eie aksjer.

9. Styrets arbeid

Det er etablert en styreinstruks som regulerer styrets arbeidsform og som inneholder et rammeverk for konsernsjefs arbeidsoppgaver og plikter overfor styret. I instruks for konsernsjef er beskrevet

Redegjørelse

Eierstyring og selskapsledelse

hovedprinsipper for hvordan konsernsjef skal utøve det overordnede ansvaret for den daglige ledelse av konsernets samlede virksomhet.

Det utarbeides hvert år en møte- og arbeidsplan for styret som omfatter blant annet årlig rullering av strategiplan, rapportering og kontrollarbeid.

Bruk av revisjonsutvalg som saksforberedende organ vurderes ikke som tjenlig for TAFJORD. Begrunnelsen er at styret har nødvendig kompetanse og kapasitet, samtidig som samtlige styremedlemmer anses som uavhengige i forhold til ledende ansatte samt at konsernsjef ikke er medlem i styret.

Et kompensasjonsutvalg bestående av styreleder og nestleder er etablert for å sikre en grundig og uavhengig behandling av styrets saker som gjelder godtgjørelse til konsernsjef og godtgjørelse til daglig leder i datterselskap.

Styret gjennomfører en årlig evaluering av sin virksomhet etter nærmere fastlagt opplegg med bruk av egne evalueringsskjema, samt påfølgende åpen diskusjon i et samlet styre. Aksjeeierne informeres på generalforsamlingen om den sist gjennomførte egevalueringen.

10. Risikostyring og intern kontroll

Styring, ledelse og kontroll i TAFJORD er tilrettelagt for å ivareta styrets ansvar på grunnlag av aksjelovgivningens forvaltnings- og tilsynsansvar (aksjeloven §§ 6-12 og 6-13), og at styret skal representere, beskytte og utvikle aksjonærfelleskapets verdier og interesser. Konsernets styringssystem gir oppdatert informasjon om status i forhold til mål og strategier, samt gjennomføring og kontroll av vesentlige og kritiske aktiviteter.

Prinsipper og rammer for styring av konsernets vesentlige risikoforhold er etablert. Det vises til ytterligere omtale av de finansielle risikoforholdene, markedsrisiko, valutarisiko, kredittrisiko og likviditets- og renterisiko i årsberetningen.

Konsernet har som følge av økende fokus og økt krav til dokumentasjon, et pågående prosjekt for å sikre at konsernets risikostyring og internkontroll knyttet til finansiell rapportering tilfredsstiller lov og beste praksis.

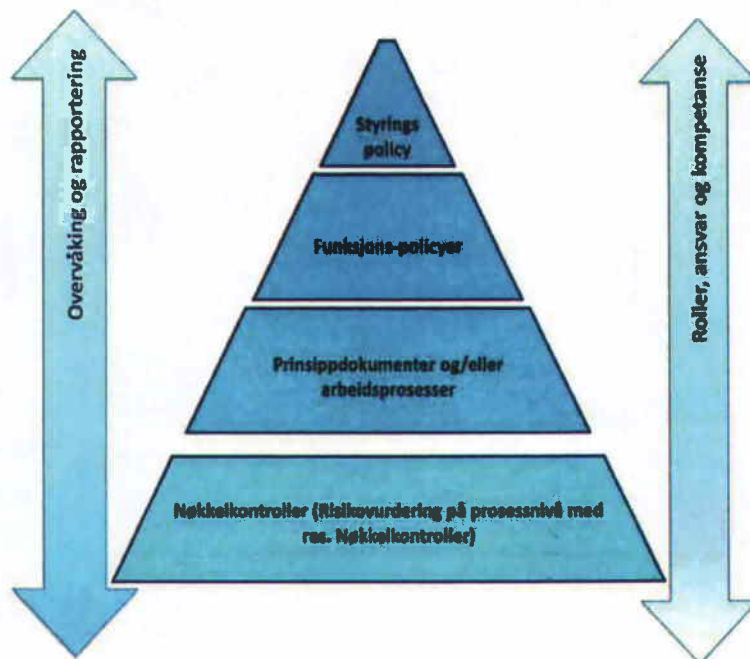
TAFJORD sitt styringssystem baserer seg på COSO - rammeverk for internkontroll som utgis av Committee of Sponsoring Organizations of the Tradeway Commissions, og består av følgende elementer:

- styringspolicyer som er godkjent av styret
- funksjonspolicyer som er godkjent av konsernsjef
- prinsippdokumenter og/eller arbeidsprosesser (aktiviteter og kontroller) som er godkjent av funksjonsansvarlig eller prosesseier
- nøkkelkontroller etablert av funksjonsansvarlig ut fra en risikovurdering

Redegjørelse

Eierstyring og selskapsledelse

Pågående prosjekt har identifisert de styringspolicyer, funksjonspolicyer og prinsippdokumenter og/eller arbeidsprosesser som er vesentlige for konsernets finansielle rapportering. Videre arbeides det med risikovurdering av de identifiserte områdene med det formål å dokumentere hvor det er høy sannsynlighet for feil som er vesentlige for TAFJORD, og som derved stiller krav til design, utførelse og dokumentasjon av nøkkelkontroller. Risikovurderingen har i tillegg som mål å avdekke hvor det er mulig å begå misligheter og beslutte iverksettelse nøkkelkontroller som reduserende tiltak. Det er etablert rutiner for varsling som tilrettelegger for at ansatte i konsernet kan kommunisere forhold knyttet til ulovlig og uetisk atferd.

TAFJORD har ikke etablert internrevisjon med egen ansatt internrevisor. Styret gjennomfører imidlertid kvalitetsrevisjon på utvalgte områder for å overvåke, bekrefte og om mulig forbedre konsernets risikostyring og internkontroll. Det gjennomføres en kvalitetsrevisjon ledet av innleid konsulent med spisskompetanse, per år.

Styret foretar årlig en gjennomgang av konsernets viktigste risikoområder og interne kontroll. Når konsernets system for risikostyring og internkontroll knyttet til finansiell rapportering blir forbedret som følge av pågående prosjekt, vil det foreligge en mer objektiv dokumentasjon som grunnlag for saksfremlegg til styret.

11. Godtgjørelse til styret

Godtgjørelsen til styret, som fastsettes av generalforsamlingen, omfatter ikke resultatavhengige elementer eller bonusordninger. Utover den godtgjørelse som fastsettes av generalforsamlingen, mottar ikke styrets medlemmer noen former for godtgjørelse og har ingen forretningsmessige avtaler med konsernet.

Det er etablert en felles godtgjørelsesmodell for fastsettelse av honorar til styremedlemmene i konsernet. Faktisk utbetalt godtgjørelse til styrets medlemmer fremgår av årsregnskapet.

Redegjørelse

Eierstyring og selskapsledelse

12. Godtgjørelse til ledende ansatte

Lønn til konsernsjef og en lønnsfastsettelsesmodell for daglig leder i datterselskapene, fastsettes av et samlet konsernstyre i møte etter saksfremlegg av kompensasjonsutvalget. Generalforsamlingen er ikke involvert.

Konsernsjef har ikke bonusavtale. Daglig leder i datterselskapene har prestasjons- og resultatavhengige bonusavtaler begrenset oppad til 6 % av fast lønn. Opplysningene om faktisk utbetalt godtgjørelse til konsernsjef og daglig leder i datterselskapene fremgår av årsregnskapet.

13. Informasjon og kommunikasjon

Det er utformet egne retningslinjer for konsernet sin kommunikasjon med aksjeeiere.

Gjennom rapportering av finansiell og forretningsmessig informasjon, blir konsernets interessenter holdt løpende orientert om finansielle status og utvikling.

Årsrapporter, halvårsrapporter, informasjon om børsnoterte obligasjons- og sertifikatlån samt børs- og pressemeldinger, blir lagt ut på konsernets internettside og i samsvar med Oslo Alternative Bond Market (ABM) på Oslo Børs Newsweb. Finanskalenderen blir publisert når møte- og arbeidsplan for kalenderåret er vedtatt av styret. Øvrig delårsrapportering og månedlige avviksrapporter er avgrenset til ordinær styrebehandling uten ekstern rapportering.

14. Selskapsovertakelse

Anbefalingene om overtakelsestilbud anses ikke relevant for TAFJORD. Referansene er knyttet til situasjoner innrettet med tilbud om kjøp av et selskaps aksjer hvor selskapet er børsnotert og situasjonen i vesentlig grad er regulert av verdipapirhandelloven.

I den forstand at anbefalingen på generelt grunnlag trekker opp en normativ rolleatferd i situasjoner i nevnte kapittel, har styret erklært seg enig i utsagnene.

15. Revisor

TAFJORD benytter samme revisjonsfirma i alle konsernselskaper.

I tillegg til lovpålagt revisjon av årsoppgjøret, foretar revisor en begrenset revisjon av halvårsregnskapet. Hovedtrekkene i revisors plan for utføring av det årlige revisjonsarbeidet forelegges styret.

TAFJORD benytter ikke sin valgte eksterne revisor som rådgiver på en slik måte at det kan reises rimelig tvil når det gjelder revisors uavhengighet og objektivitet. Revisor skal følgelig ikke benyttes til andre tjenester enn lovpålagt revisjon, skatterådgivning av moderat omfang og eventuelle attestasjonstjenester, med mindre dette er forhåndsgodkjent av styret. Slik godkjenning kan kun gis innenfor en streng tolkning av lov og beste praksis.

I sak om revisors godtgjørelse, som styret årlig legger frem for selskapets generalforsamling til godkjenning, er godtgjørelsen fordelt på lovpålagt revisjon, attestasjonstjenester, skatterådgivning og andre tjenester utenfor revisjon.

Revisor deltar på styrets behandling av årsregnskap og årsberetning og på generalforsamling.

En gang per år legger revisor frem for styret en rapport som inneholder revisors syn på selskapets internkontroll, regnskapsprinsipper, risikostyring og andre forhold som revisor vil påpeke, og med forslag til forbedringer av identifiserte svakheter.

Styret og revisor har minst ett møte i året uten at konsernsjef eller andre fra administrasjonen er til stede.